

PAZNIC LA HANUL LUI MANJOALA

Citește românește!

*Susține autorii români prin cumpărarea
cărților lor și promovarea acestora
în rândul prietenilor tăi!*

FANTASY # HORROR # **CLASICI RENASCUTI** # HEROIC-
FANTASY

Colecția Science-Fiction

159

ION LUCA CARAGIALE
AUREL CĂRĂȘEL
Paznic la Hanul lui Mânjoală
povestiri

© 2020, Aurel Cărășel
© 2020, Editura PAVCON

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CARAGIALE, ION LUCA
CĂRĂȘEL, AUREL

Paznic la Hanul lui Mânjoală / Ion Luca

Caragiale.

Aurel Cărășel - București: Pavcon, 2020

ISBN 978-606-9057-70-4

821.135.1

Comenzi:

Editura	031-100.80.70
PAVCON, tel.:	0723.26.90.40
	office@pavcon.ro
	www.pavcon.ro
	www.colectiasf.ro

Această lucrare nu poate fi reprodusă, parțial sau integral, fără acordul scris al deținătorului de copyright.

Coperta: George Ionescu
Editor: Constantin Pavel
Ilustrația: Marius Ghergu

ISBN 978-606-9057-70-4

ION LUCA CARAGIALE
AUREL CĂRĂSEL

Paznic la
HANul lui
Mânjoală
povestiri

Editura **PAVCON**
București, România, 2020

Completează-ți *Colecția Science-Fiction* cu:

1 Extra-Terestrul
 # 2 Secretul emisferei
 # 3 Nerecurgerea la Forță
 și la amenințarea cu Forța
 # 4 Scornituri
 spăimântătoare
 # 5 Rangkook
 # 6 Vendetta lui Ucigă-1
 Toaca
 # 7 în anul 4000 sau
 O călătorie la Venus
 # 8 Erezia egumenului
 Glicherie
 # 9 Scurtă istorie a viitorului
 aristotelic - IVA 1
 # 10 Forțe ale Naturii,
 Moartea Vie
 # 110 tragedie cerească
 # 12Cetiți-le noaptea
 # 13 Marginea
 curcubeului
 # 14 Incredibila aventură a
 cuviosului Achim
 #15Praful
 # 16 Manuscrisul episcopului
 Petronius
 # 17Steaua fulguranță -
 IVA 2
 # 18Un român în Lună
 # 19 Oameni pe care i-am
 cunoscut
 # 20 Sawtooth
 # 21 Rău de spațiu Omul
 fără nume
 #22Progradia
 # 23 A doua Lună a
 Pământului
 # 24 Dialogul păsărilor
 # 25 Cumulonimbus
 deasupra Atlantidei
 # 26Știință, Filosofie și Religie
 în Avatar
 #27Therra
 # 281944 Ein Freak
 # 29 Oameni pe care i-am
 cunoscut 2
 # 30CdT 1 - Bacteria
 nemuririi
 # 31 CdT 2 - Cârligul
 spațial
 # 32CdT 3 - Poarta
 mânturii

38 RSA - Auro Luck
 # 39 Războiul Celestinei
 # 40-49 Aripile Albastre
 # 50 Sânge, Metal și
 Speranță
 # 51 Decadența sufletelor
 noastre
 # 52 Povestiri
 spăimântătoare
 # 53 Forțe ale Naturii,
 Mrejele Focului
 # 54 Războiul Eleninei
 # 55 Casa din altă viață
 # 54 Războiul Eleninei
 # 55Casa din altă viață
 #56Dinosauria
 # 57 Mercenarii 1 -
 Războiul pietrelor
 # 58 învățătorul
 # 59 Noaptea orașului
 ilustrat
 # 60 Praful 3
 # 61 Saurianul de metan -
 IVA 3
 # 62 Artefactul
 # 63 Casa fără cărți
 #64Apophis
 # 65 Parlamentul
 # 66RSA - Hora hoiturilor
 # 67Dragonul fără aripi
 # 68 RSA - Judecata de
 Apoi
 # 69Avatarii faraonului
 Tlă
 # 70 RSA - România sub
 Asediu
 # 71 Efectul Metamorphosis
 # 72 Dicționar de Enigme
 și Mistere
 # 73 Elogiu muncii de
 partid
 # 74 Insula pescărușilor
 # 75 Aurul beznei
 # 76 București, 2058
 # 77 Încăpățânarea
 Timpului
 # 78 Deocamdată...
 enigme
 # 79 Tunelul de la capătul
 lumii
 # 80Ultima frontieră
 # 81- 83 Istoria Literaturii
 SF
 # 84 Orașele caracatițelor

Prefață

PACTUL CU IREALITATEA

Nu mai știu când am luat hotărârea de a mă apropia de prozele lui Caragiale nu din ipostaza unui cititor căutător de șarm fantastic, cu iz autentic românesc, ci din aceea de creator. Se poate ca primul gând în această direcție să-mi fi venit în vremea studenției, pe când citeam cu nesaț (pentru examenul de *Literatura română modernă*) prozele clasicilor și mă întrebam, cu nedumerire, cum de se putuse ca firi atât de diferite între ele, precum a lui Creangă, Eminescu și Caragiale, să se fi apropiat din aceeași direcție de filonul fantastic românesc, de care musteau poveștile noastre orale care îmbogățeau zestrea satului de odinioară? E posibil să fi simțit oare, încă de pe atunci, că un text fascinant, repetitiv, precum „La hanul lui Mânjoală”, nu era încheiat în toți

parametrii săi de funcționare și că autorul părea să fi lăsat câteva ferestre deschise, poate pentru a se întoarce la el atunci când avea să sosească vremea? O vreme a fantasticului pur, ce se încheiase, însă, definitiv, pentru el.

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Dar nu a fost să fie atunci. Poate pentru că eu însumi eram destul de confuz în privința propriilor proiecte literare, aflate abia la început de drum. Poate pentru că nici nu-mi închipuiam că m-aș putea apropia de unul dintre titanii literaturii noastre altfel decât în ipostaza de cititor. Pentru un proaspăt absolvent de filologie, perspectiva aceasta dă chiar și astăzi fiori reci pe șira spinării. A priori, știm că nimeni nu este perfect și că timpurile ce stau să vină asupra noastră pot aduce serioase corecturi de fond sau de stil unor texte literare (și nu numai), scrise pentru lectura unei anumite generații - aceea simultană scriitorului lor. Dar de aici și până la a te proiecta în situația maestrului, pentru a reactualiza o operă cu o vechime de un veac, este un lucru care cere mult curaj. Și oarecă de nebunie creativă.

Proiectul „Clasici Renăscuți” al Editurii

Pavcon, din care face parte și acest volum, a fost gândit, inițial, pentru a aduce la lumină texte care au constituit piatra de temelie a literaturii românești fantastice, pentru a le dinamiza puțin, din punct de vedere al ritmului și pentru a le oferi cititorilor din ziua de azi și alte perspective asupra personajelor și a acțiunii, create pentru un nebulos și destul de zdruncinat final de secol XIX.

Intr-o ordine aproape firesc naturală, au apărut continuări la poveștile lui Ion Creangă (vezi cartea „Și-nc-odată ca niciodată”), apoi la nuvela „Avatarii faraonului Tlă”, cea scrisă cu atâta *nebulosie dureros de*

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

dulce de marele nostru poet național, Mihai Eminescu. Era, deci, în ordinea lucrurilor să urmeze amicului și to-varășul de arme literare al celor doi, maestrul Ion Luca Caragiale.

Așa stând lucrurile, într-o seară răcoroasă din primăvara acestui an 2020, fatidic și nemilos, i-am comunicat editorului meu Constantin Pavel, intenția de a continua seria „Clasicilor...” cu fantastul Caragiale.

„*La ce texte te-ai gândit?*” m-a întrebat el.

Și atunci, ca într-o străfulgerare-arc-pestetimp, mi-am adus aminte de vremea îndepărtată a studenției și de gândurile

acelea aproape prăfuite de vechime despre ce mi se păruse neîmplinit la prozele citite pentru un examen devenit, de multă vreme, doar istorie personală.

Mi-am reamintit de cercul în care fusese închis personajul principal, tânărul boier Fănică, abătut din drumul său spre mâna logodnicei de nurii diavolești ai cucoanei Marghioala și i-am răspuns că aveam puterea să deschid cercul și să scriu povestea palierului următor, în care viața personajelor să se îndeplinească, în mod straniu, cu aceea a lor, din viitor.

„E cam puțin, totuși, numai un text”, a răspuns Cătălin, după un timp. „Pentru o carte adevărată, nu una cât un fascicul, e nevoie de mai multe pagini. Și doar dintr-o povestire cum e cea cu hanul, nu vei putea scoate de-un volum. Mai gândește-te la încă una, te rog. Așa cum ai făcut și la bădia Creangă.”

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

Și m-am gândit, vreme de aproape o săptămână. Adică am recitit toate prozele fantastice ale lui Caragiale, pe unele chiar de două ori, ca să-mi dau seama care dintre ele prezintă o asemănare cu prima - adică nu este închisă de autor în mod definitiv. Și am

regăsit cercul repetitivității fantastic diavolești în nuvela „în vreme de război”, în care taratul popă lancu, om al lui Dumnezeu pe timpul zilei și fârtat al Diavolului pe timpul nopții, își trăiește strania aventură a vieții duble, transformându-și fratele cârciumar într-o victimă colaterală a războiului pe care-1 poartă cu sine însuși.

„Pot să scriu o continuare în care accentul să cadă pe ceea ce i se întâmplă lui lancu, în războiul din 1877, în Bulgaria”, i-am răspuns lui Cătălin într-un e-mail trimis la vreme de seară. „Și pot să îl aduc pe Diavol în calea lui, așa încât târgul dintre ei să fie punctul de tensiune maximă, care să explice multe lucruri rămase în nuce în textul Maestrului.”

„Fă-o!” a răspuns simplu Cătălin. „Știu că poți!”

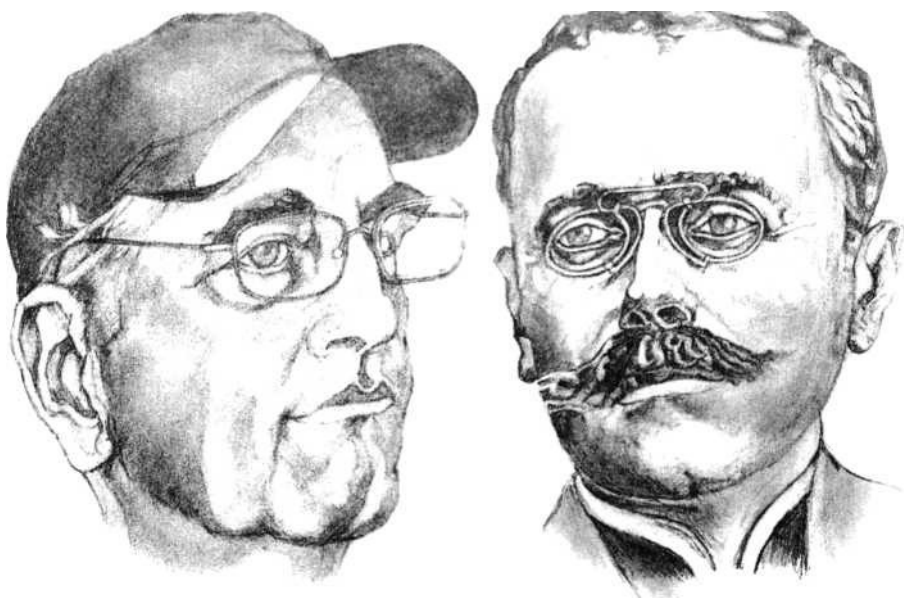
Am putut. Am scris volumul pe care-1 țineți acum în mâinile dumneavoastră în ultimele două luni de primăvară, pe când în jur, ca un fel de avertisment venit din alte timpuri, bântuia nu holera, ci Covid-ul. Am trăit, realmente, cu ochii minții și ai spiritului larg deschiși înspre o perioadă de sfârșit de ev, m-am conversat cu personajele, le-am ținut partea și le-am blamat, am suferit și m-am bucurat alături de ele. într-un

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

cuvânt, am trăit povestea lor ca și când ar fi fost a mea. Și l-am înțeles pe eroul lui Goethe, care și-a vândut sufletul Diavolului pentru o experiență dincolo de granițele Realului. >

Și mi-am jurat că seria „Clasicilor...” nu se va opri aici. Chiar de va fi să fac eu însumi acel pact.

*Aurel
Cărmășel t*

Ilustrație originală de Marius Ghergu

La hanul lui Mânjoală

Un sfert de ceas până la hanul lui Mânjoală... de-a-colea până-n Popeștii-de-Sus, o poștie: în buiestru potrivit, un ceas și jumătate... Buiestrașu-i bun... dacă-i dau grăunțe la han și-l odihnesc trei sferturi de ceas... merge. Care va să zică, un sfert și cu trei, un ceas, și până-n Popești unul și jumătate, fac două și jumătate... Acu sunt șapte trecute: ăl mai târziu până la zece sunt la pocovnicu lordache... Am cam întârziat... trebuia să plec mai devreme... dar, în sfârșit!... de așteptat, mă așteaptă...

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Așa socotind în gând, am și văzut, de departe, ca la o bătaie bună de pușcă, lumină multă la hanul lui Mânjoală, adică așa-i rămăsese numele; acum era hanul Mânjoloaii - omul murise de vreo cinci ani...

Zdravănă femeie! ce a făcut, ce a dres, de unde era cât p-aci să le vînză hanul când trăia bărbatu-său, acum s-a plătit de datorii, a dres acaretul, a mai ridicat un grajd de piatră, și încă spun toți că trebuie să aibă și parale bune. Unii o bănuiesc că o fi găsit vreo comoară... alții, că umblă cu farmece.

Odată au vrut s-o calce tâlharii... S-au apucat să-i spargă ușa. Unul dintre ei, ăl mai voinic, un om cât un taur, a ridicat toporul și când a tras cu sete, a picat jos. L-au ridicat repede! era mort... Frate-său a dat să vorbească, dar n-a putut - amuțise. Erau patru inși. L-au pus pe mort în spinarea lui frate-său și ceilalți doi l-au apucat de picioare, să-l îngroape undeva departe. Când să iasă din curtea hanului, Mânjoloaia începu să strige pe fereastră: hoții! și-n față-le, iacă zapciul cu mai mulți inși și cu patru dorobanți călări. Strigă pomojnicul: „Cine-i?" Hoții cei doi fugi care-ncotro! rămâne mutul cu frate-său mort în cârcă. Acu, ce te faci la cercetare? Toată lumea știa că mutul vorbește; cui putea să-i

treacă prin cap că mutul nu se preface? L-au bătut până l-au smintit, ca să-i vie glasul la loc - degeaba. De atunci li s-a tăiat pofta flăcăilor să mai calce hanul...

Până să-mi treacă toate astea prin minte, am sosit. O sumă de cară poposesc în curtea hanului; unele duc

12

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cârășel

la vale cherestea, altele porumb la deal. E o seară aspră de toamnă. Chirigiii se-n-călzesc pe lângă focuri... de aceea se vedea atâta lumină de departe. Un argat îmi ia calul în primire, să-i dea grăunțe, la grajd. Intru în cârciumă, unde fac refenea oameni mulți, pe când doi țigani somnoroși, unul cu lăuta și altul cu cobza, țârlâie într-un colț, oltenește. Mi-e foame și frig - m-a răzbit umezeala.

— Unde-i cocoana? întreb pe băiatul de la tarabă.

— La cuptor.

— Trebuie să-i fie mai cald acolo, zic eu și trec, prin- tr-o sălită, din cârciumă în bucătărie...

Foarte curat în bucătărie... și abur nu ca în cârciumă, de cojoace, de cizme și de opinci jilave - abur de pâne caldă. Mânjoloaia privighea cuptorul...

— Bine v-am găsit, cocoană Marghioalo.

— Bine-ati venit, cocoane Fănică.

— Mai s-o fi găsimd ceva de mâncare?

— Pentru oameni de omenie ca dumneata, și la miezul nopții.

Și repede cocoana Marghioala dă poruncă unei cotoroaște să puie de masă-n odaie, și pe urmă s-apro- pie de cotlon la vatră și zice:

— Uite, alege-ți.

Cocoana Marghioala era frumoasă, voinică și ochioasă, știam. Niciodată însă de când o cunoșteam - ș-o cunoșteam demult; trecusem pe la hanul lui Mânjoală de atâtea ori, încă de copil, pe când trăia răposatul taică-meu,

13

Paznic la Han»? lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

că pe acolo n-era drumul la târg - niciodată nu mi se păruse mai plăcută... Eram tânăr, curățel și obraznic, mai mult obraznic decât curățel. M-am apropiat pe la stânga ei, cum era aplecată spre vatră, și am apucat-o peste mijloc; ajungând cu mâna la brațul ei drept, tare ca piatra, m-a-mpins dracul s-o ciupestc.

— N-ai de lucru? zice femeia și s-a uitat la mine chiorâș...

Dar eu, ca s-o dreg, zic:

— Strașnici ochi ai, cocoană Marghioalo!

— Ia nu mă-ncânta; mai bine spune ce să-ți dau.

— Să-mi dai... să-mi dai... Dă-mi ce ai

dumneata...

— Zău...

Și eu, oftând:

— Fie, că strașnici ochi ai, coană Marghioalo!

— Dacă te-aude socru-tău?

— Care socru?... de unde știi?

— Dumneata gândești că dacă te ascunzi sub căciulă, nu te mai vede nimeni ce faci?... Nu te duci la po-covnicu lordache, să te logodești cu fata a mai mare?... Aide, nu te mai uita așa la mine; treci în odaie, la masă.

Multe odăi curate și odihnite am văzut în viața mea, dar ca odaia aceea... Ce pat! ce perdeluțe! ce pereți! ce tavan! toate albe ca laptele. Și abajurul și toate cele - lucrate cu iglița în fel-de-fel de fețe... și cald ca sub o aripă de cloșcă... și un miros de mere și de gutui.

Am vrut să mă așez la masă și, după obiceiul apucat din copilărie, m-am întors să văz încotro e răsăritul,

14

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

să mă-nchin. M-am uitat cu băgare de seamă de jur-îm- prejur, pe toți pereții - nicio icoană.

Zice cocoana Marghioala:

— Ce te uiți?

Zic:

— Icoanele... Unde le ții?

Zice:

— Dă-le focului de icoane! d-abia prădesc cari și păduchi de lemn...

Femeie curată!... M-am așezat la masă, făcându-mi cruce după datină, când deodată, un răcnet: călcasem, se vede, cu potcoava cizmii, pe un cotoi bătrân, care era sub masă. Cocoana Marghioala sare repede și deschide ușa de perete; cotoiul, supărat, dă năvală afară, pe când aerul rece năpădește-năuntru și stinge lampa. Caută chibriturile pe bâjbâite; caut eu încolo, caută cocoana-n- coace - ne-am întâlnit piept în piept pe-ntunerec... Eu, obraznic, o iau bine-n brațe și-ncep s-o pup... Cocoana mai nu prea vrea, mai se lăsa; îi ardea obrazii, gura-i era rece și i se zbârlise pe lângă urechi puful piersicii. În sfârșit, iacă, jupâneasa aduce tava cu demâncare și cu o lumânare. Pesemne om fi căutat mult chibriturile, că țiindrul lămpii se răcise de tot. Am aprins-o iar.

Bună mâncare! pâine caldă, rață friptă pe varză, câr- nați de purcel prăjiți, și niște vin! și cafea turcească! și răs și vorbă... halal să-i fie cocoanei Marghioalii!

După cafea, zice cotoroanții:

— Spune să scoată o jumătate de tămâioasă...

Mânjoală

Grozavă tămâioasă!... Mă apucase un fel de amorteală pe la încheieturi; m-am dat așa-ntr-o parte pe pat, să trag o țigară cu ale din urmă picături chihlimbarii din pahar, și mă uitam prin fumul tutunului la cocoana Marghioala, care îmi sta pe scaun în față și-mi făcea țigări. Zic:

— Fie, cocoană Marghioală, strașnici ochi ai!... Știi ce?

- Ce?

— Dacă nu te superi, să-mi mai faci o cafea; da... nu așa dulce...

Și râzi!... Când vine jupâneasa cu cafeaua, zice:

— Cocoană, dumneavoastră stați de vorbă aici... nu știți ce-i afară...

- Ce e?

— S-a pornit un vânt de sus... vine prăpăd.

Am sărit drept în picioare și m-am uitat la ceas: zece și aproape trei sferturi. În loc de o jumătate de ceas, stătusem la han două ceasuri și jumătate? Vezi ce e când te-ncurci la vorbă!

— Să-mi scoată calul!

— Cine?... Argații s-au culcat.

— Mă duc eu la grajd...

— Ți-a pus ulcica la pocovnicu! zice cocoana pufnind de răs și ținându-nii calea la ușă.

Am dat-o binișor la o parte și am ieșit pe

prispă. în adevăr, era o vreme vajnică...
Focurile chirigiilor se stinseseră; oameni și vite dormeau pe coceni, vârandu-se

16

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

cuminți unii-ntr-alții, jos la pământ, pe când pe sus prin văzduh urla vântul nebun.

— E vifor mare, zise cocoana Marghioala, înfiorată și apucându-mă strâns de mână; ești prost, să pleci pe vremea asta! Mâi de noapte aici; pleci mâine pe lumină.

— Nu se poate...

Mi-am tras mâna cu putere; am mers la grajd; cu mare greutate am deșteptat un argat și mi-am găsit calul; l-am închingat, l-am tras la scară și m-am suit în odaie, să-mi iau noapte bună de la gazdă. Femeia, dusă pe gânduri, ședea pe pat, cu căciula mea în mână, o tot învârtea și-o răsucea.

— Cât am de plată? am întrebat.

— îmi plătești când treci înapoi, răspunse gazda, uitându-se adânc în fundul căciulii.

Și pe urmă se ridică în picioare și mi-o întinse. Mi-am luat căciula și-am pus-o-n cap, așa, cam la o parte. Zic, privind pe femeie drept în lumini, cari-i sticleau grozav de ciudat:

— Sărut ochii, cocoană Marghioale!

— Umblă sănătos!

M-am aruncat pe șea; jupâneasa bătrână

mi-a deschis poarta și am ieșit. Rezemat cu palma stângă pe coapsa calului, mi-am întors înapoi capul; peste zaplazul înalt se vedea ușa odăii deschisă, și în deschizătură, umbra albă a femeii adumbrindu-și cu mâna arcurile sprin- cenelor. Am ținut la pas încetinel, fluierând un cântec de lume ca pentru mine singur, până când, cotind după

17

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

zaplaz să-mi apuc drumul, mi s-a ascuns vederea cadrii. Am zis: hi! la drum! și mi-am făcut cruce: atunci am auzit bine ușa bufnind și un vaet de cotoi. Gazda mea știa că nu o mai văz, intrase degrab în căldură și apucase pe cotoi cu ușa, desigur. Afurisit cotoi! se tot vâră pântre picioarele oamenilor.

Să fi mers o bucată bună de drum. Viforul creștea scu- turându-mă de pe șea. în înalt, nori după nori zburau opăciți ca de spaima unei pedepse de mai sus, unii la vale pe dedesubt, alții pe deasupra la deal, perdeluind în clipe largi, când mai gros, când mai subțire, lumina ostenită a sfertului din urmă. Frigul ud mă pătrundea; simțeam că-mi îngheață pulpele și brațele. Mergând cu capul plecat, ca să nu mă-nece vântul, începui să simț durere la cerbice, la frunte și la tâmple fierbințeală și bubuituri în urechi. Am băut

prea mult! m-am gândit eu, dându-mi căciula mai la ceafă și ridicându-mi fruntea spre cer. Dar vârtejul norilor mă amețea; mă ardea sub coastele din stânga. Am sorbit în adânc vântul rece, dar un junghi m-a fulgerat pân tot coșul pieptului de colo până colo. Am plecat iar bărbia. Căciula parcă mă strângea de cap ca o menghinea; am scos-o și am pus-o pe oblânc... Mi-era rău... N-am făcut bine să plec! La pocovnicu lordache trebuie să doarmă toată lumea: m-or fi așteptat; pe vremea asta, or fi crezut oamenii, firește, că n-am fost prost să plec... Am îndemnat calul, care se-mpletecea, parcă băuse și el...

Dar vântul s-a mai potolit; s-a luminat a ploaie; lumină cețoasă; începe să cearnă mărunt și-nțepos... îmi

18

Paznic la Han»? *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

pun iar căciula... Deodată, sângele începe iar să-mi arză pereții capului. Calul a obosit de tot; găfâie de-necul vântului. îl strâng în călcâie, îi dau o lovitură de bi- ciușcă; dobitocul face câțiva pași pripiți, pe urmă sfo- răie și se oprește pe loc, ca și cum ar vedea în față o piedică neașteptată. Mă uit... în adevăr, la câțiva pași înaintea calului zăresc o mogândeață mică sărind și țopăind... Un dobitoc!... Ce să fie?... Fiară?... E prea mică...

Pun mâna pe revolver; atunci auz tare un glas de căpriță... îndemn calul cât pot; el se-ntoarce-n loc și por- nește-napoi. Câțiva pași... și iar stă sforâind... Iar căprița... îl opresc, îl întorc, îi dau câteva lovituri, strân- gându-1 din zăbală. Pornește... Câțiva pași... Iar că- prița... Norii s-au subțiat de tot; acuma văz cât se poate de bine. E o căpriță mică neagră; aci merge, aci se-n- toarce; aruncă din copite; pe urmă se ridică-n două picioare, se repede cu bărbița în piept și cu fruntea înainte să- mpungă, și face sărituri de necrezut și me- hăie și fel-de-fel de nebunii. Mă dau jos de pe cal, care nu mai vrea să meargă în ruptul capului, și-l apuc scurt de căpăstru: mă aplec pe vine-n jos: „Ța-ța!" și chem căprița cu mâna parcă aș vrea să-i dau tărâte. Căprița se apropie zburdând mereu. Calul sforăie nebun, dă să se smucească; mă pune în genunchi, dar îl ții bine. Căprița s-a apropiat de mâna mea: e un ied negru, foarte drăguț, care se lasă blând să-l ridic de jos. L-am pus în desaga din dreapta peste niște haine. În vremea asta, calul se cutremură și dârdăie din toate încheieturile ca de frigurile morții.

19

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

Am încălecat... Calul a pornit năuc.

De mult acum, mergea ca praștia sărind

peste gropi, peste moșoroaie, peste bușteni, fără să-l mai pot opri, fără să cunosc locurile și fără să știu unde mă ducea, în goana asta, când la fiecare clipă îmi puteam frânge gâtul, cu trupul înghețat și capul ca-n foc, mă gândeam la culcușul bun pe care-l părăsisem prosteste... De ce? Cocoana Marghioala mi-ar fi dat mie odaia ei, amin- teri nu mă poftea... Iedul se mișca în desagă să se așeze mai bine: mi-am întors privirea spre el: cuminte, cu capul deștept scos afară din desagă, se uita și el la mine. Mi-am adus aminte de alți ochi... Ce prost am fost!... Calul se poticnește; îl opresc în silă; vrea să pornească iar, dar cade zdrobit în genunchi. Deodată, printr-o spărtură de nori se arată felia din urmă aplecată pe o rână. Arătarea ei m-a ametit ca o lovitură de măciucă la mir. Mi-era în față... Atunci sunt două luni pe cer! eu merg la deal: Luna trebuie să-mi fie în spate! Și mi-am întors repede capul, s-o văz pe cea adevărată... Am greșit drumul! merg la vale... Unde sunt? Mă uit înainte; porumbiște cu cocenii netăiați; la spate, câmp larg. îmi fac cruce, strângând de necaz calul cu pulpele amorțite ca să se ridice - atunci, simț o zvâcneală puternică lângă piciorul drept. Un țipăt... Am strivit iedul! Pun mâna iute la desagă: desaga, goală - am pierdut iedul pe drum! Calul se scoală scuturându-și capul ca de buimăceală; se ridică în două picioare, se smucește-ntr-o parte și mă trânteste în partea

ailaltă; pe urmă o ia la

20

Paznic la Hanid lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

goană pe câmp ca de streche și pieren-
întunerec. Pe când mă ridic zdruncinat, auz
foșneală pântre coceni și un glas de om din
apropiere, tare:

— Tiu! Ța-ța! Ptiu! Ucigă-te toaca, duce-te-
ai pe pustii!

— Care-i acolo? strig eu.

— Om bun!

— Care?

— Gheorghe!

— Care Gheorghe?

— Nătruț... Gheorghe Nătruț care păzește
la coceni.

— Da nu vii încoace?

— Ba iaca viu.

Și din coceni, se arată umbra omului.

— Mă rog, frate Gheorghe, unde suntem
noi aicea? am rătăcit cu viforul ăsta drumul.

— Da unde vrei dumneata să mergi?

— La Popeștii-de-Sus.

— Ehei! La pocovnicu lordache.

— Ei da.

— Apoi, n-ai rătăcit drumul... da mai ai de
furcă până-n Popești... Aicea ești d-abia în
Hăculești.

— în Hăculești? am zis cu bucurie. Atunci

sunt aproape de hanul lui Mânjoală...

— Uite-1 colea; suntem în spatele grajdului.

— Hai de-mi arată drumul, să nu-mi rup gâtul tocm-acuma.

Rătăcisem vreo patru ceasuri...

21

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

În câțiva pași am ajuns la poartă. La odaia cocoanii Marghioalii lumină, și umbre mișcă pe perdea... A avut parte cine știe ce alt drumeț mai înțelept de patul cel curat! Eu oi fi rămas să capăt vreo laviță lângă cuptor. Dar noroc! cum am ciocănit, m-a și auzit. Jupâneasa bătrână a alergat să-mi deschiză... Când să intru, mă împedic pe prag de ceva moale - iedul... tot ăla! era iedul gazdii mele! A intrat și el în odaie și a mers să se culce cuminte sub pat.

Ce să spui? Știa femeia că mă-ntorc?... ori se sculase de dimineață?... Patul era nedesfăcut.

— Cocoană Marghioale! atât am putut să zic, și vrând să mulțumesc lui Dumnezeu că m-a scăpat cu viață, am dat să ridic dreapta spre frunte.

Cocoana mi-a apucat repede mâna și, dându-mi-o în jos, m-a luat cu toată puterea în brațe.

Parcă văz încă odaia ceea...

Ce pat!... ce perdeluțe!... ce pereți!... ce tavan!... toate albe ca laptele. Și abajurul și toate cele lucrate cu iglița în fel de fel de fețe... și cald ca sub o aripă de cloșcă... și un miros de mere și de gutui.

Aș fi stat mult la hanul Mânjoloaii, dacă nu venea socru-meu, pocovnicu lordache, Dumnezeu să-l ierte, să mă scoată cu tă răboi de acolo. De trei ori am fugit de la el înainte de logodnă și m-am întors la han, până când, bătrânul, care vrea zor nevoie să mă ginerească, a pus oameni de m-au prins și m-au dus legat cobză la un schit în munte: patruzeci de zile, post, mătănii

22

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

și molitve. Am ieșit de-acolo pocăit: m-am logodit și m-am însurat.

Tocma-ntr-un târziu, într-o noapte limpede de iarnă, pe când ședeam cu socru-meu la lafturi, după obiceiul de la țară, dinaintea unui borcan de vin, aflarăm de la un isprăvnicel, care sosea cu cumpărăături din oraș, că despre ziuă stătuse să fie foc mare la Hăculești; arsese până în pământ hanul lui Mânjoală, îngropând pe biata cocoana Marghioala, acu hârbuită, subț un morman uriaș de jărat.

— A băgat-o în sfârșit la jărat pe

matracucă! a zis socru-meu râzând.

Și m-a pus să-i povestesc iar istoria de mai sus pentru a nu știu câtea oară. Pocovnicul o ținea într-una că în fundul căciulii îmi pusese cocoana farmece și că iedul și cotoiul erau totuna...

— Ei aș! am zis eu.

— Era Dracul, ascultă-mă pe mine.

— O fi fost, am răspuns eu, dar dacă e așa, pocovnice, atunci dracul te duce, se vede și la bune...

— Întâi te dă pe la bune, ca să te spurce, și pe urmă știe el unde te duce...

— Da dumneata de unde știi?

— Asta nu-i treaba ta, a răspuns bătrânul; asta-i altă căciulă!

Paznic la han

— Iaca, aici a fost, pe vremuri, Hăculeștiul, sat mare și zdravăn, de pe vremea lui Radu Paisie, feciorul lui Radu cel Mare.

Eu, nu si nu. îmi suceam mereu ochii, de la drum la cal și invers. De aici și până la intrarea în lonoșești, un ceas și jumătate. Mers în buiestru. Dar și calu', oricât de voinic, tot trebuie oprit, adăpat și pus sub bot un trăistuț cu orz. Altminteri, întoarce capul să te mustre din ochi. Și tot întorcându-1, ajunge și te rățăcește, de nu mai știi încotro ai nimerit. Acum, au cam trecut opt ceasuri de la nămiază și Luna numai bine stă să iasă deasupra zariștii.

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

— Poate c-ar fi mai bine să ne oprim, zice ispravnicul, trăgând de frâu și ferind o creangă groasă. Cailor le e a mânca, ca și nouă, oamenilor. Un rachiu bun înainte, o bucată de slană și o dușcă de tămâioasă, la sfârșit, ca să putem închina pentru sfinți. Apoi om pune brânca jos, lângă foc. Ne coperim cu mantalele și ho- răim până o îngena răsăritul. Ce zici, cucoane Fănică?

Mă socoteam în gând, cum să-l fac să se răzgândească. Fără să-i spun că mie locurile acelea îmi trimiteau fiori de gheață pe spinare. Nu mai făcusem drumul acesta de aproape patruzeci de ani. Dar nici nu-l uitasem, așa cum nu ai putea uita cosorul care ți-a crestat obrazul sau privirea celui care s-a făcut luntre și punte ca să te scoată dintr-un mare necaz.

— Dacă mergem întins, până ce Luna ajunge în crucea bolții, și ajungem la schit. N-om muri de foame până în vârf. Și nici caii. Nici n-apucăm să gândim și am și sosit. *

Dar Todiriță Pătrașcu este un bărbat mai potrivit să poruncească decât să primească sfaturi. Când adună birul din județ, ispravnicul răcnește la tine și dă cu biciul. Rar se întâmplă să-și plece urechea. De astă dată, voia lui era să îmbrace o bucată de slană, cu pită, la hotarul fostului sat. De ce tocmai

acolo, numai unul Dumnezeu știe. Și, poate, nici El.

— Eu, să-ți spui drept, cucoane, n-aș crede că suntem făcuți pentru un drum de noapte. Ce suntem noi, huhurezi? Mai calcă calul rău... te mai agață vreo

25

Paznic la Han»? *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

creangă... mai iese vreun animal de prin tufiș. Ori poate...

Și ispravnicul tace, după care se uită lung la mine. Lumina albă a Lunii îi face obrazul ca de ceară. Un sânt din icoană pare Todiriță Pătrașcu, cu mustața lui cea înspicată și cu părul prins la spate în coadă. Dar un sânt dintre ceia de dau cu sabia, dacă te dovedești a fi greșit. Un arhanghel.

Pe cer, norii s-au subțiat de tot. Pare că s-a luminat a ploaie. Vipia cețoasă face toate umbrele să tremure. Deodată, sângele începe să-mi arză tâmplele. Simt că dacă mai stau mult aici are să se întâmple ceva rău.

— Ispravnice Todiriță, îi zic, cu toată greutatea celor 30 de ani ce ne despart. Dumneata parcă voiai să sui mai repede la schit. Când m-ai luat pe sus de acasă, spuneai că-i voia lui Vodă să ajungi cât mai grabnic pe Vârful Șcheii. Și-acu' simț că dai înapoi. Ori nu mai e Vodă cel care te mână de la spate?

Todiriță Pătrașcu râde într-un dinte și scuipă pe cărarea nevăzută. Își învâрте calul pe sub coroanele ulmilor. Așa cum îl luminează Luna, dintr-o parte, pare un domn din cea străvechime, pornit la bătaie, cu căciula tuflită pe ceafă.

îmi fac iară socotelile, dar parcă nu se mai potrivesc. Un ceas și jumate, până la lonoșești. Apoi o jumate de ceas, până la Pintenul Zăganului. Și încă jumate, până la Drănițoaia. De acolo, până la schit, o aruncătură de băț. Aproape trei răsuciri de clepsidră, cu opriri cu tot.

26

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Ajungem înainte de miezul nopții, nici nu apucă să facă slujba de utrenie și să cânte prochimenul. Iar preotul Paisie și cei doi călugări vor fi fiind în naosul biseriцuței, pentru cântare, și clopotul o să bată de slujbă. Pas de ne vor auzi. O să adăstăm la porți până se vor sfârși ecteniile. Și poate o să ne ia de pe urmă și-o bură de ploaie, cu zloată, așa cum mai dă câteodată primăvara, la munte.

Si atunci?

Mă uit pe furiș la ispravnic, dar el își apleacă trupul mare ca să treacă pe sub crengi. Poate c-ar trebui să-l ascult și să mânem aici până la zori, așa cum dorește

burta dumnealui. Dar ne aflăm prea aproape de Hăcu- lești și de ruinele acelea, ca să fie bine.

Prea aproape, îmi spun și simt cum un frison rece îmi trece ca un junghi prin șira spinării. Și de ce ar fi ca el și n-ar fi ca mine, la urma-urmei? Dar dac-ar fi ca amândoi?

— Să nu fie ca niciunul dintre noi. Zic că, dac-am mai merge așa, cam cât să urce Luna până dincolo de cetina brazilor de colo, ne-am apropiat îndeajuns, și că ne putem opri să facem cum a spus domnia-ta. Adăpăm caii, le dăm grăunțe, mâncăm ceva și ne tragem la somn. Facem ochi la apusul Lunei și ajungem la schit când se termină utrenia, iar monahii ies cu lumânările din biserică. Se cheamă că nu ne-a apucat ziua de mâine tot pe drum. Iar oamenii ceia n-or să apuce să plece la tre- bile gospodărești, așa că o să poți vorbi cu ei. Ce spui?

27

Paznic la HanuZ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Ce să spui?

Ispravnicul întoarce capul, dar calul se mișcă aidoma unei umbre sub el. Are ceva ascuns în privire și simt că nu mi-a îngăduit să aflu tot ce știa atunci când a bătut la ușile conacului.

— Pare ceva chibzuit. Să facem dar așa.

Și pornește mai departe, aplecându-se iar pe sub crengi. îndemn calul după murgul lui și mă las în voia pasului său. Capul, când aplecat în față, când lăsat în spate, începe să tragă a somn, după o vreme.

Unde o fi fost pârdaľnicul ăla de han? Mai sus, pe coastă, sau tocmai trecuserăm de hrubele lui, asemenea unor oase cangrenate? Iar copitele calului boc-boc, boc-boc, până ce pleoapele stau să se lipească de tot. Când, deodată, se proptește pe picioarele de dinainte, gata să mă arunce din șea. Rotatul ispravnicului stătea și el oprit, la câțiva pași în față, mișcând nervos din coadă. îl împung ușor cu pintenii pe Copită-Despi- cată și acesta se apropie din partea stângă. Todiriță Pătrașcu se holbează la ceva nevăzut.

— Ce-i acolo?

Dar celălalt mișcă din mână, semn să tac. Tac. Mă holbez și eu, dar nu zăresc decât lumânările groase, întunecate, ale ulmilor. Apoi rotatul lui fornăie ca și când s-ar fi speriat de ceva și dă să sară într-o parte. Mâna puternică strânge frâul și potolește în el sângele tulburat. Dacă și-ar face spaimă și ar lua-o la goană, nu l-ar mai prinde nimeni până la ziuă.

— Flăcările. Joacă flăcările comorii, spune celălalt și mai trage o dată de frâu. Stai, boală, că nu dau turcii!

— Ce flăcări?

— Te faci că nu știi, cucoane? Ar trebui să nu pui așa întrebări prostești. Vodă ți-ar fi recunoscător și ți-ar lăsa o treime din ea, dacă o scoatem la lumină.

— Va să zică de-asta țineai atât de mult să plecăm în fapt de seară. Voiai să vezi flăcările, nu să ajungem la schit.

— Voiam să dau de comoară, da. Acu', că i-am văzut arătările, și tot n-aș ști unde să sap. Pădurea e mare, iar flăcările joacă, ia, când ici, când colo. Greu să alergi prin tufișuri și să pui semn. Dar dumneata, cucoane Fănică, musai să știi ceva de la ăl bătrân, nu-i așa?

Și se întoarce cu atâta grabă că e gata să mă răstoarne din sea. Buiestrul meu nechează ușor, dar nu se mișcă din loc. În înalt, nori după nori zboară opăciți, ca alergați de spaima unei pedepse dumnezeiești. Un foșnet se înfoaie prin frunzele din jur, aducând cu el o boare de frig ud, din vârful muntelui. Se apropia o vreme vajnică, din acelea care îi făceau pe oameni și pe animale să se chircească unii în alții, pe cocenii uscați de sub ei.

Ăl bătrân, pocovnicul lordache, adică, era demult oale și ulcele. Până și crucea i se aplecase la vale, sub plesnetul unui vifor nebun, în urmă cu câteva ierni. De unde să

aibă el habar de vreo comoară pitită prin părțile astea? Sau poate că știa ceva, dar de spus nu credeam că ajunsese să o spună cuiva. Cu puțin îna-

29

Paznic la Hantd *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

inte să-i iasă sufletul, a înghițit sfânta împărtășanie, s-a înecat și a clipit din ochi, să mă apropii. Din doi pași am fost lângă dânsul, dar nu a apucat decât să horcăie o dată, prelung, și gata. În clipa cealaltă a fost alături de dreapta Tatălui. Iar mie nu mi-a lăsat în ureche decât un icnet scrâșnit. Iar Vodă, însuși Vodă, de unde să știe el de comoară? ♦

Îi pun întrebarea, dar ispravnicul dă din umeri și se holbează în fată, căutând flăcările comorii. Dacă a fă- cut tot drumul ăsta, de la cetatea de scaun și până în cerbicia muntelui sălbatic pe care-l urcam, înseamnă că nu are nimic de împărtășit altora, ci numai de aflat. Si nu va asculta de niciun sfat cuminte. De nicio vorbă J înțeleaptă. Vom alerga ca bezmeticii prin coclauri și pe sub stâncării, până ce ne-om rătăci de tot.

Aș putea să mă întorc la conac și să-l las pustiului. Dar firmanul lui Vodă îmi dă dreptul să-mi ia viața după bunul plac, dacă nu-i ascult poruncile. Toți cei ce i se împotrivesc sunt dușmanii Domnului. Iar dușmanii trec toți prin ascuțișul săbiei.

Mereu trebuie să calci cuminte pe drumul tău și să-ți păstrezi mintea limpede, îmi spunea uneori socru-meu. El așa făcuse și murise în patul său, de bătrânețe și de prea multă cumințenie. Din cele trei surori, numai ne- vastă-mea, Oana, nu-l ascultase și închisese ochii, la doi ani după el, încercând să lepede un prunc despre care slugile șopteau prin cuhnie că n-ar fi fost al meu. N-o știu nici acum și nici că-mi prea pasă. Mă duc cu flori

30

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

la mormintele din spatele bisericii, de două ori pe an, de Paște și de Sântă Mărie, și am grijă ca să fie curățate și îngrijite, în restul anului. Dar de simțit n-o să mai simt niciodată nimic pentru ea, deși crezusem că o iubesc foarte. A fost, însă, de ajuns o noapte cu vije-lie turbată și doi ochi strașnici, ca ai Marghioalei, pentru ca toate să treacă asemenea fumului. Iar inima, pârdaľnica, să ajungă ca o iască.

— Apăi, ispravnice Todiriță, socot că am bătut destulă cale și că ne putem odihni fără teama de a întârzia undeva. Parcă te-am auzit zicând ceva de-o gură de rachie și de o bucată de slană. Încingem un foc, să ne încălzim oasele, că deacu' înainte începe să se lase fri-

gul. Mâncăm și stăm la povești. Închinăm tămâioasă la sfinți. Și spunem istorii. Că la aste se pricepe tot rumânul pornit la drum. Poate și istorii cu comori, dacă asta ți-i pofta.

— Este și rachiu tare, de pere, și slană din cea afumată anul trecut la cetină, și tămâioasă din cea bătrână, de , s-adună și lighioanele pădurii, după miros, când îi dai cep.

Todiriță Pătrașcu sare din șea ca un flăcău, dar părul sur i se vede și lui de sub cușmă. Leagă frâul calului de o creangă, scoate coburii și-i pune pe pământul pietros. Apoi întinde cerga groasă și se uită la mine. Vântul mormăie printr-o zadă nevăzută, scoțând scrâșnete aprige. Da, poate că acesta ar fi un loc potrivit pentru un popas, la vreme de noapte. Nu e chiar un luminiș,

31

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

dar nici pădure deasă. Printre crengi, zdrențele de nori se aleargă grăbite, călcând pe lucirile stelelor. Nu e nici noapte neagră, de păcură, dar nici lumina de var a Lunei. A venit, în adevăr, clipa basmelor cu strigoi și balauri.

Cobor, la rândul meu și bat animalul cu palma pe spate. Bun buiestru. Bun călăreț a avut înaintea mea, de l-a învățat toate câte-i trebuie unui cal la drum. Ii leg desagul cu

grăunțe sub bot și îi desfac chingile de sub burtă. Scot șeaua și o pun lângă cergă. Îmi vine să mă așez, dar frigul are colți ascuțiri. E o seară aspră de toamnă. Chirigiii se-nvălesc pe lângă focuri... de aceea se văd licurind flăcările spre poale.

Bărbatul de alături se apleacă, adunând crengi. Până să vină el, caut câteva pietre mari, ca să tocmesc o vatră. Și mă gândesc. Mă gândesc la pocovnicul lordache și la Marghioala lui Mânjoală. „Asta-i altă căciulă!”, îmi spusese el, demult, încercând să închidă o taină care nu-i venea tocmai bine. Dar nu mai spusese nimic altceva și nu știu nici măcar acum, după atâta vreme, de ce am simțit atunci că nu-i era tocmai necunoscută bu- cătăria hanului, cu aburul cea de pâine caldă, și nici hangița cea frumoasă, voinică și ochioasă ca o cadână din serai.

Aruncăm crengile în vatră și ispravnicul se lasă în genunchi, la adăpostul unei pietre. Scăpără de mai multe ori din amnar, până ce firele de iască se aprind. Curând, gătejele de jos prind să troznească și ele, iar

32

Paznic la *Hanul lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

flăcările se ridică voioase spre lemnele mai groase de deasupra. Ne așezăm fiecare pe colțul lui de cergă și trecem clondirul de la

unul la altul, cu ochii la țepușele în care se pârălesc bucățile de slănină. Vântul ne trimite în obraz fumul și un miros de-ți lasă gura apă. Ca să o dregem, mai tragem un gâtlej de răchie și tușim. Dacă n-ar fi bătut vântul și cerul ar fi fost plin de stele, parcă n-aș mai fi avut atâtea griji.

Privesc pe furiș către celălalt. În spatele nostru, unul dintre cai bate cu copita în piatră și fornăie supărat. Vreo vulpe ori vreun dihor musai că s-au tupilat prin apropiere, pândind un moment ca să iscodească ce e cu noi prin coclaurile acelea. Iar calul a simțit că miroase a animal sălbatic. Și a vrut să ne atragă atenția.

Clondirul se întoarce la mine aproape gol. Îl răsucesc în palmă și îl scutur: mai clipocesc câțiva stropi. Ispravnicul cată spre mine de sub pălăria mare de pâslă și mustăcește a râs.

— Văz că ți-a plăcut rachia mea, cucoane. Adevărat că numai Vodă și câțiva dregători mai beau din ea. Am primit-o chiar de la paharnicul Moruzov, înainte de a porni la drum. M-a chemat în spatele cuhniei și mi-a întins două trăiști cu merinde. Iar între ele se găsea și clondirul. Nu se făcea să nu-l primesc. Dar nici să îl iau fără știrea lui Vodă. Așa că m-am făcut că nu l-am văzut. Iar acum a prins bine, se vede treaba.

— Al naibii de bine, mormăi. Se lasă vântoasa dinspre Ovideanu și o să ne cam scuture frigul oleacă.

Paznic la Hanid lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

îmi întinde o țepușă cu slana sfârâind și continuă să râdă într-un dinte. Ori poate că așa mi se năzărește mie, din pricină că flăcările îi luminează numai un obraz. Mușc cu poftă din grăsimea fierbinte. Ispravnicul taie din bucata sa felii subțiri cu hangerul și le ciugulește cu buzele ascunse de țepii mustății. Mâncăm în tăcere și ascultăm șuierul din ce în ce mai puternic al vântului care coboară de pe creasta nevăzută. Palele focului se lasă într-o parte și ling pietroaiele vetrei.

— Și cum e vorba cu povestea aia? mă împunge el, întinzându-mi o bucată de pită.

— E o poveste, dar e veche de când lumea și n-a luat nimeni aminte la ea mai mult ca la una cu zmei și feți- frumoși.

— Ei, hai, încearcă-mă!

I-aș spune și nu i-aș spune. M-a mințit ca să mă facă să plec de acasă, m-a adus până aici, în negura muntelui, la vreme de toamnă târzie și are pretenția să afle de la mine un adevăr pe care nu îl știu. Un drăcușor ascuns acolo, între ceafă și pălărie, mă îndeamnă să-i cer ceva la schimb.

— Te-aș încerca, ispravnice, cum nu... îmi șterg gura cu mâneca dulamei. Dar vezi dumneata, se întâmplă că nici eu nu știu cum de a aflat Vodă de treaba asta. Si chiar , ,

aş fi curios să cunosc. Pentru că din pricina asta mă găsesc rătăcind prin codrii Ierhatului, cu viforul deasupra capului, în loc să stau în iatac, la căldură, cu picioarele spre plită şi cu o cană de vin fierţ înainte-mi.

34

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărăşel

— Ei, lasă, cucoane, că n-o fi el, dracu', chiar atât de negru.

Se răsuceşte pe întuneric, cotrobăie prin traistă şi scoate o ploscă de lemn, îmbrăcată în piele tăbăcită. Trage dopul şi mi-o întinde.

— Nu avem cum să-l fierbem aici, dar tămâioasa merge mai bine crudă. Cât despre cealaltă veste-po- veste... Ți-oi spune, că nu e chiar o taină. Dar mai întâi trage un gât, să vezi cum merge după slană.

Mergea. Tămâioasă veche, din vile de la Tâmbu- resti ale boierului Iernache. Nu mai băusem așa li- , » coare de pe vremea când trăia socru-meu şi ne suia în rădvane, să ne ducă la chef la neică Iernache, fie-i şi lui țărâna ușoară! Mai beau o gură şi i-o întind înapoi.

— Bună. Licoroasă şi parfumată de zici că e ambrozie cerească, nu alta.

— Bună, aprobă celălalt şi bea şi el. Râgâie, apoi se întoarce la țepușa sa. Şi cum îți spuneam... Știe dom- nia-ta că Vodă al nostru a mai venit domn, într-un rând, acu' vreo

douăj'de ani. Mai înainte de domnia lui Caragea și chiar mai înainte de cea a lui Alexandru Ipsilanti. Pe atunci, mai devreme cu vreun an sau doi să-i vie firman de mazilire de la Poartă, s-a oploșit pe lângă curtea lui un venetic. Un fanariot, venit cu treburi negustorești de la Stambul. Un grec pe nume Calimachi. Ce i-a spus, ce nu i-a spus, treaba a fost că după câteva luni ajunge Calimachi al nostru mare vistiernic și se apucă să-i îndepărteze, pe rând, pe boierii vechi din

35

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Sfatul Țării, ca să rămâie el singur stăpân pe mintea lui Vodă. Se vedea treaba că nu l-o avut Cel de Sus la inimă, că Vodă a trebuit să se-ntoarcă la Stanbul, între osmanlâii lui Kebar Pașa. Dar, de când a primit un alt firman de domnie, i-a fost alături cu sfatu-i otrăvit și cu limba de șarpe, crăpată pe mijloc. Se zice că el a fost cel care a cerut lui Vodă capul boierilor Slătineni, care cică ar fi complotat împotriva-i. Cum, necum, acu' doi ani, când a intrat molima în țară și a omorât aproape toți țăranii din satele de la câmpie și n-a putut Vodă să adune birul pentru Poartă, el a fost cel care i-a șoptit, în taină, povestea cu călugării de la Sfântul Munte, care cică ar fi adus în țară, sub Grigorie al III-lea Ghica,

toată comoara de giuvaere și nestemate strânsă de sfinții părinți de-a lungul veacurilor și ar fi ascuns-o sub povară de mare blestem pe unul din munții noștri.

O pală de vânt zbugnește printre copaci, spulberând cenușa, tăciunii și lipind flăcările de pământ. Bucata de slană s-a umplut de funingine și fire de cenușă mi-au intrat în ochi. Dau cu țepușa de o piatră și slana sare cât colo. Ispravnicul râde și îmi întinde altă țepușă, cu slana sfârâind.

— Se vede treaba că de acolo de unde l-o trimis Ne- curatu', vicleanul de Calimachi tot încearcă să mă facă să tac. Dară eu nu l-oi lua în seamă si mi-oi continua istoria, după cum ne-o fost înțelegerea, boierule. Rămăsesem la comoară... Calimachi a spus că Vodă Ghica le-a dat voie să o îngroape aici, în codrii Ierhatului,

36

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

cum le zici domnia-ta. Și că au pus monahii strajă cumplită la ea, ca să nu se atingă fitecine de comoara adunată cu sfințenie atâta amar de ani. O muiere, cu ochi de șoim, cu părul negru ca abanosul și vârtoasă ca un bărbat din cei voinici.

— O femeie! spun și tresar, dus pe gânduri. Ce strajă poate să facă o femeie, pe coclaurile

astea bânuite de duhuri din străvechime?

— Ehei! rânjește Todiriță Pătrașcu. Domnia-ta, boierule, se vede că nu prea treci pe la biserică decât de Sfintele Sărbători.

Scurmă cu un băț în jarul vetrei, făcând să se ridice flăcări înalte, îndată spulberate de suflarea rece a vântoasei. Ridică plosca, soarbe cu sete din ea, apoi se șterge pe mustață cu dulama neagră a mantăii și mi-o întinde fără să se uite la mine.

— Se zvonește prin prostime că, după ce s-a sculat din morți, Iisus le-a spus apostolilor lui să plece în lumea largă și să-i poarte învățăturile către cele patru zări. Iar ei au făcut întocmai. Numai că printre cei doisprezece bărbați, totuși unul și unul, era și o muiere, Maria din Magdala, care cică l-ar fi urmat peste tot pe Mântuitor și că i-ar fi devenit soție juruită, după legea lor evreiască. Și ea a plecat unde-a văzut cu ochii, dar ea avea altă pricină de grabă decât apostolii. Cică purta în pântec odrasla sfântă a Celui care s-a jertfit pe cruce. Și mare grabă a avut ca s-o scape de călăii care o urmăreau.

37

Paznic la Harm/ lui Mănjoală Caragiale & Cărășel

Parcă îmi aud inima când bate. Urechile îmi zvâcnesc și știu că nu e de la vin. Și nici de la vânt. E de la » » ,
ceea ce tocmai am auzit. O istorie care vrea

să mă facă să cred că toată credința mea a fost în zadar până acum.

— Mântuitorul n-a fost... încep, dar o pală de vânt îmi smulge vorbele de pe buze și le azvârle dincolo de trunchiurile drepte și negre ale ulmilor.

— N-a fost, ce? rânjește ispravnicul, în lumina roșie a jarului. Aud vorba asta prostescă încă de când am făcut ochi, dar nimeni nu știe să spună de ce e așa și nu altfel. Popii nici măcar nu se chinuie să vorbească despre ea, la slujbă. Cucoane Fănică, la biserică toată lumea este de acord că trebuie să cunoști femeia numai după ce te căsătorești cu ea. După ce Domnul Dumnezeu îți dă binecuvântarea Sa. De ce Iisus ar fi făcut altfel? Doar era Fiul lui Dumnezeu, nu?

Știam că are dreptate, dar mai știam și că învățam de mici, cu toții, că Iisus Hristos a rămas holtei toată viața Lui și că nu a cunoscut trup de femeie. Cum să înțeleg și să fiu de acord cu tot ce îmi înșira el acum, la o ploscă de tămâioasă?

— Și povestea?

— Ah, da, povestea, pare că se trezește deodată celălalt. Aruncă o creangă pe foc și jăruiește cu ea. Povestea... ei bine, fiica Măriei din Magdala și a lui Iisus s-a născut pe alte tărâmurii decât în Țara Sfântă și mama sa a făcut să i se piardă urma. Unii spun că ar fi murit de mică, bolnavă de molimă sau ucisă de bandiți. Altii

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

zic, însă, că dimpotrivă, ar fi trăit și ar fi ajuns o mare solomonăreasă, ca și maica ei, ascunsă de preoții de la Sfântul Munte în mănăstirile lor de pe vârful stâncilor, acolo unde nici pasărea cerului nu răzbește. Că Maria Magdalena le-ar fi dăruit o mare avere, ca să se ocupe de ea și s-o crească, ferită de primejdii. Avera aceea ar fi fost adusă aici, atunci când Sfântul Munte a fost amenințat de flota turcească, iar Marghioala Magdalena a însoțit-o, ca să-i fie de strajă prin vremurile tulburi ce au urmat.

— Marghioala din Magdala... șoptesc înfiorat și știu că nu vântul este acela care îmi strecoară un șarpe de spaimă înghețată pe șira spinării. Doamne-Dumne-zeule, ispravnice Todiriță, dumneata te auzi ce spui? Fiica lui Iisus? O mare vrăjitoare?

— O solomonăreasă, mă corectează și apoi tace o vreme, privind lung în flăcările neostoite.

Șiruri de scânteii se ridică și se aruncă spre cer, spulberate în huietul adânc al vântului. Se lasă într-un cot pe cergă și se scobește cu o așchie între dinți. Copită-Despicată rânchează din nou și izbește cu potcoavele în piatră. Calul de alături se zbate, sforțându-se în legătura căpăstrului.

— Vreo sălbăticiune, zice el și aruncă așchia pe foc. Eu, cucoane Fănică, nu fac decât să-ți spui ce se aude pe la Curtea lui Vodă. Pentru că Vodă l-a crezut pe Calimachi și m-a trimis pe mine să găsesc locul cu comoara. Dacă nu o găsim, bag seamă că de-aici o să i se tragă

39

Paznic la HantJ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

lui mazilirea. Țara e săracă, iar birurile nu se ajung ca să împlinim haraciul pus de Poartă. Iar molima i-a făcut și pe cei rămași în viață să băjenească spre țările vecine. Pe de altă parte, Vodă acesta nu e un domn mai rău decât alții. A mai fost pe tron. Știe starea Țării și nu e lacom din fire. De ce să lăsăm să fie dat jos și să vie altul, care nu vrea altceva decât să fure și să părăduiască, să-și facă avere cât timp l-or lăsa turcii pe tron?

Vorbă cuminte și aceasta, n-am ce să zic. Dar eu tot nu știu nimic de vreo comoară și sunt sigur că el pas de m-o crede. Ce să-i spun și, mai ales, cum să scap cu bine din istoria asta?

— Iar acu', cucoane, care-i povestea domniei-tale?

Povestea mea... povestea Marghioalei lui Mânjoală... a pocovnicului lordache, a tuturor celor ce s-au petrecut și au poposit pe la

han... a celor care au cunoscut mâncările, vinurile, dar mai ales strânsoarea brațelor tari ale ochioasei fermecătoare.

Când vorbesc din nou, pare că ascult pe altcineva povestind, iar eu stau întins pe cergă, rezemat într-un cot, și ascult. Ii spun despre cei patru hoți care au vrut să calce hanul la vreme de noapte. Despre cum cel mai mare dintre ei, voinic ca un taur, a repezit toporul în ușa, iar în clipa următoare cădea jos, mort fără lumânare. Cum fratele său a dat să spună ceva, dar n-a putut, pentru că i se luase graiul pentru totdeauna. Cum au vrut să fugă, dar când să iasă din curtea hanului i-a întâmpinat zapciul, cu patru dorobanți călări.

40

Paznic la Hant/I *lui Mânjoală* Caragiale & Cârășel

— Ca și cum a fost o făcătură de vrajă, ca să-i prindă și să arate lumii ce pătesc aceia care vin la han cu gânduri necurate. Asta, ispravnice, o știu de la taica, un om cu frica lui Dumnezeu, care de multe ori a mas, la drum de seară, la hanul lui Mânjoală. Iar el a auzit-o de la oameni de încredere, care ar fi putut să jure în biserică, cum că toate s-au petrecut astfel. Și poți să crezi că nimeni nu a întrebat-o pe Marghioala lui Mânjoală nici de bine, nici de rău, după toată afacerea asta. Doi dintre hoți au apucat să fugă, dar mortul

și fratele său, mutul, nu s-au mișcat din loc. După ce l-au smintit în bătaie, pentru că n-au crezut că e mut de-adevăratelea, l-au închis la ocnă, iar pe fratele său l-au îngropat la o margine de drum, fără cruce și fără slujbă. Iar de-atunci, ferit-a Sfântul să mai calce picior de hoț prin codrii Ierhatului.

— Si comoara? »

— Eu de comoară n-am auzit nimic, ispravnice Todi-riță. Dar am văzut cu ochii mei frumusețe de han, după ce Marghioala l-a terminat de îngrijit, după ce a pus să se schimbe podelele la camere, după ce a comandat mobilă de la târg, a cumpărat velințe noi și a ridicat gardul de piatră care dădea ocol la acareturi. Prin toți munții ăștia de prin prejur nu găseai alt loc de odihnă mai pricopsit.

— Și spui, cucoane, că ai mas de mai multe ori la han.

— De pe când eram copil. îl însoțeam pe tata la parchet, să taie lemne și să facă plute. Când treceam spre

41

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

Repezita, musai să facem popas la han și să mâncăm pastramă. Marghioala lui Mânjoală stătea în spatele nostru și repezea slugile să aducă mai repede străchinile și ulcelele. Nu

uita niciodată să pună alături săcu- leții cu chimion, cimbru și coriandru, din care să presare peste carnea de pe tablele de lemn.

— Atunci ai putea știi ce slugi se învâртеau pe acolo.

Rămân fără grai. Mă ridic în șezut și tușesc în pumn. Vântul e rece asemenea unui hanger de gheață și imediat îngheață tot ce nu e îndreptat către foc.

— Slugi ai zis, domnia-ta, ispravnice? La lucrul ăsta nu m-am gândit niciodată. Dar dacă stau bine și socotesc, pe una dintre ele pot să jur că am văzut-o de la prima vizită și până la ultima: pe jupâneasa a bătrână, de-i zicea Frosa. Cotoroața aia și cotoiul cel negru părea că au deschis ochii direct la han și niciunul dintre ei nu se dădea dus de acolo nici cu-n pas.

— Ei bine, jupâneasa Frosa... cum se purta hangița cu ea?

Mă uit lung la el, dar ispravnicul pare pierdut în gânduri, cu ochii în vatră.

— Cum să se poarte? N-am auzit-o strigând niciodată la ea, așa cum făcea cu slugile celelalte. Și era singura care căra mâncările și băuturile la oaspeții pe care Marghioala îi invita în cuhnie.

— Era de-a casei.

— Asa era. Si cotoiul naibii asculta mai mult de ea » J
decât de hangiță.

Paznic la Hantd lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Pesemne că așa le fusese ursătura. ,

— Ce vrei să spui cu asta?

Todiriță Pătrașcu își tuflește pălăria pe creștet, să nu i-o deie vântul jos. Scoate bucățile prăjite de pe celelalte țepușe, le adună în ștergar și le vâără înapoi în desagi. La spatele nostru, Copită-Despicată fornăie din nou gros și se smucește în legături. Un strop de ploaie mă izbește în obraz, rece ca o așchie de gheață.

— Calul ăsta afurisit! bombăne el și se saltă în picioare dintr-o mișcare.

Își pipăie hangerul la șold și ridică baltagul de jos.

— Mă întorc repede, cucoane. Trebuie să văd ce animal ne sparie caii, că doară nu o fi vreun urs întors de la somn. Vezi, nu lăsa să se stingă focul, până în zori e vreme lungă și mi-e teamă că o să dea oleacă de zloată.

Și dispare în întuneric din doi pași, până să apuc eu măcar să mă ridic, la rându-mi.

Arunc două crengi groase în vatră și, la lumina care se stârnește, mă îndrept spre cai. Rotatul ispravnicului mestecă liniștit din traistă, dar buiestrul meu se foiește într-una și, dacă ar fi fost dezlegat, s-ar fi pierdut demult în întunecimea codrului. Mă lasă cu greu să mă apropii și să-l mângâi pe spinare.

Părul scurt și tare i s-a umezit. Dau să mă întorc la foc, ca să-l acopăr cu ștergarul de lână, pe care femeile de la moșie l-au împletit special pentru el, dar nu mai ajung să fac cei zece pași. Mă împiedic de un animal mic, pe care-l socotesc un jder, coborât de la adăpostul copacilor, să

43

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

vadă cine îi tulbură liniștea. Dar jderul miaună fioros și stuchește ca un mârțan adevărat, după care fuge până la marginea cercului de lumină. Se oprește acolo și pare că așteaptă ceva.

— Ptiu, drace! bombăn. Da' știu că m-ai speriat! Ce-ai pățit, ai plecat de la schit și te-ai rătăcit?

Pentru că în jur, oriunde ți-ai arunca privirile la timp de zi, nu ai să vezi niciun cătun, nici măcar o amărâtă de colibă de tăietor de lemne. Aștia sunt codrii blește- ♦ mâți ai Ierhatului și nimeni nu are curaj să-și facă sălaș în ei, afară doar de sălbăticiuni. În partea cealaltă a focului, mârțanul negru ca noaptea mă privește cu ochi răi, în care lucesc stelute ce îmi zbârlesc părul pe cap. Nu știu de ce mi se pare că am mai văzut undeva privirea asta aducătoare de ghinion.

Ia te uită! îmi iau brusc seama. Am ajuns să mă tem și de mâțe negre, dar prea mi se pare

ciudat felul în care m-am trezit cu el înaintemi, la doar câteva clipe după ce terminaserăm de înșiruit basne despre vrăjitori, solomonărese și alte asemenea lucruri aflate dincolo de vorbele Pravilei.

Caut din nou cu privirea la el, dar constat că se topise asemenea unui fum. Fac un pas, depărtându-mă de foc, pentru că mi se pare că îi zăresc stelutele din ochii afurisiți. Dar acolo nu e nimic. Doar calul continuă să necheze, speriat. Dau să mă îndrept spre el, ca să-l liniștesc, dar mârțanul naibii îmi sare printre picioare. Mă împiedic și cad. Când mă ridic, îl zăresc la câțiva

44

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

pași de mine, fixându-mă cu ochi de jărat. Parcă mă ispitește să-l urmăresc. Fac un pas, iar se trage în spate. Mai fac unul. Se trage și el. În cele din urmă, mă reped, pur și simplu, după el. Iar el, ca un motan adevărat ce este, ba se îndepărtează, ba stă pe loc și așteaptă să mă apropii, nelăsându-mi timp să chibzuiesc.

Să fi mers așa o bucată bună de vreme. Vântoasa creștea, scuturându-mă și împingându-mă spre trunchiurile negre. Iama stătea cu un picior pe vârful muntelui și cu celălalt în cer. Simțeam că-mi îngheață

pulpele și brațele. Înaintez cu capul plecat, ca să nu mă-nece vântul. Simt o durere ascuțită la cerbice, la frunte și la tâmples, fierbințeală și bubuituri în urechi. Ca și cum aș fi băut un butoi de vin și nu câteva înghițituri dintr-o ploscă. Bună tămâioasa boierului lerna- che, dar cât de tare să fi fost ca să mă amețească așa?

Ceva mă înjunghie și mă arde sub coastele din stânga. Mă apropiu de un trunchi, drept ca o lumânare, și mă sprijin cu amândouă palmele de el. E ud și e rece. Nu am nimic pe cap, dar parcă mă strânge un cerc de fier să-mi plesnească tâmplesle, nu alta. Ridic fruntea și sorb adânc din vântul rece. Un junghi mă fulgeră pân tot coșul pieptului, de colo până colo. Strâng pleoapele, orbit de pumnul de fulgi, izbit drept în ochi.

Când le deschid, văd căciula brumărie de miel drept în fața mea, așezată pe pământ. Și parcă o lumină de ceară, străvezie, pâlpâie în jurul ei. Îmi vine să-mi vărs și fierea din mine, dar nu pot să icnesc, ca să mă elibe-

45

Paznic la Han»Z lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

rez. într-un sfârșit, mă aplec și iau căciula. Mă uit la ea și tare-mi vine a zice că o știu de undeva. Și chiar o », >
știu. E căciula primită cadou de la socru-meu, pocov- nicul lordache, cu o lună mai înainte

de a-mi pune pirostriile. O uitasem în odaia bună a Marghioalei, când m-au luat pe sus oamenii pocovnicului și crezusem că a ars odată cu hanul.

Ridic din umeri: a cui e, a cui nu e, a picat la țanc, că înghețam de tot. O pun pe cap și, deodată, toate cele se liniștesc înăuntrul meu. Ba parcă și întunericul nopții nu mai pare atât de adânc. Iar afurisitul de mâr- tan iese din spatele unui tufiș și clipește din ochi, amenitor. Mă iau din nou după el și alerg de parcă abia atunci m-aș fi ridicat din pat, de la odihnă. Ca piatra ieșită din praștie, saream peste gropi, peste mușuroaie, peste bușteni, fără să mă pot opri. În goana asta turbată, când vedeam numai când și când stelutele din ochii » »

cotoiului, aflat mereu înainte-mi, mă gândeam doar la cerga și la focul cald pe care le părăsisem pentru o fantasmă. Dar picioarele se mișcau fără mine și pădurea părea să crească în juru-mi ca o bucată de cocă gata să dea pe afară de pe cârpător.

Deodată, printr-o spărtură de nori se arată chipul a două Luni, pe cerul de sineală. Dumnezeu mare, în ce lume am ajuns, de nu mai pot să recunosc nici măcar cerul copilăriei mele pierdute? Arătarea mă amețește, ca o lovitură de măciucă la mir. Tresar și mă frec la ochii cu dosul palmelor înghețate. Lumina lor de

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

var scoate din noapte o pereche mândră de ziduri înalte. Și o poartă mare, ghintuită cu cercuri de aramă. Zidurile astea... poarta asta... Dacă n-aș ști că nu se poate să fie, aș crede că am ajuns din nou la hanul lui Mânjoală.

Deodată, cotoiul miaună în fața porții și aceasta se deschide încet, scârțâind, lăsându-l să intre.

Mă apropii cu inima cât purecele și vâr capul printe canaturi. La odaia cocoanei Marghioala, lumină, și umbre ce mișcă pe perdea. E hanul cel vechi, fără doar și poate! Văz clar chiar și trăsura cu două locuri a boierului de la Filipeștii-de-Pădure, care a rămas locului de aproape doi ani, de când cuconul Ambrozie a fost lovit de dambla și decât a clipit din ochi, atunci când a fost venit să-l ia și să-l ducă la conacul său, dar n-a fost în stare să-și miște trupul sau să spună ceva. Ridic pumnul drept și izbesc cu toată puterea în poartă, să acopăr huietul vijeliei, care îmi aruncă în față puzderie de măzăriche. Pot să bat așa până mâine, îmi zic, cine să stea afară pe vremea asta și să îmi răspundă?

Dar, noroc! Cum ciocănesc, imediat sunt și auzit. Ju- pâneasa bătrână aleargă să-mi deschiză... Dau să intru, mă împiedic de prag și e gata-gata s-o iau în brațe. Bodogăne ceva

amenințător și se strecoară spre fâșia de lumină de la cuhnie. O urmez degrabă și mă trezesc în lumina liniștită a unei torțe care pâlpâie. In odaie, nimeni. Mă scutur de apă ca un câine ud, apoi urc scările de piatră. Holul de la etaj este pustiu. O

47

Paznic la *Hanul lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

altă torță luminează până în celălalt capăt, iar în fața mea se înșiră cele trei usi atât de cunoscute.

Doamne, dacă este să fi adormit pe cergă și să visez toate astea, fă, rogu-te, ca visul acesta să nu se mai termine!

Mă apropiu de prima ușă, pun mâna pe ivăr și îl împing până la capăt. In fața patului cu baldachin, o femeie dumnezeiește de frumoasă, îmbrăcată în cămașă de noapte și cu părul despletit, cască, cu mâna la gură.

— Cocoană Marghioalo! atâta pot să zic și pășesc înăuntru ca o vijelie, împrăștiind stropi de apă și miros de cetină peste tot.

Femeia mă privește o clipă, parcă a mirare, apoi îmi apucă repede mâna și mă trage către ea, de parcă așteptase această clipă de când lumea.

Parcă văz încă odaia ceea, asa cum o văzusem si odi- nioară.

Ce pat!... ce perdele!... ce pereți!... ce

tavan!... toate albe ca laptele. Și abajurul și toate cele lucrate cu iglița în fel de fel de fețe... și cald ca sub o aripă de cloșcă... și un parfum de mere și de gutui, gata să-ți adoarmă simțurile.

Se întâmpla de parcă mai trăisem toate o dată, iară acum numai îmi aminteam. Salteaua plină cu fân foșnitor și cimbrisor uscat miroase înnebunitor, iar cu- coanei îi ard obraji, gura-i este rece și i se zbârlise pe lângă urechi puful piersicii. Are brațele tari ca piatra, iar sânii albi îmi acoperiră fața, încă înainte de a se fi

48

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

lăsat peste mine. Am simțit-o când fierbinte, când rece ca o statuie care învie și împietrește, înainte să-mi dau seama ce se întâmplă.

Îmi este sete, dar nu-mi vine să cer apă. După un timp, simt foamea cum îmi scurmă prin stomac, dar trupul ei de zeiță veche mă face să uit de toate. Chiar și de faptul că, odată și odată, lumina zilei are să alunge întunericul nopții, așa cum soarele o alungă pe sora sa, Luna, de pe cer.

— Să spun să scoată o jumătate de tămâioasă...

Are vocea ei. Este ea, acea Marghioală

care-mi spunea, în urmă cu 30 de ani:

— Ești prost? să pleci pe vremea asta! Mâi de noapte aici; pleci mâine pe lumină.

Acum nu mai spune, doar mă încolăcește cu brațele si mă sărută, nelăsându-mă să vorbesc. Afară, vântul huieste și se izbește de geamuri, azvârlind pumni de alice de gheață și picuri de apă, care curg la vale pe geamurile murdare. Nu, nu mai eram atât de prost să plec, ca pe vremuri, cucoană Marghioală. îmi este de ajuns salteaua moale și puful tău de piersică de la urechi. Și zău că nu-mi pasă dacă bunul Dumnezeu sau întune-cimea-Sa Necuratul m-au adus până aici, împlinind un vis destrămat al tinereților. Mă uit la ea si mă minu- nez câtă frumusețe a putut să pună Cel de Sus într-un corp de femeie.

— Că strașnici ochi ai, coană Marghioalo! Și ai rămas la fel de tânără și de frumoasă ca pe vremea tinereților

49

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

mele. Doară n-ai fi descoperit izvorul tinereții veșnice?

— Dacă te-aude socru-tău, ce ar crede despre tine?

— De unde e, săracul, nu mai prea are ce auzi din lumea asta.

E frumoasă coz și, cum se învâрте prin încăpere, în lumina tremurătoare a celor două opaite, pare o zână ieșită din codrii întunecați ai Vlăsiei. > »

— În schimb, dumneata, cucoane Fănică, te-ai surit de tot pe la tâmple. Și sub ochi ți-a crescut talpa-gâștii.

— Hai, nu, zău, Marghioale! N-o să te-ntreb cum de s-a-ntâmplat să ajung din nou la hanul dumitale, că știu că a ars din temelii în urmă cu vreo treizeci de ani. »

A fost un tîmbălău mare, de s-a făcut strigare până la curtea lui Vodă. Dar o să te-ntreb cum de te-ai păstrat atît de frumoasă și de tânără?

S-așează pe pat, alături de mine și își trage cămașa de borangic pe ea. îmi aruncă o privire cercetătoare, apoi ridică din umeri. Când vorbește din nou, limbile opaitelor tremură, stîrnind umbre pe pereți.

— Poate că am găsit, în cele din urmă, izvorul tinereții, așa cum spui dumneata, boierule. Și poate că aș vrea să-l arăt și altora. Dacă ei vor binevoi să-l vadă.

îi pun mîna pe braț și dau să o trag mai aproape, dar se ferește și continuă să stea serioasă pe marginea patului. Clatin din cap.

— Și ce-ar trebui să fac, ca să îmi regăsesc tinerețea pierdută? Să mă vînd Necuratului?

50

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

întinde un deget și îmi mîngăie tâmplele

albite.

— Mult mai puțin de-atât. Aproape un fleac: să rămâi paznic la han.

— Nu înțeleg. Și chiar nu înțelegeam. Dacă mă mut aici, la han, o să ajung din nou tânăr? Nu o să mai mor niciodată?

— Cine a vorbit de moarte?

— Păi, se zice că tu și maică-ta, Maria din Magdala, trăiți încă de pe vremea Răstignirii.

Odată se scutură și se ridică în picioare, ca o vijelie de munte. Umbrele de pe ziduri se îngroașă și dau din mâni, stârnind plânsete nevăzute și neauzite.

— Cine ți-a spus, boierule, de numele Măriei Magdalena?

Nu mai e loc de dat înapoi, a sosit vremea să mă târ- guiesc. Și la una ca asta chiar mă pricep, doar mergeam cu taică-meu la negustorit.

— Am să-ți spui, coană Marghioale, dacă binevo- iești a-mi spune, la rândul tău.

— Ce vrei să știi? întreabă femeia, legându-și părul cel lung cu o fundă mare, roșie.

— Ce s-a-ntâmplat cu celălalt paznic, cu Mânjoală, deh.

— Acela nu s-a mulțumit să fie tânăr și să trăiască cât zidul Goliei, ci a vrut musai să știe unde plec eu și mama, atunci când vine vremea să plecăm. A uitat că, oricât de lungă ar fi, omului nu-i este dată decât o viață. Și aceea se curmă undeva.

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— A murit, spun, cu gura coclită. Așa auzisem și eu, că ar fi fost găsit mort pe un drum ce ducea spre Fân- tănite, dincolo de Culmea Brabovului.

— A ajuns într-un loc unde nu există nici viață, nici moarte. Și de unde nu se mai poate întoarce vreodată. Dar dumneata, cucoane, n-ai să faci ce a făcut el și ai să duci, aici, la han, o viață lungă și împlinită. Iar când ne vom întoarce din drumurile noastre și vom aștepta, cu anii, în spatele zidurilor, să se deschidă Calea, vei avea parte de iubire și de cunoaștere. Pentru că, așa cum spunea un mare zugrav de la Florența, căruia ducele Sfoza i-a luat în multe rânduri apărarea, Marea cunoaștere e fiica Marii Iubiri. Trebuie să cunoști tot, ca să poți iubi tot. Dacă vei fi paznicul hanului, vei ajunge să cunoști toate misterele la care nici măcar nu visează oamenii de rând. Dar, pentru toate astea, va trebui să plătești un preț pe măsură.

Înghit în sec. Am ajuns la vârsta la care știu când cineva spune adevărul doar după felul în care i se mlădie vocea și i se umple corpul de sudoare. Iar Marghioala spune adevărul. Îmi dă de ales. Dar voi putea să aleg, oare? De unde să știu ce e mai bine pentru mine și ce

nu? Până acum m-am lăsat în voia vieții și nu m-am » » » ostenit prea tare să cântăresc.

Dincolo de ferestrele cu perdele împletite din ață, vifornița zguduie copacii și trâmbează înaintarea oștenilor de promoroacă. Dacă aș fi rămas lângă foc, pesemne că m-aș fi întroienit și aș fi murit înghețat,

52

Paznic la HannZ *lui* Caragiale & *Mânjoală* pierdut fără urmă în codrii Ierhatului. Cum întroienit musai să fie, la vremea asta, ispravnicul Todiriță Pătrașcu, cel plecat prin beznă să caute animalul care ne speriasc caii.

— Care să fie prețul, Marghioalo?

Femeia zâmbeste și își aduce coada cu fundă peste umărul drept, deasupra sânului care îi îmbumbește pânza albă a cămășii.

— Nu vei mai putea să pleci de aici niciodată și nici după noi n-ai să te poți ține, cucoane. Nu vei putea să ne întrebi de ce plecăm și unde plecăm, eu, mama și cotoiul cel negru. Când vei primi cheia de la porți, hanul va reentra în făgașul acestei lumi și călătorii ce se vor încumeta înapoi vor duce de veste despre hanul lui Stefan al lui lordache. Si nimeni n-o să se întrebe de ce paznicul acesta nu îmbătrânește, pentru că nimeni nu o să apuce să trăiască îndeajuns ca să-și dea seama. În schimb, vei fi bărbatul meu juruit și ne vom bucura unul de celălalt

atâta timp cât va fi să stau printre fruntariile lumii ăsteia. Ce zici, te încumeți?

Mă uit în ochii ei și mi se pare mai frumoasă decât zeițele străvechi ale deșanțailor de latini care ne potopiseră locurile după moartea Mântuitorului. Doamne, să petrec o mică veșnicie în brațele ei albe, mirosind a lavandă și a mentă, părea mai mult decât ar fi putut să ceară orice muritor. Tinerețe fără bătrânețe și iubire , » » fără de moarte. Oare să existe ceva mai presus de asta?

53

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Îi iau mâinile într-ale mele și îi strâng ușor degetele reci.

— Aș mai avea o singură întrebare, coană Marghioală, acu', mai înainte să spun da și să nu mai am dreptul la a întreba ceva.

Femeia își desface mâinile, se apleacă spre mine și îmi pune un deget pe buze.

— Nu mai întreba nimic, iubituie, și vei avea viața promisă. Nu uita că Domnul a alungat-o pe Eva din Rai pentru că a fost prea curioasă cu cele interzise cunoașterii.

Îi dau degetul la o parte și îmi apropiu buzele de fața ei. Luminile opaițelor par să se ascundă dincolo de firele negre de păr care-i cadrează chipul ca unei icoane.

— Asta chiar că nu se poate să n-o știu,

dacă tot trebuie să aleg, șoptesc și îi simt buzele atât de aproape încât moliciunea lor mă înfioară. Ce se întâmplă cu mine dacă spun nu?

Brusc, chipul ei pare că se tulbură, liniile feței se contopesc, iar flăcăruile opaițelor sfârâie trist și se sting, întind o mână, dar în locul pielii albe, tari și netede, degetele pipăie doar aerul.

O fereastră se trânteste cu zgomot și vijelia răbufnește în odaie, plesnind peste tot cu biciușca ei de gheață. Încerc să-mi fac cruce după datină, când, deodată, un miorlăit sinistru: călcasem, se vede treaba, cu potcoava cizmei cotoiul cel bătrân, care se aciuase sub pat, apoi ieșise să vadă ce se întâmplă. Ușa se izbește

54

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

în canaturi și viforul cu o mie de guri dă năvală și pe acolo, ridicând velințele și cearșafurile. Mă trag în spate și mă izbesc de ceva. Mă răsucesc, dar nu apuc să zăresc nimic: grinda de stejar, groasă cât corpul unui om, se desprinde din tavan și mă lovește în moalele capului.

În rest, peste tot e doar un întuneric de smoală.

Focul tresare vioi în vatră și băietul cu
caftan în- ♦
vârte un vătrai lung, stârnind roiuri de
scânteii. Pocov- nicul lordache stă pe un scaun
cu tălpici și se leagănă, trăgând din pipă.
Alungă fumul cu dosul palmei și mă privește
cu atenție. Pe măsuța din dreapta lui e o
carafă de aramă și două pahare cu încrustații
de argint. întinde mâna, ia unul și îl duce la
gură, dar nu-și ia ochii de la mine.

— Ești bine, acum, băiatule?

Dau din cap, dar nu înțeleg de ce nu pot să
deschid gura. îmi simt limba ca un fel de lemn
ud care atârnă greu în dosul dinților.

— Te întrebi, pesemne, ce ai pățit... Nimic
grav, așa m-a asigurat doctorul Mardache. Te-
a lovit în cap o grindă, dar abia de te-a atins,
pentru că s-a proptit cu unul din capete pe
patul cel cu baldachin. Te-au scos feciorii pe
care i-am trimis cu poruncă strașnică să te
aducă, fie și legat fedeleș, dar să te aducă. Te
simți în stare să mă asculți?

55

Paznic la Hanu/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Clipesc și el mustăcește a râs. Saltă carafa
și toarnă vin în cele două pahare. închină cu
unul dintre ele, îl ciocnește de celălalt, bea și
își șterge mustățile.

— A fost foc mare la Hăculești, spune și

pune paharul pe podea. Se leagănă în scaun și tălpii scârțâie. Hanul a ars până la pământ. Nimeni nu a scăpat, zidurile s-au prăbușit și i-au îngropat pe toți. Gurile rele spun cum că afurisita aia de cotoroanță bătrână a scăpat un opaiț în iatac și focul s-a întins până să apuce să strige. Ai avut mare noroc, băiete, mare noroc, că nu ți-am întors spatele și nu te-am lăsat să te prăpădești. Fata mea, Oana, a avut cuvântul ei de spus. Vrea să te ia de bărbat, indiferent de ce s-a întâmplat acolo.

Îmi ridic ochii spre tavan, speriat că nu pot să vorbesc.

— Aha, vrei, pesemne, să întrebi de frumoasa Marghioala. A băgat-o, în sfârșit, la jărat pe matracucă! zice el, râzând. Dar să lăsăm asta: mâine, dacă te simți în stare să teții singur pe picioare, mergem la biserică și facem slujba de cununie cât mai repede. Dacă tot nu o să poți să vorbești, așa cum ne-a avertizat Mardache, e de ajuns să clipești. Ești gata, deci, de pus pirostriile?

Îmi vine greu să înțeleg cum de Marghioala e moartă, când numai cu câteva clipe înainte stătea în brațele mele. Nu pot nici să pricep cum de socrul meu, pocovnicul lordache, pe care-l îngropasem cu zeci de ani în urmă, stă în fata mea și bea vin, oferindu-mi din nou mâna Oanei. O Oană care este și ea dusă pe

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

cea lume, de mai multi ani. Ce s-o fi întâmplat acolo, în iatacul Marghioalei, de mi se năzare acum că m-am întors în trecut și că am șansa să o iau de la capăt? Și, mai ales, cum de cunoaște pocovnicul atâtea lucruri despre un loc unde nu a fost niciodată și despre niște oameni pe care nu i-a întâlnit nicicând?

Ca și cum îmi citește gândurile, viitorul meu socru începe să râdă și îmi face cu ochiul:

— Asta nu-i treaba ta, băiatule, asta-i, pur și simplu, altă căciulă.

Clipesc, simțind cum îmi dau lacrimile. Dincolo de privirile mele, singurele pe care le pot mișca, pocovnicul lordache pare că începe să semene al naibii de mult cu ispravnicul Todiriță Pătrașcu.

În vreme de război

i

În sfârșit ceata de tâlhari căzuse prinsă în capătul pădurii Dobrenilor. Doi ani de zile, vreo câțiva voinici, spoți cu cărbuni pe ochi, foarte-ndrăzneți și foarte cruzi, băgaseră spaima în trei hotare. Întâi începuseră cu hoția de cai; apoi o călcare, două cu cazne; pe urmă omoruri. Între altele făcuseră acum în urmă o vizită despre ziuă lui Popa lancu din Podeni.

Popa era un om cu dare de mână; rămas văduv, deși foarte tânăr, trăia cu maică-sa. Îi mergeau treburile cât

Paznic la Hant/Z lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

se poate de bine. În timp de un an și jumătate, cumpăraseră două sfori de moșie, ridicaseră un han și o pereche de case de piatră; vite multe, oi, cinci cai, și mai avea, se zice, și bănet. Astea băteau la ochi, toată lumea credea că popa găsisese vreo comoară. La așa stare, trebuia, se-nțelege, să se oprească ochii tâlharilor.

Intr-o seară, lăncu a făcut prostia să rămână acasă singur de tot: pe bătrână a trimis-o cu trăsura la târg, cu un băiat; pe un argat l-a mânăat la câmp, pe alți doi, cu carele, după lemne la pădure. După miezul nopții, iacâte oaspeții negri: l-au legat, l-au schingiuit și i-au luat o groază de bani. Norocul bătrânei că lipsea; făcea poate greșala să țipe, și tâlharii o omorau, cum s-a și întâmplat în altă parte cu o babă, peste câteva zile.

De mirare însă un lucru - popa avea un buiestraș minunat și două iepe de prăsilă: nu i le-au luat. Dar ceva și mai curios - câinii din curte, niște dulăi ca niște fiare, nu dedaseră măcar un semn de viață! Hoții au fel-de-fel de meșteșuguri ca să adoarmă câinii cei mai sălbatici; le dă pesemne un fel de mâncare descântată ori cine știe ce.

Pe preot l-au găsit a doua zi, într-un târziu, legat butuc, cu mușchii curmați de strânsura

frânghiilor, cu călușu în gură, d-abia mai putând geme. L-au dezlegat degrab, și bietul om a povestit, gâfâind și cu mintea pierdută de groază, tot ce pătimise.

Nu trecură nici două săptămâni și se auzi de altă călcare - aceea, în adevăr, spăimântătoare.

59

Paznic la Harm? *lui Caragiale & Mânjoală*

Arendașul de la Dărmănești a fost călcat de cu seara. Omul trăia acolo cu o rudă bătrână, o babă care-i îngrijea de casă. Baba a făcut neghiobia să ție și arendașul, și mai neghiob, a tras cu revolverul. Atâta le-a trebuit! I-au chinuit, i-au fierăstruit până i-au dat gata. Nu se putea ști cât jefuiseră, desigur fusese o sumă însemnată - arendașul vânduse de curând o cățătime mare de bucate.

Dar, în sfârșit, fărădelegea asta fusese cea din urmă. Oamenii spoți cu negru căzuseră în lanțurile justiției az-noapte, tocmai când se porneau la o nouă ispravă. Vestea aceasta se împrăștiase într-o clipă ca o lumină liniștitoare peste cătetrele hotarele bântuite.

Către seară se întorcea acasă, călare pe buiestrașul lui, popa lancu. Și calul și omul erau zdrobiți de umblet. De trei zile popa alergase după daraveri de negustorie, - vindea vite și cumpăra porci. Pe unde umblase n-aflase nimica de prinderea tâlharilor. Maică-

sa îl aştepta cu masa; fiul n-avea poftă de mâncare; îi era degrabă să meargă la neică Stavrache, hangiul, fratele-său mai mare.

Hangiul era foarte mulţumit: om cu dare de mână, cu han în drum - mare greutate i se luase de pe suflet. Câte nopţi nu dormise el o clipă măcar cumsecade, trăgând cu urechea şi aşteptând cu inima sărită pe musafirii de noapte! Negreşit trebuia să-i vie şi lui rândul odată şi-odată.

Preotul intră în cârciumă tocmai când d-1 Stavrache se pregătea să închiză.

60

Paznic la Hanul *lui* Caragiale &
Mânjoală

— Neică, zise el privind ciudat şi sperios în toate părţile, aş vrea să-ţi spui ceva numaidecât.

- Ce?

— Ai să vezi. închide şi aide-n odaie amândoi... am venit la d-ta ca la un duhovnic...

După aerul şi tonul tânărului, fratele mai mare nu ştia ce să crează; totuşi înţelese că preotul avea lucruri serioase de spus. Trimise pe slugi şi pe femeie să se culce, închise obloanele prăvăliei şi poarta hanului şi, după ce toată lumea se linişti, intră în odăiţă, unde-1 aştepta popa trăgând tutun şi oftând greu.

— Ce e, mă?

— Am venit la d-ta ca la un duhovnic... N-aude nimeni?

— Aș! cine s-auză?

— Neică Stavrache, zise popa înecat, m-am nenorocit!

— De ce?

Popa a-nceput să plângă cu hohot și să se bată cu pumnii în cap. Neică Stavrache nu înțelegea deloc.

— Ce să mă fac?... ce să mă fac, neică?... spune d-ta, că mi-ești frate mai mare...

Ce avea preotul pe suflet? Ce să aibă? Lucru greu de-nțeles, firește; așa de greu că d-1 Stavrache, mai întâi, nici n-a voit să creadă.

Cum s-a putut? Omul cu greutate, proprietarul cu atâtea acareturi și cuprins, mai bogat decât multă lume dimprejur! - frate-său! preotul - să fi fost capul

61

Paznic la Hanw/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

bandei de tâlhari! Și cu toate astea era adevărat. Dracu-1 împinsese! Și nenorocitul își povesti din fir în păr toate isprăvile. Călcarea de la el fusese un marafet ca să adoarmă bănuielile. Cu câteva zile înainte, un notar de stat - era cam beat - dușman vechi al popii, întâlnește-l la un han pe drum, i-a zis: „Bun buiestraș ai, părinte! ăsta nu mai e cal de popă, e cal haiducesc, să lase toate

poterile-n urmă!" și pe urmă: „Bine-ți mai merge, părințele! mai cumpărași o sfoară de moșie! Cum de nu ți-e teamă să te calce tâlharii! pesemne că ești dres!"

Neică Stavrache ascultă în sfârșit și povestirea isprăvii din urmă, de la arendașul Dărmăneștilor... Dar nu popa îl omorâse; el luptase cât putuse să-i oprească de la așa crudă faptă; ce era să le faci însă? erau îndârjiți: baba țipa și arendașul a tras cu arma - nu mai era chip să stăpânești pe băieți.

Popa scăpase din cursa întinsă la capătul pădurii numai prin întâmplare: aminteri puneau mâna pote-rașii și pe el... Dar toți cetașii sunt prinși... Or să-i pună la cazne... ei au să spună tot... tot... Or să pună mâna și pe el. Și popa, apucat de cutremur, își smulgea părul din cap.

— Ce-i de făcut, neică Stavrache? scapă-mă!

— Cum?... Nenorocitul! să fugi! să piei! să te-neci mai bine decât să puie mâna pe tine! în fundul ocnei îți putrezesc oasele.

Pe când vorbea d-1 Stavrache, deodată s-aud afară zgomot, strigăte și bătăi puternice în obloanele prăvăliei. Amândoi rămân încremeniți.

— Nu deschide! zice popa, scoțând un revolver de subț anteriu. ;

Dar bubuiturile se-ndesesc, - sunt oameni mulți afară. D-l Stavrache, fără să mai asculte de stăruințele popii, care tremura ca varga, îl împinge cât colo și trece-n prăvălie. Trăgând bine cu urechea, hangiul înțelege că are a face cu o lume veselă: o ceată de răufăcători e mult mai serioasă și mai tăcută; nu râde și nu chiuiește așa cu chef pe la miezul nopții. Și d-l Stavrache a ghicit bine. Strigând: „Numaidecât!", aprinde lampa și merge să deschiză.

În adevăr, sunt vreo douăzeci de voluntari tineri, claie peste grămadă, în câteva trăsură, conduși de un ofițer și doi sergenți rezerviști către Dunăre - la război. Poposesc două-trei ceasuri aci, să odihnească și caii; despre ziuă or să pornească; trebuie s-apuce trenul militar care trece dimineață la stația cea mai apropiată - cale de vreo patruzeci de kilometri. Sunt mușterii buni, băieți cu dare de mână, și cântă, și râd, și fac fel- de-fel de nebunii.

D-l Stavrache face tot ce poate ca să-ndatoreze pe bravii tineri. După ce au băut binișor, se aștern unul lângă altul, ticsiți, în cele două odăi mai mari ale hanului. Foarte obosiți, tinerii fără grije dorm buștean.

Hangiul, posomorât, stă câteva minute la gânduri adânci; dar deodată fața i se luminează: înăuntrul frunții a scânteiat o

mare inspirație. Omul trece repede în odaia unde îl aștepta cu atâta nerăbdare cainicul.

63

Paznic la Haiuid lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Ce și-au vojrbit cei doi frați nu se poate spune, atât de-ncet și de c[^]iscret și-au șoptit. E destul a arăta numai ce au făcut. Preotul lancu s-a așezat pe un scaun în mijlocul odăiții/D-1 Stavrache a luat o pereche de foarfece și a-nceput să-i reteze pletele; apoi tot mai scurt, unde mai bine, unde mai cu scări, l-a tuns la piele, muscă- lește. Apoi i-a tuns scurt barba, i-a săpunit-o bine și la urmă i-a ras-o cu perdaf. Toate astea foarte degrabă.

La patru despre ziuă, voluntarii s-au deșteptat, s-au pus la rând și s-au numărat. D-1 Stavrache le-a făcut socoteala, a încasat suma de douăzeci și cinci de lei și, multumindu-le, le-a zis:

— Uite ce e... e aici un tânăr care ar vrea să meargă și el voluntir cu d-v... îl primiți?

— E vârstnic?...

- Da.

— Are părinți? ori copii?

— N-are nimic.

— Are formele gata? a întrebat ofițerul.

— Forme n-are; dar... să le faceți d-v.

— Asta nu se poate; trebuie să se prezinte

la divizie.

— Da' nu s-ar putea să-l luați cu d-v. și să-și facă formele acolo unde vă duceți?

— Ba... s-ar putea.

— Atunci...

Și d-l Stavrache aduse în fața camarazilor pe domnul lancu Georgescu - un tânăr foarte voinic, frumos și curat, ras proaspăt - o înfățișare demnă și severă.

64

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Camarazii l-au salutat cu un „ura" puternic de s-a cutremurat hanul, și d-1 lancu Georgescu, după ce s-a sărutat de multe ori cu neică Stavrache, a pornit cu vesela bandă, fără să se mai uite înapoi.

De mult nu se mai pomenea acum în sat de preotul lancu... Se-necase? îl răpusăse cineva? Nici urmă nu lăsase, parcă intrase-n pământ. În locul lui se orân- duise alt preot; nu-1 putuseră aștepta oamenii cât lumea; nu putea rămâne sat de creștini fără liturghie.

Când d-1 Stavrache se-ntorcea de la parastasul de nouă zile al maică-sii, pe lnceputul lui decembrie - (bătrâna, după ce zăcuse de inimă-rea vreo câteva săptămâni,

murise, dimineata, la 28 noiembrie) - se-ntâlni cu factorul rural... O scrisoare cu timbrul de la Tumul- Măgurele și cu data din ajunul morții bătrânii. Neică Stavrache a cunoscut slova. Repede, omul deprins a nu mai aștepta zadarnic vești de la acela pe care-l credea pierdut de-a binele, se închise în odăiță și desfăcu nervos plicul:

„Iubite neică, mai întâi nu lipsesc a cerceta despre scumpa d-v. sănătate, a dumitale și a maichii"...

D-1 Stavrache își șterse ochii cu colțul șorțului și, foarte înduioșat, urmă semnele pe petecul de hârtie, sosit de așa de departe ca să aducă în liniștitul sat un fel de răsunet al zbuciumului din locurile războiului.

65

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

Fugarul era dinaintea Plevnei. Se bătuse cu mare curaj și cu mult noroc în trei rânduri; luase un steag de la inamic, într-o încăierare unde ai noștri erau aproape zdrobiți; fusese numai sergent pe câmpul de onoare, căpătând „Virtutea militară" și o decorație rusească. În curând, Plevna era să fie atacată cu toată puterea armatelor aliate.

Curios lucru! Cine ar fi văzut figura lui neică Sta- vrache, presupunând că acela ar fi fost un om deprins să descifreze înțelesuri din

chipurile oamenești, ar fi rămas în mirare pricepând bine că în sufletul fratelui mai mare nu se petrecea nimic analog cu bucuria la citirea veștilor despre succesul de bravură al răspopi- tului.

Hangiul mototoli hârtia, după ce mai privi bine data: în adevăr, scrisoarea era expediată cu trei zile mai na- inte de luarea Plevnei. Dar acuma... Plevna era luată - asta se zvonise oficial în toate unghiurile țării.

Primarul mai știa, tot din izvor oficial, că voluntarii au să fie liberați zilele acestea spre a se-ntoarce pe la căminuri, fiindcă războiul s- a sfârșit.

— Dar... întrebă distras d-I Stavrache, ce s- o mai fi făcut cu tâlharii prinși astă- primăvară?

Tâlharii fuseseră osândiți la diferite pedepse și desigur erau și așezați la locurile de muncă.

„Care va să zică - clipi gândul hangiului - nici vorbă n-a fost la judecată despre popa, despre capul și gazda tâlharilor. Aoleu! Ce mai judecători!

66

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale &

...Dar o să-ndrăznească să se mai întoarcă?

...Dar dacă îndrăznește și se-ntoarce?...

Atunci, ce-i de făcut?

...Da! dar sergentul se poate întoarce;

popa, ba!

...Dar dacă-i vine așa o nebuneală sergentului să spuie că el e stăpânul averii, întâmplându-se orice s-o întâmpla! că odată a purtat barbă și plete.

...Da, dar atunci procurorul îl rade și-l tunde de-a binele.

...O veni?... n-o veni?..."

Pe când d-1 Stavrache își ridică așa de sus interesanta-! clădire de ipoteze, iacătă altă scrisoare: e tot de la Turnu-Măgurele - de astă dată însă e slovă străină... Slovă străină!... Ei! lucru dracului!...

„Salutare, domnu Stavrache, n-avem onoare să vă cunoaștem, dar venim să îndeplinim rugămintea unui brav camarad, sublocotenentul lancu Georgescu, voluntar înaintat în grad în timp de campanie, mort pe câmpul de onoare cu trei gloanțe inamice primite în pânțece. Am stat la căpătâiul lui plângând până când a închis ochii. Mare păcat că s-a prăpădit așa viteaz soldat! Un moment nu a arătat lașitate; deși foarte slăbit de atâta durere și pierdere de sânge, tot glumea; zâmbind și-a cântat singur popește foarte frumos: vecinica pomenire! apoi ne-a dat adresa dumatăle și ne-a rugat să-ți scriem negreșit să-l ierți, fiindcă acum s-a spălat de sânge, și să-i spui maică-sii, bătrânii, pe care o cunoști, să-i poarte regulat de grijă sufletului. Pe urmă a-nceput să aiurească și s-a sfârșit.

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Salutare: sub-loc. Marin Dobrescu; sergent major, George Popescu".

D-l Stavrache a plâns mult, mult, zdrobit de trista veste. Dar un bărbat trebuie să-și facă inimă! Nu trebuie să se lase copleșit de așa durere. A strâns bine scrisoarea; s-a spălat frumos pe ochi; a pus caii la brișcă și a plecat repede la târg, să întrebe pe avocat cu ce forme intră cineva regulat în stăpânirea averii unui frate bun pierdut, care n-are alt moștenitor.

II

Demult, acum, d-l Stavrache stăpânește mirazul rămas de la frate-său, părintele lancu, de a cărui urmă nu s-a mai putut da și despre care nici nu se mai pomeneste.

Avocatul povățuise destul de limpede pe hangiu...

Un om stăpânește o avere; cu drept ori fără drept, o stăpânește. Câtă vreme nu-l supără nimeni, câtă vreme nu se ridică nicio pretenție asupra-i, el n-are nevoie să ia nicio măsură legală. Și mai mult la urmă, situația d-lui Stavrache este mai limpede decât a oricărui proprietar.

- Avere a fost a popii?
- Da, a popii.
- Făcută de el, din munca lui?...
- Cea mai mare parte.
- Popa are copii?

68

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

- N-are.
 - Are femeie?
 - Nu.
 - Are părinți?
 - Nu.
 - Mai are alt frate?
 - Nici unul, decât pe mine.
 - Atunci... stăpânește sănătos, a adăogat avocatul, și dacă te-o supăra cineva, atunci vino la mine... Numai unul singur te-ar putea călca...
 - Cine? întrebă d-l Stavrache.
 - Popa.
- Moștenitorul zâmbi și cu siguranță răspunse:
- Aș, nu mai poate călca, săracu!
- Apoi, văzând că răspunsul său era prea sigur, face o impresie ciudată avocatului, se grăbi s-adaoge cu tonul cel mai duios:
- Cine știe unde s-o fi prăpădit bietul frate-meu. dacă n-a mai venit el la avutul lui atâta amar de vreme!

Au trecut cinci ani de la război și nimeni, în adevăr, n-a supărat pe d-l Stavrache, afară decât popa lancu volintiru, care venea din când în când, de pe altă lume, să tulbure somnul fratelui său. Avocatul avusese dreptate. Singur popa avea dreptul să neliniștească pacinica stăpânire a hangiului.

Dar orice se-ntâmplă des, nu ne mai mișcă; orice minune, a treia oară trebuie să ni se pară lucru foarte firesc. Pentru aceea, hangiul primi fără multă emoție

69

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

vizita înstrăinatului, care venea cine știe de unde, de departe.

D-l Stavrache stă în odăiță, căutând să desfacă niște socoteli încurcate, când intră nenorocitul fugar.

Stins de oboseală, bolnav, cu fața hiravă și cu ochii-n fundul capului ca în clipa morții, ocnașul era îmbrăcat în haina vărgată de la ocnă, de unde scăpase, ca prin minune, pilindu-și lanțurile.

Umblase prin codri, nemâncat; trecuse prăpăstii; haina și nădragii îi erau numai zdrențe; opincile sfâșiate; palmele și tălpile picioarelor și gleznele pline de sânge. Dar, în sfârșit, ajunsese la frate-său.

— Ticălosule! strigă d-l Stavrache. Ne-ai

făcut neamul de răs! Să piei să nu te mai văd!
Pleacă! Du-te înapoi de-ți ispășește păcatele!

Fugarul a plecat oftând și când a ajuns în prag:

— Nene, zice, fă-ți pomană, dă-mi o bărdacă de apă. Atâta a putut să zică și a picat jos, moale ca o cârpă. Lui d-l Stavrache i s-a făcut milă; s-a repezit să-l ridice ca să-l puie pe pat: nu-l putea lăsa să moară ca un câine. Ocnașul, în luptă cu moartea, s-a acățat de frate-său cu o mână de gât și cu alta de brațul stâng.

Hangiul a dat atunci să-l salte de jos; a încercat o dată, de două, de mai multe ori din răsputeri - degeaba: toate puterile și sudorile fuseră de prisos; trupul greu ca plumbul era peste putință de dezlipit de la pământ.

Hangiul simțind că se frânge de la mijloc, voi să dea drumul murindului și să se ridice în picioare, ca să ră-

70

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

sufle și să-și recapete puterile. Dar încercarea aceasta fu și mai grea decât cea dintâi: ocnașul, în ceasul morții, se încheștase cu o putere covârșitoare de gâtul și de brațul hangiului.

Se opinti încă o dată, cu supremă energie, ridică de la pământ pe nenorocit; dar acesta

fu apucat de un cutremur grozav, se zbătu din toate încheieturile și, biruind cu greutatea-i de mortăciune cea din urmă putere de împotrivire a lui Stavrache, îl îngenunche, îl trânti jos și-i puse, ca un luptător teafăr, genunchiul pe piept. Apoi începu să râză ca un nebun, scrâșnind din dinți și-i zise:

— Gândeai c-am murit, neică?

A stat mult d-1 Stavrache supus sub călcâiul ocnașului; mult a suferit în ochi rânjeala acelei fiare. Dar când nebunul a voit să-l sugrume, atunci hangiul, smintit și el de frica morții, a făcut o săritură deznădăjduită... Ocnașul a sărit cât colo ca un mototol, a bufnit în ușă, ușa s-a deschis de perete și mototolul a pierit în întunericul nopții.

D-1 Stavrache era-n picioare, în mijlocul odăii, tremurând din toate încheieturile și făcându-și cruci peste cruci... Dor de frate - bine; dar urâtă vizită.

Până la ziuă, d-1 Stavrache s-a plimbat prin odaie, de colo până colo; s-a-nchinat într-una, rugându-se fierbinte pentru odihna sufletului răposaților, și a băut mereu rachiu bun, ca să-și îndeparteze gândurile rele.

71

Paznic la Hanw/ lui Mânjoală Caragiale & Cârâșel

A doua zi s-a dus la biserică și a aprins lumânări pentru sufletele morților. Apoi, deși

zdruncinat, și-a văzut omul de daraveri, mai pe ici, mai pe colea... mai cu seamă și-a petrecut vremea cu niște vin care pornise să se turbure și să se oțetească... acu era limpede ca untdelemnul franțuzesc și dulce ca mustul năspřit. Toată ziua nu i-a cerut inima nimica; a băut doar două- trei năstrape de zeamă de varză; tocmai înspre seară de tot a gustat nițel pește sărat cu usturoi și a băut câteva pahare de vin nou. Pe urmă s-a-nchinat frumos și s-a culcat cu gândul la cine știe ce.

Afară ploua mărunțel, ploaie rece de toamnă, și boabele de apă prelingându-se de pe streșini și picând în clipe ritmate pe fundul unui butoi dogit, lăsat gol într-a- dins la umezeală, făceau un fel de cântare cu nenumărate și ciudate înțelesuri. Legănate de mișcarea sunetelor, gândurile omului începură să sfârâie iute în cercuri strânte, apoi încet-încet se rotiră din ce în ce mai domol, în cercuri din ce în ce mai largi, și tot mai domol, și tot mai larg. Când cercul unui gând ajunsese-n fine așa de larg încât conștiinții îi era peste putință din centru să-l mai urmărească din ce se tot depărta - omului i se pare c-aude afară un cântec de trâmbițe... militari, desigur.

Hangiul ascultă mai bine: cântecul strălucește din ce în ce mai tare. Se apropie.

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cârășel

D-l Stavrache iese afară pe prispa cârciumii.

E o zi luminoasă de primăvară.

În adevăr, niște militari, o companie care urcă la deal în marș de paradă. Tot satul: oameni, copii, câini fac alai după militari.

Au ajuns în fața hanului. Căpitanul comandă oprirea pe loc.

Hangiul rămâne trăsnit: Căpitanul!

Căpitanul bagă sabia în teacă și înaintează către d-l Stavrache; acesta se dă pas cu pas mereu înapoi până în cârciumă, închide repede ușa și-ncearcă s-o încuie; dar până să clipească, ușa sare din tâțâni și căpitanul s-arată-n prag și, râzând cu hohot, strigă:

— Gândeai c-am murit, neică?

Stavrache trece-n tindă - căpitanul - după el; fuge în odăiță - degeaba: nesuferita arătare îl urmărește de aproape. Nemaiputând răbda prigonirea, hangiul se repede sălbatic și apucă de gât pe căpitan; acesta se lasă fără a face o mișcare.

Hangiul se-ndârjește și-l strânge de gât, îl strânge din ce în ce mai tare: simte cum degetele-i pătrund în mușchii grumazului strivindu-i, afundând beregata, sfărâmând încheietura cerbicii. Dar cu cât strânge mai

tare cu atât chipul căpitanului se luminează; cu cât el scrâșnește, cu atât militarul râde mai zgomotos și mai vesel. Și când d-l Stavrache își descleștează degetele amortite și cade pe o laviță, căpitanul îl întreabă:

— Gândeai c-am murit, neică?

73

Paznic la *Hanul* *lui* Caragiale &
Mânjoală

Și rămase multă vreme în picioare, cu mâinile încrucișate și cu privirea ținută asupra lui Stavrache. Apoi făcu un semn poruncitor la care hangiul se supuse. Ieșiră amândoi pe prispa din drum. Căpitanul dăde comanda plecării, trâmbițele sunară, soldații își ridicară armele și, urmată de obștea satului, compania plecă, în frunte cu căpitanul al cărui răs acoperea cântecul trâmbițelor și zgomotul mulțimii.

Dis-de-dimineată, d-l Stavrache, tremurând de friguri, era la popa satului, rugându-l să vie negreșit până seara să-i facă sfeștanie acasă.

III

Era o sloată nemaipomenită: ploaie, zăpadă, mază-rică și vânt vrăjmaș, de nu mai știa vita

cum să se-n- toarcă să poată răsufla. Deși aproape de nămieș, în tot satul era astâmpăr desăvârșit ca-n puterea nopții; ba nici glas de câine nu se mai auzea - cine știe în ce adăposturi se odihneau paznicii curților!

Drumul parcă era pustiu: care om cuminte să-n- frunte așa tărie de vreme? Pe la toacă, s-a hotărât vântul să bată numai dintr-o parte; ploaia a conținut; a-nce- put ninsoarea mărunțică și deasă, și s-a pornit crivățul s-o vârtejască. Așa vreme ține trei zile și trei nopți: halal de cine n-are nici pentru vatră, nici pentru căldare!

74

Paznic la *Hanul lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

D-l Stavrache n-a mai ridicat oblonul prăvăliei. Singur la tarabă, ce să facă omul? Mai bea un rachiu, mai morfoleşte un covrig uscat și se gândește mai la una, mai la alta. Dar e frig în prăvălie. Mai înțeleg să se canonească negustorul când știe pentru ce; dar așa, degeaba! Pe așa vreme e de prisos să mai aștepți mușterii. D-l Stavrache încuie cicmigeaua, pe urmă prăvălia și trece-n odaie, la căldură: călători n-or să mai treacă și toată lumea din sat știe să intre pe porțiță-n curte și să bată la ușa din dos.

În adevăr, după ce se dezmoște bine d-l Stavrache la gura sobei, iacă-te pe-nseratele

că bate cineva la ușă.

— Cine-i acolo? întreabă hangiul.

— Eu, domn' Stavrache, răspunde un glas slab de copilă... Deschide...

Hangiul trage veriga. Vântul de afară duhnește pe ușă aruncând înăuntru o fetiță foarte rebegită. Copila d-abia poate vorbi; fălcile îi sunt înțepenite de frig, deși, pe potrivă de copil sărac, e destul de bine îmbrăcată: are peste cămăsuță minteanul lui tată-său; pe picioarele goale niște cizmulite vechi ale mă-sii, și pe cap un testemel.

— Ce vrei?

— M-a trimes maica să-i dai de un ban gaz, și taica de doi bani țuică.

Și fata scoate de sub mintean cu băgare de seamă două clondire.

— Da'... zice să nu mai pui gaz în a de țuică și țui- că-n a de gaz, ca alaltăieri, că iar mă bate... Și... să mă- sori bine...

75

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Da' bani ai adus?

— Ba!... Zice că să scrii.

— Iar să scriu?

Și d-l Stavrache, urmat de fetiță, trece-n prăvălie, bolborosind:

— Scrie-v-ar popa să vă scrie de pârliti!

în prăvălie d-abia se mai vede. Fetița,

apropiindu-se de d-l Stavrache, care-i toarnă
țuică, rămâne cu ochii pe un covrig stingher,
uitat pe tarabă. Hangiul s-apleacă sub tarabă
să ridice tinicheaua cu gaz; în clipa aceea,
fetița întinde mâna, ia covrigul și dă să-1 vâre
iute sub mintean; dar d-l Stavrache se ridică.
O fi tras cu coada ochiului, ori știa că fusese
un covrig pe tarabă și acu pierise? că, fără
vorbă, lip! o palmă peste obrazul înghețat.

— Lasă covrigul jos, hoăto!... De mici vă-
nvățați la furat, firea-ți ai dracului!

Fata a lăsat covrigul și a pus mâna la
obrazul încălzit. Apoi a luat cuminte sticlele,
le-a ascuns sub mintean și a pornit
afundându-se în negura nopții visco- loase.

Hangiul a încuiat ușa, a mai aruncat o
răgălie în sobă, a mai băut un păhăruț, a mai
cotrobăit prin odaie...

Să fi trecut așa ca la un ceas, când prin
urletul viforului i se pare c-aude glasuri de
oameni afară...

Ascultă cu dinadinsul - urechea nu l-a
amăgit. De astă dată se aud și bătăi în ușa de
la drum a prăvăliei.

76

Paznic la *Hanul lui Mânjoală* Caragiale &
Cărășel

Mușterii., călători... Cine dracu mai umblă
pe vremea asta! Hangiul aprinde o lumânare
și trece-n prăvălie la ușe, unde cei de-afară

bat mereu.

— Care-i acolo?

— Oameni buni!

E o sanie cu clopoței afară. D-l Stavrache deschide.

— Bună vremea! zice o momâie de om, înalt și spătos, cu glugă mare, și intră, pe când altul, tot așa de îmbrobodit, stă în fața cailor, care nu se pot astâmpăra locului de bătaia vremii.

— Bună să-ți fie inima! răspunde gazda.

— Ne rugăm dumitale, negustorule, de adăpost pentru la noapte. Nu mai e chip să mergem înainte, caii prăpădiți; noi, degerați. Să punem caii la grajd și nouă să ne dai un colțișor până la ziuă.

— Bucuros, zice hangiul... Dar dacă o fi poarta neme- țită, e greu de deschis.

Din norocire, poarta era nemețită numai pe dinafară; pe dinăuntru, fiind adăpostit dinspre partea hanului, locul era limpede. Doi argați ieșiră din grajd, poarta trosni spărgându-și lipiturile de gheață, sania fu trasă în curte și caii puși la iesle.

Cei doi musafiri suiră pe prispă, își scoaseră glugile, se scuturară bine de zăpadă și intrară în căldură. Se vedeau pe cât se poate vedea pe-ntunerec, oameni cu dare de mână, cirezari, orzari, ori cine știe ce...

Când d-l Stavrache se-ntoarse peste câteva minute în odaie, aducând pe tavă vin și pahare, găsi pe unul

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

din musafiri în picioare, încălzindu-se lângă sobă, acela care intrase întâi; celălalt era culcat pe pat, cu fața la perete: drumeț obosit, se-ntinsese să-și dezmoștească oasele.

— N-ai ceva mezelic?

Se afla... Măsline, costițe de rămător afumate, pas- tramă și telemea... Pe când gazda căuta în prăvălie, cu ușa de la mijloc deschisă, auzi pe musafiri vorbind așa de încet că nu putu înțelege un cuvânt. Dar întorcân- du-se cu mezelicul, văzu că fusese o părere. Amândoi musafirii erau la locurile de mai nainte, ba cel culcat începuse să sforăie.

— Lasă-1 să se odihnească: e foarte trudit! zise cel din picioare, și așezându-se singur la masă, începu să guste cu mare poftă.

Mâncând, firește, începu vorba.

— Strașnic viscol, domnule!

— Da' de unde sunteți d-v.?

— De departe...

— Și încotro vă duceți?

— Nu știu... Să mă crezi că nu știu. M-a luat prietenul cu el așa, tovarăș de drum, și uite ce sfântă de vreme ne-a apucat.

— Ciudată vorba dumitale! zise hangiul, ridicând sprâncenile; să umble omul așa pe drumuri fără să știe unde merge...

— Ei, de! răspunse simplu musafirul; vezi?

Și-și urmă gustarea, liniștit.

78

Paznic la *Hanul* lui Caragiale &
Mânjoală

După ce se gândi nițel, gazda:

— Dumneavoastră sunteți... negustori?

- Nu.

— Fonctionari...

»

— Știi, nici tocma funcționari; dar... cam așa.

— Am înțeles: vorba vine, umblați la inspecții.

— Ba nu!

După o pauză, în timp ce musafirul bău unul după altul două pahare de vin:

— Bravo! bun vin ai, domnule Stavrache.

— De unde știi că mă cheamă Stavrache?

— Mi-a spus prietenul.

— Da'... dumnealui... de unde știe?

— Știu eu? Mi-a spus pe drum, că mi-era frică să înnoptăm pe așa vreme; zice: n-ai grije; mânem aici aproape, la han la neică Stavrache.

— Pesemne că m-o fi cunoscând dumnealui! zise hangiul și dete să se apropie de pat, să vază pe omul care dormea cu fața la perete.

Când deodată:

— Cum să nu te cunosc, neică Stavrache, dacă suntem frați buni? zise omul din pat râzând și ridicându-se drept în picioare în fața

hangiolui.

Tot viforul care urla în noaptea grozavă să fi năpădit dintr-odată în teasta lui Stavrance, nu l-ar fi clătinat mai cu putere decât înfățișarea și vorbele acestea!

Hangiul deschise gura mare să spună ceva, dar gura, fără să mai scoată un sunet, nu se mai putu închide;

79

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

ochii clipiră de câteva ori foarte iute și apoi rămaseră mari, privind țintă, peste înfățișarea aceea, în depărtări neînchipuite; mâinile voiră să se ridice, dar căzură țepene de-a lungul trupului, care se-ntinse-n sus, năl- țându-și gâtul afară din umeri, ca și cum o putere nevăzută l-ar fi tras de păr vrând să-l desprindă de la pământ, unde parcă era înșurupat... Dar după acest moment dintâi, trupul se înfundă repede mai jos chiar decât fusese, apăsându-și gâtul în umeri, ca și cum puterea nevăzută îl scăpase de păr, mâinile se ridicară și-ncepură să frământa sec din degete; ochii-și întoarseră privirile din adânci depărtări deafară afundându-le treptat înăuntrul bolții capului, în alte depărtări mai adânci poate; gura se-nchise și fălcile se-ncleștară.

— Șezi, neică, zise fratele mai mic, așezându-se la masă.

Hangiul ascultă.

— Te miri, firește, că mă vezi...

Hangiul zâmbi.

— Mă credeai mort, nu-i așa?... Aș! scrisoarea din urmă a fost o glumă...

Hangiul începu să râză.

— Uite, neică Stavrache, la ce-am venit noi... E vorba de dreptate frățească... Dumneata ai la mână cheazășie averea mea. Eu... de! până acuma m-am învârtit prin lume cum am putut; de-atâta vreme nu te-am supărat... Acu... ce să-ți mai spui? Am umblat cu banii reghimen- tului... și de-aia am venit... să nu mă lași! nu mai e vorba de dreptate: de pomană îmi dai... Nu bei și d-ta cu noi?

80

Paznic la Hanw/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Zicând acestea, îi întinse un pahar. Stavrache luă paharul; îl duse spre gură, dar gura rămase-ncleștată, tremurând și, ca și cum ar fi băut, deșertă paharul peste bărbie pe sân.

Musafirii se uitară lung unul la altul.

— ...Dacă până poimâine n-am cincisprezece mii, trebuie să mă-mpușc... Neică! adăogă omul cu multă căldură; neică! să nu care cumva să mă lași... Nu zici nimic?

Drept răspuns, Stavrache se ridică în picioare foarte liniștit; se duse drept la icoane; făcu câteva cruci și mătănii; apoi se

sui în pat și se trânti pe o ureche, strângându-și genunchii în coate.

Pe când musafirii steteau nedormiți, uitându-se când la unul când la altul, când la omul ghemuit, acesta începu să horcăie tare și să geamă.

Dormea?... Visa urât?... Așa de repede s-adoarmă?... Se preface?...

Dar n-apucară să-și pună din ochi atâtea întrebări, și horcăielile se porniră ca un clocot, întrerupte de gemete din adânc, în timp ce trupul tremura tot mai tare și mai tare, clănțănind din dinți.

Fratele se apropie de pat și atinse cu mâna umărul omului chinuit de cine știe ce vis. La acea ușoară atingere, un răcnet! - ca și cum i-ar fi împlântat în rărunchi un junghi roșit în foc - și omul adormit se ridică drept în picioare, cu chipul îngrozitor, cu gura plină de spumă roșcată. Ca o furtună se repezi, apucă masa și o trânti de dușumea, făcând tot țândări.

81

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

Lumânarea căzând se stinse, și odaia rămase luminată numai de candela icoanelor și de tăciunele din vatră.

Stavrache rămase o clipă cu mâinile ridicate cât mai nalt, dete alt răcnet zguduitor

și se năpusti asupra lui frate-său: îl doborî la pământ, năruindu-se peste el.

— Săi, că mă omoară!

Tovarășul voi să apuce pe Stavrache de la spate; acesta părăsi pe cel trântit, se-ntoarse-n loc și-nhăță pe celălalt de gât: într-o clipă la pământ.

— Mă strânge de gât! vrea să mă muște!

Atunci începu o luptă crâncenă. Pe lângă o necovârșită putere față de amândoi uniți, hangiul mai avea și o repeziciune de mișcări ne'nchipuită. S-ar fi sfârșit rău pentru musafiri înfiorătoarea tăvăleală, dacă nu-i dădea fratelui prin minte o stratagemă. Scoase repede cureaua de la brâu... Stavrache, ocupat cu tovarășul, nu lua seama că i se întâmplă ceva la picioare; fratele i le apucă, le-nfășură de două ori strâns bine și închise capătul curelii în cataramă; apoi îl apucă pe la spate, dându-i cu sete pumni în cerbice.

Stavrache lăsă pe tovarăș, dete să se-ntoarcă în loc; dar picioarele nu se mai putură cumpăni. Fratele îi trase un pumn strașnic în furca pieptului, așa că Stavrache, șovăind, nu-1 mai ajunse cu mâinile și se prăbuși ca un taur, scrâșnind și răgind.

Viscolul, afară, ajuns în culmea nebuniei, făcea să trosnească zidurile hanului bătrân.

Cărășel

Până să se ridice hangiuul într-un cot, îl răstigniră jos. Ii prinseră fiecare câte o mână, i le răsuciră în loc, frângându-le degetele pe dos, apoi, cu mare silă, le împreunară pe amândouă din susul capului și i le legară strâns cu brâul tovarășului, pe când Stavrache îi scuipa și râdea cu hohot. Acu era legat butuc.

Tovarășul se sui pe pat, luă candela de la icoane, să caute lumânarea printre lucrurile risipite pe jos. O găsi și o aprinse. Cum îi dete lumina-n ochi, Stavrache începu să cânte popește.

— Ce-i de făcut? zise tovarășul, cu groază.

— N-am noroc! răspunse fratele.

Zdrobit de luptă și de gânduri, omul se așeză încet pe pat și privi lung asupra celui ținut jos, care cânta nainte, legănându-și încet capul, pe mersul cântecului, când într-o parte, când într-alta.

Avocatul Diavolului

Puțini știu ce e groaza adevărată. Junghiul acela cumplit care îți despică inima numai când te uiți în ochii celorlalți. Sângele care îți trăznește în tâmples, la gândul că omul care tocmai a trecut pe lângă tine te va recunoaște și va chema jandarmii. Iar tu nu ai unde te duce să te ascunzi, pentru că e zi și trebuie să mergi drept, ca un om cunoscut și de omenie ce ești.

Cei mai mulți confundă groaza cu spaima. Frica aceea ce-ți coboară, paralizantă, spre picioare și te face să înțepenești, deși tu ai vrea s-o zbughești la fugă. Pentru ei, orice

amenință să-ți ia viața e groază. Fără să știe că spaima, oricât de mare, vine și trece odată

84

Paznic la Hantd lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

cu ceea ce a provocat-o. Peste ani, îți aduci aminte de ea și nu te mai scutură nici măcar un fior. Pentru că >

amenințarea aceea a venit din realitate și s-a pierdut în realitate. După mult amar de timp, amintirea lupului care era gata să te mănânce, în zăpada din codrii Vlăii, s-a transformat doar într-o imagine ștearsă, care nu-ți mai spune nimic.

Dar groaza... groaza este un sentiment care nu ține de lumea asta, ci de întunericul celeilalte. Pentru că lucrul sau ființa care o provoacă vine tocmai de acolo. Și, dacă a apucat să ți se strecoare în suflet, nu te mai părăsește niciodată.

Cam așa gândea popa lancu din Podeni, în timp ce își lăsa buiestrașul să găsească singur drumul prin înserare, către hanul lui Stavrache, fratele său mai mare, își ascunsese fața într-o dulamă groasă și pletele și le înghesuise sub o căciulă de miel astrahan. Doar ochii îi luceau, ca la animalele sălbatice, atunci când căta jur-împrejur și în urmă-i, să vadă dacă nu-l urmărește careva.

Nu-l urmărea. Cine să iasă din casă la vreme de toamnă târzie, când ploaia și zloata

stăteau gata să se prăvălească din cerul plumburiu, numai ca să îl vadă pe el bătând lungul ulițelor, spre marginea așezării? Se legăna în pasul calului și se gândea ce-o să facă dacă neică Stavrache nu o să fie acasă, ci plecat, așa cum se mai întâmpla uneori, cu căruțele, să cumpere de toate cele de prin iarmaroace și târguri, ca să aibă ce le pune muște-

85

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

riilor pe masă. Și pentru că nu găsea răspuns, își spunea că nenea nu avea unde să fie într-altă parte decât musai acasă, pentru că el niciodată până atunci nu îl căutase pentru altceva decât să-l întrebe de sănătate.

Când ajunse în dreptul porților ferecate, văzu lumină la cuhnie și știu că era acasă, gata să închiză acareturile și să urce în iatac. Descălecă, deschise poarta, intră în curte și legă roibul de un stâlp. Apoi urcă scările, își desfăcu dulama la piept, își scoase căciula și bătu în ușa ferecată cu două panglici late de aramă. Dinăuntru se auzi hârșăit de pași și vocea groasă a fratelui mai mare întrebând supărată:

— Cine-i la ora asta?

— Deschide, neică, rogu-te, nu mă ține-n drum!

— Tu erai, lancule?

Zăvorul tăcăni în cuietoarea metalică si usa
se des- » , ♦

chise larg. Stavrache era un bărbat de înălțime mijlocie, lat în umeri și cu mâini mari. Pe fața aproape vânăță, o pereche de mustăți falnice îți dădea de veste că posesorul lor știa umbla și cu polobocul de vin, dar și cu foarfecă. Se măsurară unul pe altul din priviri, apoi Stavrache îl apucă de umăr și îl trase înăuntru.

— Ai închis poarta?

— închis.

— Ai pus și drugul?

— Pus.

— Ei, atunci haidem în cârciumă, să vorbim. Dacă ai vreo daraveră, nu vreau să afle și Frosa.

86

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

Coborâra câteva trepte, traversară sala cu mese și intrară într-o odaie mai mică, unde mezinul știa că neică se ocupa să mai boteze vinul cu apă, atunci când nu era de lucru la cuhnie ori de servit pe la mese. Tra- seră câte un scaun si se așezară la masa de brad, cu tabla negeluită.

— Să pun o cană cu vin.

Dar lancu simți că nu voia să facă asta, ar fi preferat să afle mai degrabă ce vânt îl

adusese în băătura sa, la căderea întunericului.

— Lasă vinul. Am venit la d-ta ca la un duhovnic...

— Cum adică, mă? Parcă tu erai duhovnicul, cu voia lui Dumnezeu.

— Neică, zise popa cu voce înecată și cu ochii strălucind de lacrimi, neică, m-am nenorocit!

— Ei, aș! Ce vorbă-i aia, lancule? O fi murit maica?

Dar popa plângea cu hohot și se bătea cu pumnii în cap. Frate-său îl apucă de mâini și îl așeză cu forța în scaun.

— Stai locului! Mă duc să iau niște rachiu, văz că-i treabă serioasă. Nu te miști de-aci, ai înțeles?

Ieși în grabă pe ușă, lăsând-o deschisă. lencu îl auzi cotrobăind printr-o ladă, apoi pașii grei se apropiară de odaie si Stavrache intră cu un clondir de sticlă verde ♦ în mâini.

— Uite. L-am ținut ascuns până acum. Rachiu de pere de la Sfântul Munte. Mi l-a lăsat un cărăuș drept plată pentru masă și casă. Venea tocmai din Grecia, fusese în pelerinaj.

umplu. împinse una către el.

— Bea. O să te simți mai bine.

Băură. Rachiul coborî ca un șarpe de foc de-a lungul gâtlejului și îi încălzi mâinile și picioarele. Lacrimile începură să i se șteargă din priviri.

— Acu' spune ce s-a întâmplat. Maica?

— Nu maica, neică, ci eu.

— Văz că ești viu și sănătos.

— Am pătit-o rău, neică, și nu știu cum să-ți spui. — Dacă-i de la aia cu hoții care te-au călcat...

I

— De la aia e și nu e de la aia, neică. Uite...

Și povesti. Cu vocea întretăiată, cu ochii fugind oblic spre colțurile odăii, numai să nu se lase cuprins de cei ai frățânelui său.

Ceata de hoți care de trei ani călcau satele plasei, o noapte ici, noaptea ailaltă dincolo, tocmai în capătul dinspre munte, era condusă de el. Nu-i era greu să afle, la slujbe și la spovedanii, care om cumpărase sau vânduse ceva și să socotească unde se poate da, în siguranță, lovitura următoare. Trimitea vorbă prin porumbei călători și ceata pornea să-l întâlnească la locul hotărât, mergând pe mai multe drumuri, ca să nu dea de bănuț. Se găseau, de regulă, în jurul vreunei fântâni cu cumpănă, în câmp, departe de ochii orișicui. Își bo- iau fețele cu funingine, își puneau căciulile și cojoacele pe dos și porneau să-l calce pe nefericitul ce se bucura că vânduse

sau cumpărase, fără să știe ce-l aștepta. În-

88

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

cepuseră cu hoția de cai. îi duceau în codrii Prejme- rului, într-o poiană ascunsă sub o stâncă până la cer, unde îi ținea câte două săptămâni. Le făceau semne noi cu var nestins, pe care-l puneau în cârpele înfășurate pe picioare, pe spate ori pe cap. Uneori, îi spălau cu apă în care fierseseră rostopască, ca să le îngălbenească pielea. Alteori, îi spălau cu zăr, ca să li se deschidă la culoare. Aveau samsari vorbiți, care îi preluau pe drumuri ascunse, la poalele munților, și îi vindeau în Țara de Sus. Banii luați îi împărțeau cu dreptate și fiecare pleca să-i cheltuie pe unde știa.

Lui îi merseseră treburile cât se putea de bine, cumpărase două sfori de moșie, ridicase un han și o pereche de case de piatră. Stavrachie știa asta, doar venise odată la el, să-i ceară un împrumut ca să poată să repare acoperișul de la cârciuma sa. îi dăduse banii și nu-i mai ceruse nicicând înapoi. Și pe maica lor o dusesese în două rânduri la doctori, în Viena, ca să își mai liniștească boala de oase. Dar guta nu se vindeca cu una-cu două, toată lumea știa asta.

Apoi, băieții începuseră să fie mai răi și să

ceară mai mult. Nu, nu bani, ci să mai caute și altceva decât cai. Urmase o călcare, două, cu cazne. Cei care nu voiau să spună unde-și țineau banii erau arși cu fierul roșu, li se scotea câte un ochi, li se tăiau urechile. Pe urmă, nici astea nu mai păreau de ajuns și s-a ajuns la omoruri. Pe Vasile Moșanul, din Rigveni, îl găsiseră atârnat de grindă, cu ochii holbați și atât de vânăt la față,

89

Paznic la Harm? *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

încât părea dat cu catran. Familia arnăutului Ciolea Sterian fusese trecută prin vârf de cuțit, de la fașă pân' la barbă albă, iar pe primarul din Stoleni, pe nevastă-sa și pe fratele lui mai mic i-au găsit înecați în fântână. Ultimul pe lungă listă fusese arendașul din Dărmă-nești, care făcuse prostia să se apere și a tras în ei cu revolverul.

— Pentru prima oară, frate, nu m-au mai ascultat deloc. Ca și când nici n-aș fi fost de față. I-au legat, pe el și pe amărâta aia de babă, bunică-sa sau mătușe-sa, ce-o fi fost, apoi i-au crestat cu hangerele până n-a mai rămas o picătură de sânge în ei. Am încălecat și am fugit, lăsându-i acolo, în sălbăticia lor, nevrând să-i mai cunosc. Nici n-am ajuns bine acasă și, de dimineată, s-a dus vorba prin

toată plasa cum că i-au prins pe toți, în capul pădurii Dobrenilor. Pasămite, arendașul simțise că-i sosise rândul și trimisese vorbă la jandarmi. Dar ăștia au venit pe ocol, ca să le cadă-n spate. I-au ajuns la marginea pădurii și i-au dovedit. Toți răniți, dar vii. I-au cetluit și i-au dus între sânețe, până la închisoarea de la Sărata. Acolo o să-i chinuiască, până or să spună până și laptele supt de la mama lor. Și or să scuipe numele meu, de cum or să pună fierul roșu pe ei.

Popa tăcu și dădu ceașca cu rachiu peste cap. Stavrache înghiți în sec și se holbă la el ca la un animal fioros. Afară, vântul pocnea un oblon uitat deschis, de parcă însuși cerul ar fi tras cu o sâneată a lui Dumnezeu către criminalul ce stătea spășit în fața lui.

90

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

— Ce să mă fac?... ce să mă fac, neică?... spune d-ta, că mi-ești frate mai mare...

Hangiul își prinse fața între palme și își plecă fruntea, încercând să înțeleagă ce auzise. Îl știa pe mezin ca pe un om iute, om de acțiune, care n-ar fi stat două zile la rând în același loc nici să-l fi picat cu ceară. Știa că-i plăcea banul și că se învârtea numai prin lumea negustorilor și a târgurilor, încât era de mirare că, la stăruința maicii lor, acceptase să

se preotească. Dar de aici și până la a se face noaptea hoț de codru și a schingiui oameni era cale lungă. Atât de lungă că nu-i venea a crede întrutotul cele povestite de el.

Întinse mâna spre ceașca plină cu rachiu și văzu că-i tremura. Văzu și lăncu și o împinse încet spre el, pe tabla mesei. O ridică și bău încet, străduindu-se să se gândească la o salvare. Țuica bătrână și tare îi arse cerul, gurii, dar el nu o luă în seamă. Într-un sfârșit, ridică ochii și se uită la celălalt.

I

— Cum de-ai ajuns tâlhar, nenorocitul? A fost din capul tău sau te-a mînat cineva spre treaba asta?

Odată ce se jeluise, ca la spovedanie, popii îi mai trecuse din frică și vinovăție. Ca și cum rachiul i-ar mai fi spălat din păcate. Întinse mâna, luă clondirul și își umplu iar ceașca. Apoi o umplu și pe-a lui neică.

— în urmă cu vreo doi ani și jumătate, mă certasem cu un megieș, unu' Prundean, pentru o sfoară de pământ pe care voiam amândoi s-o cumpărăm. Ne-am aruncat vorbe grele, m-a făcut hoț și siluitor de neveste,

91

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

ba chiar ne-am și tras câțiva pumni. M-am urcat în brișcă și am pornit spre târg. M-am

dus ată la avocatul Frăsineanu, cel care a câştigat procesul obştii cu boierul Mandache, pentru pădurea Gârlii. Toată lumea de la sate merge la el, dacă are probleme. M-a primit repede şi m-a întrebat ce of aveam. I-am spus. I-am mai spus şi că îmi venea să-l calc în picioare pe nenorocit, că prea şi-au ridicat toţi nasul în ultima vreme, de nu se mai înţelege nimeni cu ei. A râs şi m-a întrebat de ce nu fac chiar aşa. Aşa, cum? m-am uitat eu lung la el, să văd ce vrea să însemne asta. Să-l calci în picioare, mi-a răspuns. Uite, îi facem proces, dar asta poate să țină şi un an-doi, că el o să aducă martori, domnia-ta o să aduci alții și tot așa. Până atunci ori moare că-

teaua ori fată¹ purceaua. Nu-i mai bine să lămurești lucrurile chiar așa cum ai zis? Adică bărbătește? Cunosce eu câțiva oameni care te-ar putea ajuta.

Popa răsuflă adânc și bău din ceașcă. Tuși, se șterse la gură cu dosul palmei și bău din nou.

— Cunoștea vreo șapte. Toți unul și unul, cu cai iuți, sânete bune și hangere ascuțite. M-a dat pe mâna lor și așa s-a început totul. Prundean a fost primul. I-am luat caii, boii și porcii. Pe el l-am legat de scară și l-am pălit cu biciul până a leșinat. Nu știu cum, dar mi-a plăcut. Am vândut marfa repede, că eu cunoc multă lume și nimeni nu mă-treabă de unde am și de ce vând.

Peste o săptămână, avocatul mi-a trimis vorbă că să fiu, la miezul nopții, la fântâna Turcului, dincolo de Ghijda-

92

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Mare. Știam locul. M-am dus, cu inima ticăind. Dar băieții s-au purtat cu mine ca și când aș fi fost de când lumea în ceată. L-am călcat pe un preceptor, plin de bani. I-am luat până și găinile din poiată, dar lui nu i-am făcut nimic, pentru că s-a pus singur pe burtă și nu a scos o vorbă până n-am plecat. Ziua următoare vindeam, în celălalt capăt al plășii, împărțeam banii și ne despărțeam. Avocatu'... O zecime îi dam avocatului. Ii știa pe toți: cine a vândut, cu cât, unde șade, unde sunt puterile de jandarmi, cine le conduce. Când și când, când îi duceam zeciuiala, râdea de mine: acu', c-avem și popă cu noi, s-ar zice că ne iartă Dumnezeu păcatele. îmi făcea cu ochiul și îmi dădea o hârtiuță pe care scria numele celui ce urma a fi prădat. Ca un blestem, neică Stavrache, care-a ținut până ce i-au ucis pe nenorociți! ăia doi. Atunci, ca și cum mi s-ar fi luat o pânză de pe ochi, am văzut în ce prăpastie mare am alunecat. De-aia am venit la dumneata. Scapă-mă, dacă poți și mă jur că mă fac om de treabă, câte zile-oi mai avea. Așa să m-ajute Dumnezeu!

Stavrache îi cunoștea sufletul, știa că nu-1

mintea. Dar nenorocitul furase, schingiuisese și omorâse oameni. Păcate mai grele nici că se putea. Pe de altă parte, cine n-avea păcate? Și el puneapă în vin, adăuga la nota de plată, puneapă în plus peste cele trecute în caiet, la datornici, ocolea cât putea birurile pentru stat. Dar una era să-l păcălești pe mușteriu cu un zlot și alta să-i iei viața. Grea treabă, își zicea în sine, privindu-și degetele cărnoase, care tremurau de încordare.

93

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Să fugi! Să piei! Iacă ce sfat pot să-ți dau. Să te-neci mai bine, decât să puie mâna pe tine! Pentru că în fundul ocnei ori să-ți putrezească oasele, nefericitule.

Fața popii se schimonosi.

— Crezi că nu m-am gândit, neică? A fost primul lucru, zău! Dar maica pe capul cui rămâne? Că tu ai familie grea, iar nevastă-ta știi bine c-a zis că nu vrea să trăiască sub același acoperiș cu ea. De-aia v-ați și mutat acilea și ați cumpărat hanul. Și pământurile? Cui le las? Cine să le lucreze? Dar biserica? Si ce-o să ,

zică lumea când o vedea c-am dispărut? N-o să-ncea- pă să se-ntrebe dacă nu există legătură între prinderea cetașilor și faptul că eu nu mai apar? Or să vie jamar- mii să vă ia

la întrebări. Iar maica e bătrână. N-o să-i țină inima.

— Și ce vrei să faci, nebunule? strigă Stavrache, cu ochii bulbucăți. Ți-s mai dragi câteva sfare de pământ și niște ziduri de casă decât libertatea?

Pe când se încontrau așa, cu sticla zăngănind între ei, deodată se aude afară zgomot puternic, apoi strigăte și bătăi puternice în obloanele prăvăliei. Amândoi rămaseră încremeniți. >

— Să nu cumva să deschizi! zise popa lancu, scoțând un revolver de subț anterior.

Crâșmarul se holbă la el, apoi la pistol. În răstimp, bubuiturile se-ndesiră, semn că afară erau multi.

— Nebunule! şuieră și împinse masa, ridicându-se. Dacă tragi, ne vor omorî pe toți, vinovați și nevino-

94

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cârășel

vați. Ce suflet de câine ai putea să ai, ca să faci una ca asta?

Si, fără să mai asculte de stăruințele frățâne-său, care tremura ca varga, îl împinse cât colo și trecu-n prăvălie, trântind ușa după el. În urma lui, popa vârî arma sub anterior, se ridică și merse la ușă, lipindu-și urechea de tăblie.

În curte se dovediră a fi vreo douăzeci de voluntari, în drum spre front, sub conducerea

unui ofițer și a doi sergenți. Voiau să se încălzească puțin, să mănânce câte ceva, să bea, ca să-și facă curaj și să se odihnească lângă flăcările unui foc bun. Nicio primejdie, de partea asta. Răsuflă ușurat și se întoarce la masa sa, unde . . . mai turnă o ceașcă din rachiul sfânt. ,

Ce potrivire! gândi, în timp ce sorbea gânditor din lichidul galben ca paiul. Băutură de la Sfântul Munte. Iar eu o beau taman acum, când mă pregătesc să mă despart de popie și de lumea în care-am trăit. Oare să fie un semn de amenințare sau de iertare din partea Cerurilor? Hotărât lucru, nici n-are să treacă de miezul nopții și eu am să știu asta, mai clar decât dacă un judecător mi-ar da sentința. Pentru că vorba judelei este una vremelnică, privește doar viața aceasta. Acea a Judecătorului de Sus...

Termină ceașca și își mai turnă una. Apoi încă una. Ar fi aprins și o țigară, dar în graba cu care plecase, nu apucase să-și ia tabachera. Făcuse bine că venise, se încurajă, trăgând cu coada ochiului la dunga de lu-

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

mină care se întrezărea pe sub ușă. Neică Stavrance era un suflet bun, orice s-ar fi zis, nu o să-l lase la greu. Nici el nu-l lăsase, pe

vremuri, când cu împrumutul banilor.

De dincolo de tăblia groasă, răzbăteau când și când voci grele, strigând ceva, frânturile de cântece, înjurături neînțelese. Când se va întoarce fratele, îl va ruga să o ia pe maica la el, îl va strânge-n brațe, va încăleca pe buiestru și va fugi în lume, unde-o vedea cu ochii. Așa-i spusese, așa va face. Era cea mai bună soluție ca să scape de toate și tot. Poate c-or să-și pună întrebări... poate c-or să-l urmărească... dar el va fi demult la drum. La drum, poate chiar spre Sântul Munte. Cum de nu se gândise? O să se călugărească până ce toți aveau să-l uite. Cine să-l caute prin chiliile de piatră săpate în pereții muntelui Athos?

Tocmai își făcea curaj să se ridice și să pornească spre grajd, când ușa dinspre crâșmă se deschise și Stavrance apăru pentru o clipă, în lumina cețoasă a focului vetrei. Un arhanghel venit să mă pedepsească! tresări speriat de moarte popa lancu și se lăsă iar pe scaun, simțind că-l lasă picioarele.

— Ai noroc, lancule, spuse crâșmarul, apropiindu-se de masă cu o stacană de vin în mână. Al dracului de noroc!

Se aplecă peste masă, trăgând cu ochiul spre ușa rămasă întredeschisă în urmă-i. Răsuflarea îi mirosea puternic a vin de buturugă.

— Ăștia sunt voluntiri, plecați spre frontul de la bulgari. Toți tineri și proști, care cred că răzbelul se termină într-o zi, iar ei se vor întoarce degrab', cu pieptul plin de decoratii. Ofițerul care-i comandă e o cutră bătrână 9

și mi-au trebuit trei stacane ca să-l îmbăt și să te primească printre ei. Să nu uiți, când ți-or face actele de înrolare, că te cheamă lancu Georgescu și că nu ai pe nimeni în viață. Orfan sărac, asta ești, înțelesu-m-ai? Și, odată ajuns acolo, roagă-te ca măcelul să țină cât mai mult, ca să te uiteăștia de pe-aici.

Se îndreptă de șale și puse cana mare, de tablă, pe masă. Se scobi în chimir și scoase câteva monede.

9

— Ia, să ai de cheltuială, în primele zile. Mi i-oi da înapoi când te vei întoarce. Dacă o fi milostiv Cel de Sus și te-o lăsa să te întorci.

9

Popa întinse mâna și luă banii.

— N-o să uit asta, frate.

Stavrache clătină din cap. Din sala hanului izbucniră strigăte de veselie.

— Lasă prostiile. Treci dincolo și schimbă-ți hainele. Ia din țoalele mele ce ți s-o potrive. Ai oglindă și brici. Taie-ți pletele și dă jos barba. Trebuie să arăți a recrut. Și, lancule... Să nu te pună Sfântu' nici prin somn să-ți amintești că ai familie, auzi tu? Nici prin somn.

Popa săltă de la masă, îl prinse de umeri pe frate-său, îl sărută pe amândoi obrajii, apoi alergă în odaia cealaltă să se schimbe în haine de volintir. Pleca la război, ce rost mai aveau amintirile?

97

Paznic la Hann? *lui* Caragiale &
Mânjoală

< O

Cine poate să știe cum este un război, dacă nu ia parte la el? Unii cred că e doar un continuu asalt, în care ridici pieptul în față, strigi numele țării tale și o pornești ca un nebun spre tranșeele inamice, fără să-ți pese de gloanțele care roiesc în jurul tău asemeni unui roi de albine furioase. Alții presupun că e de ajuns să ridici sabia, sâneța sau pistolul și inamicul se predă tremurând. Povești despre mari bătălii s-au spus cu sutele. S-au cântat cântece. S-au scris minunate poeme.

Dar ceea ce a fost cu adevărat în tranșeele de la Gri- vița, de la Riben și Kalișovăț, de la Verbița, Pelișat și Vid nu o știi cu adevărat decât cei care au luptat acolo. Cei care au avut norocul să scape și ghinionul să-și piardă vreo mână, vreun picior, să surzească, să chiorască sau să orbească. Cei care și-au îngropat acolo, fără cruce și fără slujbă creștinească, vreun prieten sau vreun

camarad cu care împărțiseră doar cu o seară înainte ultima țigară și ultima gură de apă din ploscă.

Sergentul lancu Georgescu își îngropase deja trei prieteni - pe sârbul Fertovici, pe lanachi și pe Diaco- nescu, toți trei voluntiri din Regat, veniți pe front ca să le arate familiilor și prietenilor un curaj de care nu dăduseră nicio dovadă până atunci. își pierduse degetul mic de la mâna dreaptă, când atacaseră Grivița, un turc trăsesese cu pistolul de la câțiva pași și i-l retezase ca și cum ar fi fost tăiat de un chirurg. Când își

98

Paznic la Hantd *lui* Caragiale & *Mânjoală* înfipsese baioneta în el, încă nu simțea nicio durere, dar apoi, când să coboare scările spre interiorul redu-tei, durerea devenise orbitoare, leșinase și căzuse peste câteva butoaie cu pulbere. Se trezise la cortul-spital, cu mâna în ațele. Dar nu voise să rămână mai mult de trei zile, cu toate amenințările doctorului Huniadi. Fu-gise din cort și rătăcise o noapte întreagă pe câmpurile devastate de ghiulele, ca să-și găsească batalionul.

Acum stătea pe lada care-i servea drept masă și pat, încercând să scrie o scrisoare, cu degetele bune, rămase cam țepene, și cu un bandaj lat cuprinzându-i podul palmei.

— Să-i scriu lui frate-meu că am luat Plevna sau nu? întrebă, răsucindu-se spre celălalt,

trântit pe manta, în colțul opus al cortului.

— Oricum o luăm mâine, ridică din umeri sergentul Marin Dobrescu și azvârli chiștocul de țigară în iarba veștedă. Iar scrisoarea ta o să ajungă cel mai repede într-o săptămână. Dacă nu chiar două. Scrie, deci, că am luat-o.

Un leat vârî capul prin clapetă și întreabă gâfâind:

— Căpitanul Mărăcineanu? Valter Mărăcineanu, Regimentul 8?

— Nenică, mergi matale până la cortul medical și de acolo ia-o la dreapta. Mai întreabă.

Dobrescu se ridică într-un cot.

— Da' o țigară n-ai?

— N-am, dom' sergent, n-am prins niciun turc cu tabachera plină, rânji soldatul și dispăru.

99

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

— Bine, îi scriu că am luat Plevna, se hotărî lancu. Și dacă n-o fi așa, tot păcatul să cadă pe capul tău.

Se aplecă deasupra hârtiei și scrise timp de mai multe minute.

— Și acum... cum naiba să-i scriu despre avocatul Frăsineanu?

— Ce să-i scrii? întreabă dezinteresat celălalt, închizând ochii. Ce bună ar fi fost o

țigară...

— Ți-am mai spus de Frăsineanu. Sergentul lancu Georgescu își trecu vârful peniței prin păr. Omu' dracului, avocatul', zău așa. Scoate bani și din piatră seacă. Mi-a scris că l-a căutat neică, să-l întrebe ce se întâmplă cu averea mea dacă nu mă mai întorc de pe front.

- Mda.

— Ei bine, ce crezi că îmi scrie? L-a sfătuit să nu facă niciun act de succesiune: ar fi avut dreptul, deh, eu nu sunt însurat și nu am urmași directi.

— Nu pricep.

— Nu fă pe prostu'! I-a luat tarifu' de consiliere, dar nu l-a ajutat practic cu nimic. E clar că neică Stavrache râvnește la banii mei și că se cam roagă să-mi găsec un mormânt pe pământ bulgăresc. Dacă mă întorc, însă, se schimbă calimera: o să trebuiască să mă judec cu el. El nu are acte. Eu, da. Si la cine crezi că o să cer ajutor?

— La avocatul Frăsineanu, rânji Marin Dobrescu. Care o să ia bani, în felul ăsta, de la amândoi frații.

— Exact.

100

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Păi, dacă tot e să păgubiți amândoi, de ce să-i mai scrii și să-i amărăști viața încă de

acu'? Nu-i scrie. în- » » î
treabă-1 mai bine de recoltă. Sau de ce mai
face domnul Kogălniceanu. Sau Ionel
Brătianu.

— Tot nu pricep.

Sergentul Dobrescu își înăbuși un căscat.

— Dacă-1 întrebi ceva în legătură cu
avocatul, o să priceapă că problema e mai
complicată și o să meargă la altul. Asa, dacă
nu bănuiește nimic, o să se ducă tot la
Frăsineanu ăla și tu o să știi ce se întâmplă.

Iancu Georgescu fluieră admirativ și dădu
din cap.

— Bravo, nenicule, văz că-ți merge bibilica.
Mai bine te făceai avocat.

Dobrescu scuipe o flegmă, ținând piatra
pusă în intrare, să fixeze clapeta. O rată.

— M-am gândit. Dar pentru studii îți
trebuiești parale. Multe, dacă vrei să le faci
aci, în țară. În Capitală, spre exemplu. Foarte
multe, dacă îți dorești ceva mai ales. Și te
duci la Viena. Sau la Berlin. Ori, poate, la
Roma, țara tuturor avocaților buni. De unde
parale, vericule, ai mei de-abia își scot de-o
pâine. Și muncesc cât e ziua de lungă. De
ce crezi că m-am oferit voluntar? Măcar aici
îmi dă statul haine, mâncare și soldă. Nu c-ar
fi cine știe ce. Dar tot e mai mult decât nimic.

Mai aruncă o flegmă. Tot alături.

— Termină odată cu scrisoarea aia. Că
doară îi scrii lui frate-tău, nu amantei. Și hai
să căutăm o țigară, că mor...

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Du-te singur, clătină din cap celălalt. Trebuie să mă gândesc ce și cum îi scriu, ca să nu-i stârnesc vreo îndoială și, vorba ta, să se mute la alt avocat. Care să-i facă actele și să mă lase pe drumuri când m-oi întoarce.

— Dacă te-oi întoarce, leat, rânji Marin Dobrescu și se ridică. Ai să vezi că sunt suflet bun: dacă găsesc vreo țigară la careva, îți păstrez și ție un chiștoc.

Ieși, făcând să fluture clapeta de pânză. lancu își linse buzele uscate și crăpate, clătinând din cap. îl plăcea pe Dobrescu, avea o minte limpede și ascuțită ca un brici. N-ar fi vrut să-i fie dușman, cu toate că nu era decât o mână de om, în niște fleandure de haine, toate cu un număr-două mai mari decât el. Mototoli hârtia veche și o aruncă pe pământ. Apoi luă o foaie nouă din ladă, înmuie tocul în călimara plină cu cerneală de funingine și se așternu pe scris.

„Iubite neică, mai întâi nu lipsesc a cerceta despre scumpa d-voastră sănătate, a dumitale și a maichii...”

Mai adăugă câteva propoziții politicoase, apoi strânse din dinți, făcându-și curaj, și se apucă să scrie cum mergeau lucrurile în Armia Română, oprită în fața Plevnei, așteptând semnalul de atac. Scrise despre

cum luase bătaie, în două rânduri, marele Duce Nicolai, de la armata lui Osman Paşa, pierzând aproape jumătate din soldaţi, despre telegrama prin care-i cerea ajutor principelui Carol I, despre cum trecuseră Dunărea pe podul de vase de la Zimnicea şi se angajaseră în luptă, la Gorni-Studen. Nu se lăudă, dar sublinie cum se bă-

102

Paznic la Han»? *lui Mânjoală* Caragiale & Cârăşel

tuse, cu ceva curaj şi cu mult noroc, reuşind să ia un steag turcesc din vârful unei redute, prin ploaia de gloanţe care-i omorâse trei sferturi dintre camarazi. Cum însuşi generalul Cernat îi prinsese în piept „Virtutea Militară”, făcându-l sergent, pentru vitejia de care dăduse dovadă.

„Iar Plevna însăşi, neică, aşteaptă fără să respire atacul nostru de mâine. Ori o luăm, ori murim. Cale de mijloc nu există. Domnitorul se plimbă de trei zile printre noi, îmbrăcat în mantie albă şi cu pieptul plin de decoraţii, strângând mâini, interesându-se dacă avem ce ne trebuie şi încurajându-ne. Nu se poate să nu izbândim, înţelegi dumneata? Oricât sânge va fi nevoie să vărsăm în fata zidurilor lui Osman Pasa. Noi ne

batem pentru ' Regatul Român, ' aşa cum

spunea principele Carol, câtă vreme osmanlâii o fac pentru bani, cadâne și robi. Imperiile, scumpe frate, nu or să mai aibă viață lungă după terminarea războiului ăsta. Și când spun asta nu mă gândesc numai la Imperiul Otoman, în fine, nu voi să te mai amărăsc cu de-alde-astea, gânduri care îi frământă pe cei care dorm prin tranșee, cu mantaua trasă peste cap, ca să nu-i plouă. Oi fi având și dumneata probleme grele, ca să-ți mai îm- pui eu capul cu parascovenii despre bătălii și imperii. Se cheamă că dacă nici mâine nu mor, Dumnezeu m-o fi iertat pentru toate greșelile din trecut și m-oi putea întoarce la voi, să vă strâng în brațe. Mai ales pe biata maica, sărmana, care atâta inimă rea și-o fi făcut din

103

Paznic la Hanul *lui* Caragiale & *Mânjoală* pricina mea. Iar de-o fi să nu apuc seara, o să-1 rog pe vreunul din tovarășii mei să vă scrie carte, ca să aflați ce s-a petrecut cu mine. Domnul Dumnezeu să ne aibă pe toți în pază și să aibă milă de sufletele noastre!

Al dumitale frate mezin, lancu Georgescu, sergent."

Semnă, presără cu nisip, ca să se usuce cerneala, împături foaia, o vârî într-un plic din acelea mari și cafenii, primite de fiecare soldat când semnase formele de înrolare, îl

sigilă cu ceară, scrise pe el numele lui Stavrachie și pe cel al satului Podeni. Apoi curăță tocul și le vârî pe amândouă în ladă.

Își simțea cugetul limpede și liniștit. Nu-i scrisese niciun neadevăr fratelui său. Atâta doar că lăsase deschisă o porțiță către un mare viitor neadevăr: cel al morții sale. Dacă va primi vestea cea rea, peste încă o săptămână de la primirea scrisorii sale și dacă va da fuga la avocat, atunci musai că se rugase pentru moartea lui. Si atunci...

Atunci avea să se gândească la ce era de făcut. Dar numai atunci, își zise și ieși la rândul său din cort, în- dreptându-se spre popotă, unde bătea deja clopotul pentru începutul servirii mesei de seară. Aveau să primească friptură de pește și câte o cană cu rachiu, pentru a căpăta curaj în bătălia cea mare, de a doua zi. Sergentul lancu Georgescu zâmbi și își petrecu mâna ciungă peste mustățile stufoase: tot un rachiu băuse și cu neică, în seara aceea de pomină care-i schimbase firul vieții pentru totdeauna. Oare așa avea să se întâmple și de data asta?

Paznic la Han»Z lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Dinspre redutele de la Grivița izbucniră câteva lovituri de tun, dar nimeni nu se grăbi să riposteze. Pentru asta aveau la dispoziție

toată ziua următoare, iar turcilor pesemne că nu le pria ciulamaua și ghiveciul pe care le serveau în holurile mici de lemn, pe fundul cărora stătea scrisă o rugăciune către Allah. Dar Allah nu avea să-i ajute și de data asta, sergentul știa sigur și își potrivea pasul cu ceilalți, bătându-l pe cel mai apropiat camarad pe umeri, în semn de încurajare.

Pe Marin Dobrescu nu îl mai văzu din seara aia. Poate că se dusesese să joace o mână în cortul celor de la Mentenanță ori poate rămăsese să bea rachiu, la unul din focurile făcute în vetre săpate adânc în pământ de soldați. »

A doua zi, când gornistul sună atacul, țâșni printre primii dorobanți, alergând prin ploaia de gloanțe, aplecat spre înainte, ca să-și ferească pieptul. Urla, trăgea, încărca și fugea din nou, aproape fără să-i vadă pe cei de alături. De aceea, nici că se miră când ajunse în vârful redutei Grivița, iar alături descoperi un vânător din Batalionul 2 și nu pe camarazii lui.

Nici nu era vreme să se mire. Turcii trăgeau din toate părțile și mulți atacau cu iataganele, urcând spre ei scările de pământ din interiorul fortificației. Vânătorul îi făcu semn spre baionetă, se aruncă spre primul

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cârășel

otoman care încăleca pervazul de lemn și îi înfipse oțelul în burtă. În vreme ce monta baioneta, cu degete înghețate de frică, ochii nu i se desprinseră de pe figura turcului mustăcios, căruia îi zburase fesul cât acolo. Își ținea amândouă mâinile pe fierul baionetei și se holba la sângele care îi mânjise degetele. Apoi vânătorul smuci pușca într-o parte și rănitul se prăvăli mai întâi în genunchi, apoi căzu pe brânci, chircindu-se și gemând.

Celălalt strigă ceva, dar bubuitul tunurilor românești și rusești era prea puternic pentru ca să mai înțeleagă ceva. Îl văzu, în schimb, arătând cu vârful plin de sânge al baionetei către un turn de lemn, din dreapta lor. Un ienicer smulsese steagul roșu cu semiluna și steaua, *Ay Yildiz*, de pe postamentul pe care fluturase până atunci, și cobora în fugă scările de lemn, către frontul din dreapta, unde otomanii încă rezistau cu încăpățănare. Se repeziră amândoi, împușcând un turc care le sări în față cu mâinile goale, străduindu-se să-i împiedice, și îl prinseră pe purtătorul de drapel chiar la marginea parapetului, când se pregătea să sară cu el în viermuiala de dedesubt. Urmă o încleștare mută, în timpul căreia primi o lovitură de hanger în piciorul drept, dar vânătorul reuși să ajungă în spatele turcului și îi înfipse baioneta în gât, aproape

descăpăță- nându-1.

— Să mergem de-aici! strigă el și arată către steagul cu tuiuri. Poți să-l cari? Eu te apăr.

106

Paznic la *Hanul lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

Dădu din cap, își petrecu arma la spate și luă steagul cu amândouă mâinile. Era destul de greu și mai trebuia să-și târască și piciorul. O apucară pe drumul invers și până să ajungă la poalele redutei crezu că începuse drumul spre iad. Rana îl înjunghia nebunește, trimițându-i valuri de foc spre creier. Se opri de mai multe ori, gâfâind și cu ochii holbați, dar camaradul străin venea din urmă și îl împingea cu asprime să continue. Când, în cele din urmă, ajunse pe linia corturilor intendenței, leșină mai înainte să cadă.

Două zile mai târziu află că steagul ajunsese cu bine în mâinile maiorului Candiano, care îl dusesese pe soldatul Grigore Ion, cu el cu tot, la Poradim, la cartierul general, unde l-au prezentat principelui Carol.

— Virtutea Militară, băiatule, îi spuse un doctor cu favoriți uriași și cu un șorț ca de măcelar legat pe după gât. A primit cea mai înaltă distincție a armatei noastre, iar tu, nu. Te-am văzut când ai ajuns pe linia corturilor.

Dar Candiano a zis că nu le ești de niciun folos leșinat, așa că te-a lăsat aici, să te vindecăm. Si asta o să și facem, mă înțelegeți dumneata? Un erou... asta e cel care ia steagul inamic. Iar eu n-am să las să piară un erou. Jur că n-ai să-ți pierzi piciorul, cum voia colonelul Mitovan. Te-ai luptat pentru noi toți, o să mă lupt pentru tine, așa să-mi ajute Dumnezeu!

Și doctorul cu perciuni uriași îi salvase piciorul. Mai mult, se făcuse luntre și punte ca să fie trimis în Principat, într-unul din sanatoriile de lângă Corabia, des-

107

Paznic la Han»I *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

chise sub oblăduirea principesei Elisabeta, pentru ca să se recupereze și, mai ales să își îndrepte mersul schiopătat. Acolo aflase lancu Georgescu numele celui care-i făcuse, dezinteresat, atâta bine - Carol Davila, unul dintre doctorii de faimă ai Bucureștiului.

— Ce căuta un doctor atât de cunoscut pe linia frontului? Întrebase el, mai mult în vânt, dar unul dintre felceri se aplecase deasupra patului său.

— N-ai auzit niciodată de doctorul Davila, nu, sergent? Ei, bine, ai avut noroc, pur și simplu. Noroc ca acest om deosebit să ceară să fie trimis în linia-ntâi.

Aprinsese o lumânare pentru sufletul doctorului Davila, atunci când preotul batalionului venise să-i împărtășească pe muribunzi și pe cei grav răniți. Apoi așteptase cu nerăbdare să se vindece și să i se scoată bandajele. O soră bătrână, cu obrazii plini de pete maronii, îl reînvățase să meargă.

Dimineața se ridica din pat, după vizita doctorului, și nu se mai întorcea până seara, la cealaltă vizită. La început se mulțumise cu grădina conacului unde se afla instalat spitalul. Apoi găsisese o portiță, încuiată, dar cu lacătul ruginit, pus mai mult de sperietoare lângă ivăr. Ieșise și descoperise târgul din marginea Corăbiei. Puțină lume (era război!), puține mărfuri și mult vânt. Bătea „ciurdarul”, vânt aspru venit dinspre răsărit, care te făcea să te zgribulești și să-ți suflă nasul mai ceva ca iarna apropiată. Pentru cei mai mulți era de ajuns o singură vizită pe platoul înalt de pe malul

108

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

Dunării, dincolo de care se zărea câmpia bulgară. El, însă, se încăpățânase să se întoarcă în fiecare zi de joi, intrând în vorbă cu negustorii, admirând caii și intereseându-se de prețuri, de parcă ar fi fost un negustor ieșit să-și facă o părere.

Și, într-o dimineată rece, cu ploaia abia stând să nu cadă, intră în vorbă cu un negustor de vite din Daia, la doi pași de Dobreni. Când auzi că sergentul e din Podeni, adică un fel de vecin mai îndepărtat, omul se luminează la față și îi răspunde la întrebări fără urmă de bănuială.

Da, își amintea de ceata de hoți care fusese prinsă chiar în pădurea de alături. Deși era poveste veche și, acum, numai războiul era cel ce interesa pe toată lumea, nu uitase că judecătorii îi condamnaseră la ocnă pe viață.

— Și poate că s-ar fi arătat mai îngăduitori, dar criminalii omorâseră și un preot, pe care-l călcaseră cu puțin înainte. Nimeni nu i-a găsit trupul, dar fratele său, un crâșmar cunoscut în Podeni, depusese plângere împotriva lor. I-au schingiuit până au mărturisit tot.

Pe luncu Georgescu îl trecuse un fior. Spaimă, dar și uimire în fața înțelepciunii fratelui său mai mare. Făcând cererea, îi obligase pe judecători să le pună cetașilor în cârcă încă o crimă. N-o săvârșiseră, dar ce mai conta? După ce recunoscuseră, oamenii legii îi dăduseră hârtie la mână, cum că era mort și bun de îngropat. Sau, în lipsă de trup, de făcut slujbe pentru sufletul său.

Si, bineînțeles, bun de moștenit. De-aia îl căutase Sta- vrache pe avocat?

Mai discută cu omul, apoi îi dădu o treime din soldă ca, spre seară, înainte de plecare, să-l ia cu el până în Podeni. Avea o mamă, îi spusese, și voia să o mai vadă încă o dată înainte să revină iar pe front.

Se întoarse la spital cu inima îndoită. Nu era sigur că făcea ce trebuia. Deși nu mai purta barbă și mustăți și era tuns scurt de tot, deși se ascuțise la față și trăgea de un picior, poate că prin sat se mai găsea vreunul care să-și aducă aminte de el. Poate glasul său, care nu se schimbaseră deloc, avea să-l dea de gol în fața vreunei babe care venea la toate slujbele să-l asculte cu gura căscată. Dar simțea că era obligat să se întoarcă acasă și să vadă cu ochii lui cum stăteau lucrurile. Să afle ce » făcuse neică Stavrache pentru el și ce împotriva lui.

Felcerul care-i schimba bandajul se învoi să-i facă rost de o permisie de două zile, pentru încă o treime din solda sa. Ii aduse repede permisul de trecere, cu parafa colonelului-medic care conducea spitalul. Plecă pe porțița din dos și ajunse la târg chiar când lumea își înhăma animalele la căruțe și-o pornea la drum.

Merseră toată noaptea și spre dimineață intrară în Podeni, pe o ploaie puternică. Când zorii tulburi se coborâră pe ulițe, ajunseră la han. Stavrache își ridicase o pereche de porți mari, din stejar, cu întărituri din fier, și

construise ziduri de piatră, încă și mai înalte decât cele vechi. La bățile lui cu ciocanul de aramă

HO

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

în tăblia rotundă, ieși o slugă somnoroasă, care le spuse, cu acreală, că stăpânul era plecat de două zile spre munte, să încarce butoaiele cu vin și carele cu mere și cartofi. Dacă voiau să-l vadă, să poftească dumnealor peste două-trei zile, când s-o întoarce.

— Unde să te las, atunci? îl întreabă negustorul, privind-l cu îngrijorare. Bag samă că n-ai noroc.

— La biserică, răspunse, după un timp. Să se lumineze bine și mă descurc eu.

Îl duse până pe vârful dealului, unde se înălța biserica, apoi își luă rămas-bun și pomi pe drumul lui. Sergentul lancu Georgescu își puse rânduială în haine, după care intră cu sfială în curtea mare, înconjurată cu un gard aproape dărăpănat. Se așeză pe treptele de piatră ale pridvorului și se puse pe așteptat.

În jur nu se schimbase aproape nimic. Se mai rupsese câte-o creangă prin meri, de prea multă greutate. Se mai înălțase un dâmb printre cele câteva morminte anonime, din spate. O ploaie năvalnică spălase pământul de lângă peretele din dreapta, scoțând la lumină

piatra gălbuie de dedesubt. Dar toate rămăseseră ca pe vremea în care slujise aici voia Domnului. Pentru că Domnul voise să-l facă preot și el se făcuse. Domnul voise să ajungă tâlhar și el ajunsese. În urmă de tot, Domnul îl trimisese la război, să-și spele păcatele, și le spălase. Iar acum se întorsese să-i spuie toate astea Domnului. Venise la biserică, pentru că Domnul era întotdeauna acasă.

111

Paznic la Han«/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Pe la 10 de dimineată, când soarele se ridicase de vreo doi stânjeni, pe poteca îngustă își făcu apariția țârcovnicul cel bătrân. Nea Ivan trebuie c-avea vreo 80 de ani, dar se ținea încă bine și mergea fără băț. Venea de departe, tocmai din celălalt capăt al satului, dinspre Băbeni, dar niciodată nu se plânsese de oboseală.

Acu-i acu', își spuse sergentul, cu inima strânsă. Dacă moșul nu-l recunoștea, atunci nimeni din sat nu avea să știe cine era sergentul cel șchiop care trecuse pe ulițele lor. Și moș Ivan nu îl recunoscuse. Pentru el nu era decât un străin îmbrăcat în straie soldățești, care-și țâra piciorul drept și care nu știa cum să facă să ajungă la oraș. Deschise biserica, dădu cu mătura, după tipic,

apoi porni iar la vale, să-i caute viteazului rătăcit prin obștea lor vreo căruță, să-1 ducă unde-avea treabă. Pentru că, spre deosebire de alții, moș Ivan nu era curios și nu puneă întrebări când nu i se dădeau explicații. Tăcea, lăsa bărbia în piept și pornea să îndeplinească lucrul care i se ceruse.

Plecă din Podeni după prânzișor, lăsând în urmă ulițele zgomotoase și femeile însoțite de o liotă de copii, ieșite la porți să-1 vadă pe străin. Pe unele și le mai aducea aminte. Pe altele nu. Războiul miscase oamenii de colo-acolo, pe unii ducându-i departe de vetrele lor, pe alții aducându-i din alte părți, să le ia locul celor plecați.

Căruța care-1 ducea încetinel era mânăta de un băie- t
tan de la care află că tătâne-său murise încă din prima încheștare, după traversarea Dunării. Nu știa să spună

112

Paznic la *Hanul lui* Caragiale & *Mânjoală* unde avusese loc
lupta, dar nici nu avea vreo importanță. Era mort și asta era tot. Fără voia lui, devenise capul familiei și acum trebuia să facă pe cărașul ca să câștige ceva cu care să-și întrețină liota de frați și surori mai mici. Căra coșuri la târg și se întorcea cu poloboace. Nu era prea vorbăreț, preferând să stea cu ochii pe linia drumului și să fluiera un cântec pe care lancu nu-1 auzise până atunci sau pe

care-1 uitase. Că multe mai uită omul la viața lui.

Când coborî, îi dădu un gologan mai mult decât se tocmiseră, ca să aprindă la biserica din vârful dealului o lumânare pentru cei duși. Nu-i spuse dacă se gândise la cei plecați de acasă prin străinătăți sau la cei morți. Nici băiatul nu vru să știe. Vârî banul alături de ceilalți, promise că o să aprindă și își văzu de ale lui.

Pe avocatul Frăsineanu Dorel îl găsi repede. Își avea biroul într-o casă veche, chiar în marginea târgului, lângă un lac lung și îngust care se strecura printre dealuri, către Olt. Toată lumea îl cunoștea în mahala, așa că nu rătăci niciun moment. Când își târî piciorul obosit pe scările de lemn ale verandei, avocatul tocmai ieșea, să plece. Văzându-i uniforma ponosită și auzind de unde vine, descuie iar ușa și îl pofti înăuntru. Aprinse o lampă cu abajur de sticlă albă ca laptele, îi trase un scaun și se așeză în spatele unei mese plină cu acte.

— Care-i baiul? îl întrebă, după ce aprinse o țigară și i-o întinse. Fumezi, nu? Cred că acolo, pe front, nu vă așteaptă turcu' cu narghilele pline.

Luă țigara, mulțumi din cap și trase două fumuri. Nu-l recunoscuse nici avocatul. E drept că trecuse ceva timp de când nu se mai văzuseră, iar el se schimbase la față, dar a vocații au memorie bună, iar pe el îl vârase într-o afacere necurată, așa că ar fi trebuit să-l tină minte. Dar nu, era mort pentru toți și era bine ca așa să și rămână. Apoi îi trecu prin minte un gând viclean.

Îi spuse că venea în numele unui camarad de salon, rănit la plămâni, care rămăsese în spitalul de la Guițând. Acela avea o situație cam încurcată, cu un frate care voia să-i moștenească pământul, dacă el nu se mai întorcea, și să-i lase nevasta și copilul de izbeliște.

— Nu poate, clătină din cap Frăsineanu. Legea dă întâietate moștenitorilor direcți, adică nevestei și copilului. De altfel, ca să fie sigur, poate să întocmească un testament chiar în spital, e de ajuns să aibă semnătura și parafa doctorului militar care conduce acolo. La vreme de război, pentru astfel de acte nu mai e nevoie de notar și de avocat. Se află sub jurământ militar.

— Și dacă moare până să apuc eu să ajung ca să-i spun? Nu e însurat la biserică.

Avocatul își aprinse și el o țigară, gânditor. Se uită lung la el. De sub masă se auzi un fel de foială, ca și când cineva ar fi târât un sac gol. Dar nu era sac, tresări lancu Georgescu, năzărindu-i-se că vede în penumbra groasă de

la picioare o pereche de ochi negri, sclipitori.

— în cazul acesta... își dresе glasul, tușind. Lasă, nu e nimic, spuse, luând seama încotro privea sergentul.

114

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Doar un mârțan bătrân. În cazul acesta, legea îi dă întâietate fratelui. Femeia ar trebui să înceapă un proces, dar șanse prea mari nu are. Un avocat bun ar putea să scoată ceva, dar fratele tot o să ia pământul.

— Dar dincolo de lege... - lui lancu Georgescu îi veni greu să continue, dar știa că e obligat să o facă, dacă voia să afle ce-1 interesa. Dincolo de lege, domnu' avocat, nu există nicio chichiță care să-l ajute pe bietul om?

Frăsineanu își frecă gâtul cu degetul mare. Avea un neg chiar deasupra gulerului tare și înalt al cămășii, observă el, încordându-se în așteptarea răspunsului.

— Chichițe există de când există lege. Altfel, avocații ar muri de foame, iar dreptatea ar împărți-o numai judecătorii. Dar eu, domnule sergent, cu ce mă aleg de pe urma sfatului meu? De pe urma timpului pe care-1 pierd în compania dumatăle, în loc să mă grăbesc spre casă?

lancu Georgescu își desfăcu vestonul și scoase un portofel de pânză din buzunarul

interior.

— Cât e tariful ordinar pentru un sfat avocațesc?

Frăsineanu se uită din nou lung la el. Ca și cum vorbele sau glasul lui i-ar fi dat de gândit. Își scutură capul, să alunge gândul neplăcut. Nimeni. Nu-l mai cunoștea nimeni. La picioare, motanul nevăzut se mișcă din nou. Poate că era bolnav și doar se întorcea de pe o parte pe alta, așteptându-și moartea, își spuse lăncu, străduindu-se să nu se uite către picioare.

— Trebuie că ți-a fost tare bun prieten camaradul acela, de vrei să plătești pentru el.

115

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Să zicem că mi-a salvat viața la Plevna.

— Mda. Crâncenă bătălie am auzit că s-a dat acolo.

Mai trase un fum și își înăbuși un căscat. Două monede de argint de 5 lei ar fi de ajuns.

— Si dacă sfatul nu e bun? \$

— E bun, răsă avocatul, pocnindu-și degetele. Tot ce e verificat în practică și a dat rezultate e bun.

Scotoci în portofel și scoase banii. Îi mai rămăseseră trei monede, ca să se poată întoarce la spital și apoi la unitate, peste Dunăre. Puse banii pe tăblia neagră a mesei.

Dar nu îi împinse către celălalt.

— Prietenul dumitale trebuie să facă în asa
fel încât
»

fratele dumnealui să pară nebun. Un om lipsit de uzul rațiunii nu are drepturi civile. Iar femeia și băiatul lui ar fi îndreptățiți să-l moștenească, fie și numai cu doi martori care să spună despre legătura lor directă cu răposatul.

— Să înnebunească! fluieră cu uimire sergentul. Cum poate să se țacănească un om, dintr-odată, după ce toții anii de până atunci s-a comportat ca unul obișnuit?

— Sunt tot felul de cazuri, domnule. Unii o iau razna dacă primesc din senin o mare avere. Alții, dacă suferă o pierdere grozavă sau dacă le moare cineva foarte apropiat. În fine, un doctor ar putea să-ți spună mai multe despre asta. Eu ți-am oferit soluția legală.

— Un doctor, da, dădu din cap celălalt. Mulțumesc pentru sfaturi.

116

Paznic la Han»? lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Își luară rămas bun chiar în încăpere, fără să-și strângă mâinile. Motanul cel bătrân miorlăi o dată, puternic, de parcă l-ar fi călcat cineva pe coadă, iar el tresări și se uită spre masă, peste umărul avocatului.

— Nu ți-am spus, dom'le, să nu te sperii? E

doar un mârtaș nenorocit.

Dădu din cap și se îndreptă spre trepte, târând piciorul. Frăsineanu continua să se uite la el, cu o urmă de bănuială în priviri. Veni în urma lui, până la marginea pridvorului și îi spuse unde putea să găsească o căruță care să meargă în direcția fluviului, apoi se întoarse să stingă lampa.

O < <

Pe Marin Dobrescu l-a găsit după aproape două luni petrecute în conacul-spital de la Corabia.

Traversase Dunărea, cu un corp de rezerviști, pe un frig mușcător, care anunța o iarnă aspră. Se îndreptă spre zona Vidinului, unde trupele române și rusești sub comanda generalului Nicolae Haralambie își întăreau efectivele, înainte de a purcede la un atac zdrobitor asupra orașului întărit. Noaptea opriseră într-un sat numit Olianovo, unde se stabilise comandamentul militar provizoriu. Locul foia de militari. Sergentul lancu Georgescu era aproape sigur că acolo erau cantonați peste 5-6000 de cătane, în special dorobanți și vânători. Rușii se stabiliseră peste deal, pe malul unui

Cărășel

râu aproape sec, dar toți comandanții lor se găseau în Tatargik, ca să pună la cale atacul asupra Vidinului.

Dobrescu l-a oprit pe o uliță, în timp ce căuta un loc unde să pună capul. Avea trese de sublocotenent și o uniformă ceva mai curată.

— Credeam c-ai murit la Plevna, pehlivanule! îi spuse el, în timp ce-l îmbrățișa. Mi-au povestit cum ai luat steagul acela afurisit și te-ai prăbușit lângă corturile noastre. Te-au făcut sublocotenent post-mortem. Musai să schimbi uniforma și tresele. Prima, mergem la biroul Comendurii, să te reia în evidență cei de la înrolări. Să te treacă în scripte drept soldat viu. Apoi ne îndreptăm spre Magazie. Am eu un cunoscut, acolo. Pentru un clondir de rachiu, ti-ar da și o uniformă de general.

— Dar tu? abia apucă să întrebe, sub potopul de cuvinte al celui alt.

— Eu? râse acru Marin Dobrescu. Am prins toate luptele, nu ca tine. Și am avut o grămadă de ghinion: am scăpat teafăr din toate. Mai mult, am fost de față la predarea lui Osman Pașa în mâinile colonelului Cerchez. Unii au zis că m-am bătut ca un leu ca să-l prindem pe ticălosul acela bătrân și m-au ridicat în grad. Eu, însă, m-am apărat, așa cum știam eu - le-am spus adevărul. Anume că nu după Osman alergam eu, ci după butoaiele

cu rachiul de care n-a vrut să se despartă nici când s-a retras. Dar nu aveam atâta elocvență cum consideri tu, așa că m-au obligat să-l las acolo unde-l puseseră.

118

Paznic la *Hanul* *lui* Caragiale &
Mânjoală

Ocoliră o căruță răsturnată în drum, cu un cal mort în șanț, cu căpăstrul și frâul tăiate. Un muscal se scărpină sub căciula de miel brumăriu și înjura în limba lui. Câțiva pași mai departe, un șir de soldați turci, prizonieri, legați cu o funie de mâna dreaptă, stătea la marginea drumului, așteptând momentul să poată pomi mai departe, spre lagărul improvizat la Inova. Mulți erau răniți și aveau straietele îmbibate cu sânge, dar medicii și felcerii români nu mai făceau față nici I * răniților ruși și români, așa că ei trebuiau să aștepte, lăncu Georgescu știa că mulți nu vor mai apuca dimineața, mai ales că se anunța un frig puternic în noaptea aceea, dar nimeni, nici măcar Allah, nu i-ar fi putut ajuta.

Pentru că, dacă ar fi putut, ar fi făcut-o deja, își spuse el, în vreme ce-i depășeau, îndreptându-se spre biroul comandamentului. Amicul Dobrescu părea să nu aibă astfel de probleme de conștiință: se strecura pe lângă prizonieri fără să-i privească și bombănea nervos atunci când vreunul îl apuca de pulpana mantalei ca să-i ceară ceva în

turcește, probabil vreo țigară sau vreo bucată de pâine. Unii dintre ei erau pe drum de mai multe zile și nimeni nu se ostenise să le asigure ceva de mâncare. Nici să fi vrut și tot nu ar fi avut cum s-o facă - milițiile * » din Oltenia care fuseseră mobilizate și trecuseră Dunărea, sub comanda lui Haralambie Necula, nu aveau hrană decât pentru o singură zi. Dacă nu luau Vidinul chiar a doua zi, multe trupe aveau să se demoralizeze

119

Paznic la Han»/ *lui* Caragiale &
Mânjoală

din cauza foamei și a rănitilor și înaintarea
frontului * , »

însuși ar fi fost pusă sub semnul întrebării.

Comenduirea era un cort mare și înalt, situat față în față cu cortul Statului Major. Soldații de gardă stăteau neclintiți, sub cușmele lor mari, în bătaia înghețată a vântului de miazănoapte. Nici măcar nu-i luară în seamă când se strecurară printre ei și pătrunseră înăuntru, în lumina caldă și galbenă a felinarelor. La două mese așezate în unghi, doi aghiotanți foarte tineri, semănând ca două picături de apă, blonzi și proaspăt bărbieriți, completau de zor formulare și puneau parafa pe colțul lor. Sublocotenentul Marin Dobrescu îi salută bățos și explică repede de ce veniseră.

— Asta nu e treaba domnului general, spuse

cel din dreapta, făcându-le semn să se apropie. Cum ai spus că te numești, domnule?

Iancu Georgescu salută și el, apoi le spuse numele și din ce batalion făcea parte. Aghiotantul care li se adresase se ridică de la masă și merse la o ladă de campanie, așezată în spate, pe care scria cu vopsea roșie „Arhiva 12”. Deschise capacul și scotoci o vreme prin ea, după care reveni la masă cu un registru gros, cu scoarțe de piele. Îl scutură de praf, bătându-l cu palma pe copertă, apoi începu să întoarcă foile, căutându-i numele. În acest timp, Dobrescu rânjea și îi făcu semn cu ochiul. Celălalt aghiotant continua să scrie netulburat.

Intr-un târziu, arătătorul pătat cu cerneală violetă al primului bătu cu degetul pe o căsuță a tabelului și citi cu voce tare:

120

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale &

— Iancu Georgescu, voluntar, din comuna Podeni, plasa Șerbănești, grad de sergent, decorat cu „Virtutea Militară”, decedat în data de 4 octombrie, pe aliniamentul Grivița, rană la picior și cangrenă. Sublocotenent post-mortem.

— Rană la picior, fără cangrenă, corectă el încet, mai mult pentru sine.

— Ai spus ceva, domnule?

Ridică din umeri. Aghiotantul îl privi fix și

abia atunci observă că ochiul drept se uita sașiu, către baza nasului.

— Ai la dumneata vreo hârtie care să dovedească faptul că ești lancu Georgescu?

Avea foaia de ieșire din spital, cu parafa medicului militar. O scoase din buzunarul de la piept și i-o întinse. Aghiotantul o citi, se uită cu atenție la parafă și o puse pe masă, alături de registru.

— Bine, domnule sublocotenent. O să scriu aici că ești viu și gata pentru luptă.

Tăie cu o linie cuvântul decedat din rubrică și scrise deasupra „vindecat”, apoi „apt de front”. Îl puse să semneze alături.

— La hârtia asta și treci pe la Magazie să-ți dea alte haine și tresele care trebuie. Dar să știi că batalionul » *
dumitale a plecat de trei zile spre Vidin. Și nimeni nu-ți poate da un cal ca să-i ajungi din urmă.

— Vine cu compania mea, interveni Dobrescu. Plecăm mâine spre prânz. Nici n-or să bage de seamă că nu-i de-al nostru, atât de puțini am rămas.

121

Paznic la Hamd lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— A treia Curcani? Întrebă celălalt aghiotant, fără să ridice ochii din scripte.

— Aia.

— Păi nu mai sunteți decât 54 de soldați, cu

căprari, sergenți și ofițeri cu tot.

— Ofițer, corectă din nou sublocotenentul. Doar eu.

Aghiotantul își ridică fruntea și lancu observă că avea exact privirea sașie a celuiilalt.

— O să fiți preluați de compania a 11-a de Miliție, condusă de colonelul Avrămeanu. Olteni de la Caracal. Plecarea e fixată pentru ora trei după-amiaza. Să nu în- târziați.

Salutară și ieșiră printre santinelele înțepenite. Afară, fulguiala rară se transformase în ninsoare adevărată, iar frigul se făcuse tăios. Câteva felinare se legănau la capătul unor prăjini, în fața câtorva corturi mai mici. Dobrescu îl împinse spre unul dintre ele, pe care era scrisă cu vopsea albă o literă „M”, mare cât jumătate din trunchiul unui om.

Magazionerul era un sergent mic și negricios, cu mustăți mari, pe oală. îl ajuta un soldat slab și deșirat, al cărui cap se vedea mereu pe deasupra rafturilor cu efective militare. Când auzi povestea, îl bătu pe umăr pe lancu și îi promise că-1 înțolește ca pe un prinț.

— Sau ca pe un pașă! rânji el, în timp ce se strecura printre maldărele de uniforme. Avem și câteva uniforme de-ale lor, le-am capturat intendența acu' vreo lună și ne-am ales cu o grămadă de șalvari. Turcii ăștia

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

or fi ei soldați buni, dar se îmbracă asemenea muierilor.

Îi găsi, în cele din urmă, o uniformă pe măsură, spălată, peticită și călcată și îl puse să se schimbe, ca să preia celelalte efective. Doar bocancii și moletierele i le lăsă, pentru că se obișnuise cu ele și nu-l mai rodeau la călcâie. Când se ridică în picioare, se mișcă atât de scortșos, încât i se părea că e încins într-un sac. Numai sabia atârna cum trebuie de centiron.

— Trebuie să le uzi, rânji magazionerul, răsucindu-și vârfurile mustăților în sus. Altfel nu se lasă.

— Nu ți-am spus eu că Tănase e omul meu? se îm-păună sublocotenentul Marin Dobrescu, făcând o plecăciune în fata lui. Lasă că rezolv eu chestiile astea lipsite de importanță. Unde ți-e gamela, sergent?

— Aici, dom'le su'locotinent, să trăiți!

Sergentul Tănase se aplecă lângă o ladă și luă de jos castronul de tablă. Dobrescu scoase de la sold bidonul de apă, îl întinse spre el și îl umplu ochi cu lichid.

— Să nu zici că nu e de-ajuns, că ți-l răstorn în cap! îl amenință el, apoi duse bidonul la gură și trase un gât. E ultima porție, așa că trebuie să ne mulțumim cu puțin. Bei o gură, Georgescule?

Acesta dădu din cap că da, primi bidonul și trase un gât din rachiul tare, cu gust aspru. Îi dădură lacrimile, dar noaptea se anunța lungă și rece, așa că un încălzitor în postava de mațe era de preferat unei ulcele de apă.

123

Paznic la Hanid lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Tănase sorbi și el prelung din gamelă, după care îi conduse spre intrare.

— Mâine să dați pe aici, înainte de plecare, le spuse el încet. Se aude că or să ne aducă mantale noi, căptușite, și cu centuri din cele bune, din piele, cu catarama de aramă. Vine iama și nu vreți să vă prindă cu cârpele alea subțiri în spinare.

— Așa facem, Tănase, dar să știi că alt rachiou n-ai să mai capeți.

— Asta o facem pentru obrazul nostru dom' su'lo- cotinent. Ce, noi nu știm de cine trebuie să avem grijă?

Stătu în gura cortului până ce dispărură din vedere, înghițiți de o pală de ninsoare. Cortul lui Dobrescu se găsea tocmai pe ultima linie și rătăciră o vreme prin ninsoare până să-l găsească. De două ori se izbiră de patrulare care înaintau orbește și care abia mai găsiră puterea de a-i saluta. Iancu se împiedică de sfoara unui cort și era gata să cadă, dacă nu-l prindea celălalt de braț.

— Răbdare, sublocotenent, îl povăţui el, şuierând şi împrăştiind fulgii cu răsuflarea aburită. Ajungem îndată. Cu mine mai e un sergent major, Popescu George, din Balta Brăilei. Băiat de treabă, o să vă înţelegeţi bine. Uite, vezi lumina aia? Cortul din spate e al meu.

Se mai împiedică de un braţ de lemne aşezat chiar în drum, pentru un foc de veghe, pesemne, după care reuşiră să intre, împreună cu o pală bună de ninsoare.

124

Paznic la Han»? *lui* Caragiale &
Mânjoală

Felinarul atârnat cu o sfoară de acoperişul conic se legănă puţin, făcând lumina să tremure pe pereţii de pânză.

Sergentul major George Popescu era un bărbat scund şi aproape pătrat, cu nişte mâini cât lopeţile. Până la război fusese paznic şi vânător pe domeniile Coroanei din plasele Brăilei şi ale Galaţilor. Dar nu orice fel de vânător, ci unul de oameni. Pentru că Balta atrăgea o mulţime de răufăcători, unii fugiţi de prin ocne, alţii neprinşi încă de jandarmi, după ce călcaseră strâmb.

— E omul nostru, îl laudă Dobrescu, întinzându-i şi lui bidonul. Bea, Popescule, că nu se ştie când o să mai apucăm. Dacă tot o fi s-o mierlim zilele astea, măcar s-o facem sătui

de rachiu. Am auzit că Dumnezeu, asemenea lui Mahomed, nu are spirtoase prin Raiul Lui.

Sergentul le aruncă o privire întunecată, dar nu se lăsă rugat de două ori, luă vasul de metal cu amândouă mâinile și trase două gâturi zdravene. Oftă, râ- gâi și mai luă unul. Apoi se trase lângă intrare și se așeză pe un butuc de lemn.

— Tu, Georgescule, o să dormi pe sacul ăla de acolo, cu echipamente. Iar sub cap o să-ți pui brațul. Pe-ăl rănit, ca să se mai dezmoartă. Iar de mâncat cred că mai avem niște slănină, cu o pită de-acu' trei zile. Ți-e foame?

Îi era o foame de-ar fi înghițit și un cal, cu hamașă- mente cu tot. Nu mai apucase să mănânce nimic de când plecase din spital.

125

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Se-așezară și sergentul major desfăcu o traistă ponosită. Scoase merindele și le împărți în porții egale. Lui îi reveni, ca oaspete, și o bucată de ardei, roșu și atât de iute că-i dădură lacrimile. Mâncară și vorbiră.

În mod ciudat, Dobrescu nu-l întrebă ce se întâmplase la atacul în care fusese rănit. Era mult mai interesat de surorile din spital și de măicuțele tinere care veniseră de la mănăstirile de pe Valea Oltului, ca să îngri-

jească răniții.

— Numai la prostii îți stă gândul, îl certă el în glumă.

— Ce vrei, războiul scoate la iveală tot ce mai rău în om, rânji celălalt. Am dreptate, Popescule?

Numitul Popescu se mulțumi să mestece și să clatine din cap.

— Ei, acu' pricepi de ce ți-am spus că-i băiat de treabă? N-ar scoate o vorbă, nici să-1 pici cu ceară. Dar ca să vezi că nu e dracu' chiar atât de negru cum se spune, uite, am să te întreb ce-ai făcut la avocatul acela. La Frăsineanu...

Iancu Georgescu mai-mai să se înece cu dumicatul. Tuși, scuipă și luă o gură de apă.

— De unde știi dumneata, frate Dobrescu, că i-am ...
făcut o vizită lui Frăsineanu?

Ochii negri ca păcura ai sergentului major sticliră în colțul unde stătea, ca aceia ai unui mâr-tan. Un mâr-tan bătrân, bolnav și obosit de viață. Iancu își făcu o cruce cu limba în gură.

— Când mi-ai spus că te-au trimis la sanatoriul de lângă Corabia, m-am gândit eu că n-o să te rabde tăl-

pe la avocat, să afli cum se mai învârt treburile.

Înghiți în sec, întrebându-se când apucase să-i spună despre conacul-spital și despre Corabia, târgul acela doar cu ceva mai mare decât satul său.

— Ei, ți-ai înghițit limba? Dobrescu îi făcu cu ochiul. Ți-o fi foame, n-am ce spune, dar să începi să mănânci din tine... Hai, mor de nerăbdare să aflu cum a fost întâlnirea cu neică.

— N-a fost nicio întâlnire cu neică, îi spuse și continuă să mănânce.

Povesti, pe scurt, cum ajunsese în Podeni, cum îl căutase pe Stavrache, iar apoi își petrecuse timpul la biserică și cum ajunsese, în cele din urmă, la Frășineanu. Ii spuse și despre minciuna cu camaradul de spital în spatele căruia pusese toată poliloghia cu testamentul și pământurile.

— Frumos ai adus-o din condei, aprecie Marin Dobrescu. Se șterse cu dosul mânecii pe buzele unsuroase, apoi luă o gură de rachiu. Vezi, se spune că băutura spirtoasă este apa de foc a Diavolului, dar nu se dă nimeni înapoi, dacă e să tragă un gât. Nici măcar popa.

Ce naiba face, mă joacă pe degete? lancu își stăpâni o tresărire. De ce să fi pomenit de popă?

— Îmi place și cum te-ai purtat cu mârțanul. Știi că era pus acolo special ca să-i sperie pe

mușterii, nu? E un truc avocățesc, vechi de când lumea. La început se

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

foloseau câinii, dar ăștia își cam dau în petic, latră și alungă clienții. Pisicii îi pui vișinată în lapte, o îmbeți și o bagi sub masă. Nu se scoală o zi și-o noapte, doar oftează prin somn. Și sperie oamenii. Care nu știu ce să creadă. Si, dintr-odată, uită să mai fie atenți la detalii și chiar la bani.

lancu se foi, așezându-se mai bine pe sac. Era sigur că nu scosese nicio vorbă despre motanul de sub masa lui Frăsineanu. Iar Dobrescu știa și despre el. Simțea undeva în coșul pieptului un fior înghețat și era sigur că nu avea nicio legătură cu rana de la picior.

— în fine. Sublocotenentul dădu din mână. Ce te-a sfătuit avocatul, după ce și-a încasat onorariul?

Termină povestea în câteva cuvinte. Nu mai simțea niciun motiv pentru care să o lungească. Așa cum nu se mai simțea deloc în largul său în cort. Ar fi vrut să plece, pur și simplu, dar nu știa unde în altă parte ar fi putut să-și petreacă noaptea.

— Spui că un nebun nu are drepturi civile? Ar fi trebuit să te gândești și singur la asta.

lancu Georgescu ridică din umeri fără să

zică nimic. Până să o apuce el pe căi greșite, neică Stavrache se comportase normal și nu ar fi avut niciun motiv să se gândească la astfel de... soluție.

— Cum poate să înnebunească un om normal? Dobrescu aruncă o bucățică de pâine în direcția sergentului major. Ia zii, tălică, neică Popescule, că ești umblat prin lumea oamenilor, ce îl face pe un om să o ia razna?

128

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Un suflet de pe cea lume, răspunse bărbatul cel îndesat, cu voce scăzută.

— Ce-are a face sufletul de pe lumea cealaltă cu sminteala?

— Te bântuie, se strâmbă omul și tăcu, ferindu-și privirile.

De ce si le ferea? Sau de cine? se trezi, lancu, întrebându-se. Dar nu știu ce să răspundă și tăcu, la rândul său.

Dobrescu apucă o jumătate de azimă, o rupse în trei și le întinse câte o bucată la fiecare. Vântul de afară bătea acum cu atâta putere, încât împinsese cu totul înăuntru peretele de pânză dinspre răsărit. Degetele tuturor se învinetiseră de frig, iar urechile începeau să se înroșească. Bătălia de la Vidin urma să fie una a oamenilor de zăpadă, dacă vremea avea s-o țină tot așa. Singurii cărora

părea să nu le pese de aceste capricii ale cerului erau rușii, mai ales batalionul de cazaci zaporojeni, despre care auzise că dormeau afară, pe zăpadă, pe un ger de crăpau pietrele, doar cu mantaua trasă pe deasupra.

— S-ar putea aranja ceva pentru treaba asta, Geor- gescule. N-ai întrebat un doctor, așa cum te-a sfătuit el?

Își mușcă buza de jos, ca să strige de enervare și de neputință. Vorbise, într-adevăr, cu doctorul care administra sanatoriul. Si acela îi confirmase: un simțământ J » puternic, venit pe neașteptate sau dimpotrivă, unul venit încetul cu încetul și întărindu-se treptat până la

129

Paznic la Hanid lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

un punct culminant, putea să facă să cedeze o minte oricât de puternică și de înfiptă în viața obișnuită.

Îi povesti cele aflate fără să se uite la el. Ca și cum s-ar fi ferit de sublocotenentul Marin Dobrescu, își dădu el seama, rușinat. Trebuie că băuse prea mult, pe nemâncate, și lucruri care altădată i s-ar fi părut normale acum i se năzăreau a fi aiurea.

— Atunci, asta trebuie să fie rezolvarea, n-ai înțeles încă? Marin Dobrescu mai bău o gură de rachiu și puse bidonul la brâu,

agățându-1 de centiron. Îl încredințăm pe neică Stavrache al tău de faptul că ești mort, apoi, când se termină războiul și ne întoarcem la vatră, ne mutăm într-un sat vecin și începem să-l bântuim. Ca și cum ai fi revenit din morți. Chiar dacă el nu în- > >

nebunește, tot o să afle vecinii câte ceva, o să avem grijă și de asta, și până la urmă ori fuge în altă parte și nu mai are pretenții la moștenirea ta, ori îl apucă strechea și legea îl bagă într-un sanatoriu de boli nervoase.

— Noi? Întrebă bâlbâindu-se. Ai de gând să vii cu mine, după război?

— Păi ce credeai, frate, că o să te las la greu? Vin să te-ajut să-i punem capul pe butuc nemernicului. Și începem chiar de-acum. Îi scriem o scrisoare.

— O scrisoare?

— Ascultă, Georgescule. Neică al tău o să afle de la primărie că ai murit. Armata va trimite scrisori cu numele morților în toate satele și plășile care au dat soldați pentru front. Până să se lămurească ei că ești viu,

130

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

vei fi considerat mort, în continuare. La început va stoarce câteva lacrimi, de ochii vecinilor. Iti va face pomană, va merge la biserică. Apoi se va repezi la Tă- năsescu să afle cum să treacă pământurile pe numele

său. Asta e avocat viclean, îl va lungi o vreme, ca să scoată mai multi bani de la el. În ăst timp, va primi scrisoarea semnată de noi, adică de Popescu și de mine, camarazii tăi, care te-au văzut murind. Și se va întări gândul că nu te mai poți întoarce să revendici. Nu ai urmași, nu vor exista alte revendicări. Așa că se va sătura plătind la avocat taxe și va renunța la el. Presimte că averea ta o să-i revină fără acte. La ce să se mai zbată... Și, de aici încolo, intervine duhul tău, care se întoarce din moarte ca să-l bântuie. Mai tragi o dușcă?

Dacă tot se simțea beat, măcar să aibă și motiv. Dădu din cap în semn că da. Bărbatul din fața sa desprinsese bidonul din cuetoarea centurii și i-l întinse. Când îl apucă, realizează cât era de greu. Dar la cât lăsase magazinierului și la cât băuseră ei trei, n-ar fi trebuit să mai fie decât vreo doi-trei stropi, pe fund. Deșurubă capacul și se uită înăuntru, pe gâtul întunecat. Zări undele lichidului clipocind chiar la suprafață. Ridică din umeri și bău. Nu era ora cea mai potrivită pentru dezlegat enigme. Își șterse buzele crăpate de ger cu dosul palmei și i-l dădu înapoi. Dobrescu îl întinse spre sergent.

— Bei, Popescule?

Dar George Popescu clătină din cap, refuzându-l. Ochii îi sticleau clar ca aceia ai unui motan care s-a

Paznic la Hann/ *lui* Caragiale &
Mânjoală fixat pe o pradă.

Doamne, se înfioră lancu, chiar n-aş vrea să
încap între mâinile astea uriaşe!

— Si ce să scriu? î

— Nu domnia-ta o să zgârie hârtia, ci eu. E
frăţâne- tău, așa că musai să-ţi cunoască
scrisul. Pe-al meu, însă...

Se aplecă, săltă capacul lăzii de campanie
şi scoase din ea un toc, o călimară de metal şi
o foaie de hârtie cenuşie. *

— E tocul şi călimara mea! descoperi cu
uimire lancu.

— Păi ce era să fac, se scuză camaradul
său, să ti le las pe câmp când s-a mutat
campamentul militar? Cine crezi că ţi-ar fi
luat pe cap buleandrele tale? Erai mort şi
îngropat, nu?

Marin Dobrescu aşeză foaia pe ladă, înmuie
peniţa în cerneală, o şterse de buza călimării
şi se aşternu pe scris. în lumina pâlpâindă a
felinarului, capul său se alungea şi se
micşora, parcă bătut de vântul puternic de
afară. După un timp, se opri şi se uită pe sub
sprâncene la el.

— Ia ascultă, bădie si vezi de-am tocmit
bine:

„Salutare, domnu' Stavrache, n-avem
onoare să vă cunoaştem, dar venim să
îndeplinim rugămintea unui brav camarad,
sublocotenentul lancu Georgescu, voluntar
înaintat în grad în timp de campanie, mort pe
câmpul de onoare cu trei gloanţe inamice

primate în pânțele."

— Ei, ce zici, sună cum trebuie?

— De ce trei? întrebă prosteste.

132

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— E mai de efect, îi făcu celălalt cu ochiul. Un glonț te omoară, nu te omoară, dar de trei sigur nu mai scapi. Acu' să vezi si ce urmează.

»

„Am stat la căpătâiul lui plângând până când a închis ochii. Mare păcat că s-a prăpădit așa viteaz soldat! Un moment nu a arătat lașitate; deși foarte slăbit de atâta durere și pierdere de sânge, tot glumea; zâmbind și-a cântat singur popește foarte frumos: vecinica pomenire! apoi ne-a dat adresa dumitale și ne-a rugat să-ți scriem negreșit să-l ierți, fiindcă acuma s-a spălat de sânge, și să-i spui maică-sii, bătrânii, pe care o cunoști, să-i poarte regulat de grija sufletului. Pe urmă, a-nceput să aiurească și s-a sfârșit.

Salutare: sub-loc. Marin Dobrescu; sergent major, George Popescu".

- Ei?

Vântul răbufni cu furie afară, făcând să fluture pereții cortului. Se făcuse atât de frig, încât nu-și mai simțea buricele degetelor.

— Mai pot să mai beau o gură?

— Bea, nenică, și trei, dacă-ți vine, se arătă generos celălalt. Pentru alea trei gloanțe.

Numa' vezi să rămâi treaz până ce-om pune totul la cale. Că mâine plecăm și s-ar putea să intrăm direct în luptă, la capătul drumului. Cunoști vorba aia cu *nu lăsa pe mâine ce poți face azi*, nu?

Luă bidonul de alături. Al naibii, era din nou plin până-n gură. Poate că, într-adevăr, se amețise prea tare

133

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

și nu mai vedea cum trebuie. Bău și așteptă până ce alcoolul i se risipi prin măruntaie, încălzindu-1. Se șterse la gură, înșurubă dopul și puse bidonul pe ladă.

— Cred... cred că sună cum trebuie, răspunse. Oricum, neică de-abia știe să citească, așa că o să ia de bună totul, din prima. Și-acu' ce facem?

Dobrescu se aplecă spre el, pe deasupra lăzii.

— Semnăm, îl punem în plic, sigilăm cu ceară și i-1 dăm domnului sergent să-1 ducă la Mentenanță, ca să-1 ia poșta când o veni din țară.

— Păi... să facem asta, atunci, adăugă, simțind cum se clatină toate cu el.

— Să facem ce e bine, se arătă de acord celălalt. Sergent major George Popescu!

Cel numit se ridică în picioare, uitându-se la ei ca prin geam.

— Ia plicul ăsta și du-1 la Mentenanță. Spune-le că e din partea sublocotenentului Marin Dobrescu. Să nu-1 uite pe vreo masă când vine poșta.

Bărbatul întinse mâna sa uriașă și plicul aproape că dispăru în interiorul ei. își luă mantaua în umeri și ieși fără să privească înapoi. în urma sa, foaia cortului fâl- fâi de câteva ori, lăsând să pătrundă o pală de ninsoare.

— Ai avut vreodată noroc la viața ta, Georgescule? înghiți în sec, fără să știe ce să răspundă. Se simțea ca pe puntea unui vapor prins în furtună. Toate se clătinau în jurul lui, ba chiar ar fi putut să pună rămășag că și creierul său suferea de aceeași pierdere de verticalitate, în interiorul craniului.

134

Paznic la *Hanul lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

— Dacă nu crezi că s-a întâmplat până acum, poți să pui la nota de plată chestia asta. Alții și-ar da o mână sau un picior pentru avere. Și-ar vinde sufletul Diavolului. Tu ce-ai face ca să o recâștigi? Mai ales că e plătită cu sânge.

Auzise bine? Spusese că averea lui era plătită cu sânge?

— De... de unde... știi? reuși să bălmăjească, în cele din urmă. De unde știi de

sânge?

— Nu ai priceput încă, popo? Eu știu tot. Problema e ce nu știi tu. Ti-e somn?

Dacă-i era somn? Oh, Doamne, cum ar fi vrut să lase totul baltă și să se întindă pe jos, direct pe pământ, și să doarmă! Încercă să-și îndrepte spatele, dar nu reuși altceva decât să se clatine.

— Poate că, într-adevăr, cel mai bun lucru ar fi să dormi, se arată de acord celălalt. Mâine e o altă zi și vom avea alte probleme.

Totul în jurul său se învâртеji și întunericul îl înghiți mai înainte ca trupul să atingă pământul jilav.

4* < O

Pe sergentul major George Popescu, sublocotenentul lancu Georgescu nu l-a mai văzut niciodată. Cu puțin înainte de atacul final asupra cetății Vidinului, Dobrescu, întors de la o ședință de Comandament, îi spusese că îi văzuse numele pe ultima listă cu morți și dispăruți.

135

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

A doua zi, spre amiază, compania a III-a Curcani porni la drum, mai spre coada Brigăzii de Roșiori, condusă de maiorul

Ulescu, pe o ninsoare de nu vedeai unde să pui pasul următor.

Urmă o săptămână de nebunie albă, de dormit în zăpadă și fără foc, pentru ca să nu dea de știre dușmanului ce forțe se deplasează spre el. Mâncară pită înghețată și slană în care nu intra nici baioneta, topiră zăpadă în palme, ca să aibă apă să bea. Când se făcea popas, cădeau frânți și adormeau ca lemnele, de trebuia să-i ia ofițerii la palme ca să nu moară înghețați. Doar de cai aveau grijă ca de copiii mici: nu le lipsea niciodată apa caldă și ovăzul din trăiștile atârinate de gât. Nu se plângea nimeni, oamenii visau de aproape 30 de ani să-i bată pe turci și să unească Principatele cu adevărat. Din când în când, treceau pe lângă vreo unitate de ruși și de cazaci, care așteptau acolo încă din noiembrie. Dormeau în iurte și făceau întreceri cu caii. Le dădeau să bea vodcă din ploștile lor de lemn de sânger și strigau „Davai, rumunski!”. Le râdeau ochii în cap când ridicau săbiile spre cerul înnorat și urlau într-o franceză îngrozitoare: „Vive le tsar!”.

Intr-un târziu, înainte de jumătatea lui ianuarie, Brigada de Roșiori ajunse la marginea unui sat din care nu mai rămăseseră decât câteva ziduri în picioare și două fântâni. Nazâr-Mahala, le spusese un căprar cu mustăți pleoștite, aproape fără voce, pe care-l găsiră acolo, așteptându-i cu ordine din partea locotenent-

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale &:
Cărășel

colonelului Ioan Cotrut. îl distruseseră atât
bateriile »

turcești, cât și cele românești, înainte de sfârșitul lui decembrie, când Regimentul 8 Călărași se umpluse de glorie, azvârlindu-i pe otomani dincolo de Inovo. Se instalară cât mai aproape de ruinele din chirpici și, pentru prima oară în ultimele zile reușiră să pună capul pe pământul curățat de zăpadă. Dar somnul nu veni prea repede: tunurile bubuiau din toate părțile, caii nechezau speriați și mereu alte trupe soseau și plecau, încrucișându-se la mică distanță de corturi.

A doua zi, ninsoarea încetă brusc și, în sfârșit, reușiră să croiască părții pe care prinseră să alunece săniile. Un furier veni la maiorul Ulescu să-i transmită ordinul de luptă: cu o zi în urmă se hotărâse ca pozițiile fortificate de la Smârdan și Inovo să fie luate cu asalt de Divizia 2. Brigada de Roșiori urma să susțină atacul pe partea stângă. Maiorul convocă toți ofițerii în cortul său și le prezentă planul de bătăie.

— Nimica toată, îi șopti Dobrescu, la ureche. Un șes de aproape un kilometru și gata. Le ciordim cafeaua și ciubucul de sub nas. Iar ei nu vor ști care mână a lui » ♦

Allah i-a lovit.

lancu Georgescu clătină din cap, dar nu

spuse nimic. Mulți dintre cei din jur mormăiau și încercau să înțeleagă unde li se cerea să fie prezenți cu oamenii lor, dar maiorul părea dus pe gânduri, iar căpitanul care explica în fața unei hărți desenate în grabă pe o hârtie mare, maronie, nu știa prea multe lucruri despre atac

137

Paznic la Han«Z lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

și se mulțumea să repete ceea ce deja spusese, la fiecare nouă întrebare venită din partea lor.

— E bine, rânji Dobrescu trăgând un fum din țigara umedă. Nu vor muri chiar toți din prima șarjă. La cât e câmpul ăla de lung, cred că vor avea răbdare cu noi și ne vor lăsa să venim mai aproape. De când sunt n-am văzut un plan de atac atât de primitiv. Ne repezim asupra lor și-i luăm ca din oală. Singura condiție e ca ei să doarmă toți.

— Sst! îl țistuiră câțiva din apropiere.

— Lasă, domnule, că și așa nu prea ai ce să auzi, nu te-ai prins? Căpitanul Mateevici nici măcar nu știe cât de lung e câmpul pe care trebuie să-l arăm cu cizmele.

Consiliul mai dură o oră și se încheie cu ordinul „Pornim înainte de prânz. Azi nu mâncăm decât cina.”

— Cine-o apucă, rânji Dobrescu strivind a

cincea țigară sub talpă.

— Nu mai fuma, dom'le atât, că te-mbolnăvesti de plămâni, îl rugă lancu Georgescu, neștiind ce altceva să zică. El nu aparținea nici companiei camaradului său și nici Roșiorilor, așa că se simțea stingher. Am avut în spital pe unul care trăgea fumul ca pe aer. Nu lăsa chiștocul din gură. Doctorul Tomulescu ne-a zis că rana de la umăr o să i se vindece frumos, dar că omul nu o să prindă primăvara. Avea plămânii făcuți ciur. Și tușea noaptea de-ți venea să-ți iei câmpii.

Marin Dobrescu se feri într-o parte, lângă ușa cortului, făcând loc să iasă unui căpitan înalt, urmat de

138

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

doi locotenenți, îmbrăcați ca de paradă. Era atât de frig, încât aburul pe care-l suflai pe gură se făcea pro- moroacă și cădea pe pământ.

— Iarba dracului, făcu el ironic. Ne împăcăm prea bine unul cu altul ca să avem timp să ne facem rău.

— Râzi, tu, râzi, Marine, dar tare n-as vrea să vin cu flori la mormântul tău.

— Drac mort ai mai văzut? continuă să se hlizească celălalt. Nu. Așa că n-o să vezi nici acu'. Mai bine să-l lăsăm pe locotenentul

Anton, știe drumul și singur, și hai să mergem la ai noștri, să-i pregătim de încăierare. Va fi o veselie generală, iar la noapte o să avem o mulțime de porții de tocană în plus.

Când ajunseră la locul lor de campare, trupa deja se pregătea de plecare. Cei mai mulți aveau mâinile atât de înghețate, încât de-abia puteau strânge pușca între degete. Săreau și tropăiau printre corturi, bătătorind zăpada înaltă până la brâu, doar-doar s-or mai dezmoști. Sergentul Pravilă dădu raportul, la botul calului sublocotenentului. Trupa se afla toată strânsă acolo, gata să pornească. Dobrescu încălecă și se uită de sus la oamenii săi.

— Mai aveți ceva prin ploștile alea din ranițe?

— O mai fi ceva, rânji o cătană bătrână, cu un bandaj peste ochiul stâng. Da' n-o să-l dăm la turci!

— Scoateți ploștile și beți tot ce-aveți în ele! ordonă Dobrescu. Cei care scapă cu viață, mâine or să primească două rații. Și acu', domnilor, să ne pregătim

de marș. Otomanii abia așteaptă să ne cânte, ca noi să jucăm tontoroiul peste țeștele lor. Să fiți gata într-un ceas. Hai, sus, în spatele meu,

Georgescule!

— Unde mergem? Nu pregătim...?

— Ne strânge buleandrele Odobescu. Ai auzit, mă? se răsti la soldat. Vezi să nu uiți ceva prin zăpadă. Noi mergem oleacă la popotă, să mai schimbăm vorbe cu camarazii până ce pornim.

Camarazii erau sub cortul cel înalt și lung, bând cafea fierbinte și fără gust și fumând țigări puturoase. Se bătură pe spate unii pe alții, încurajându-se, glumiră sinistru cu privire la ceea ce urma să se întâmple în după-amiaza aceea, scurseră și ultimele picături din bidoanele de metal și își încredințară solemn scrisorile de adio, pe care cei ce urmau a prinde ziua următoare aveau obligația de a le pune la poștă.

— Mai avem un drum de bățut, îi aminti Dobrescu, în timp ce se îndreptau spre ieșire. Ne așteaptă la Magazie pentru niște mantale.

Cortul magaziei era în fierbere. Tocmai sosise un contingent de recruți și sergentul Tănase, cu cele două ajutoare, trântea tot ce era pe rafturi, în căutare de efecte. Soldații cei noi stăteau în fața clapei de intrare, vineți de ger, aproape rezemându-se unii de alții, să nu cadă în zăpadă, de oboseală. Unii aveau încă opinci în picioare și sumene de oaie în spinare.

— Ne mai ține mult, domnu' căpitan? întrebă unul care avea barba și mustățile albe de promoroacă. Că am înghețat de nu putem spune.

Paznic la Hann/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Ce vrei, mă, Gheorghe, crezi c-oi fi venit la vreo nuntă? se răsti Dobrescu, dând clapeta cortului într-o parte. Ori poate ți se pare că turcilor le-o fi mai lesne?

— Nu, dom' căpitan, se pleoști de tot curiosul. Doar că suntem de 10 zile la drum și n-am văzut nici măcar umbra unui foc. Unii au mierlit-o la Oreahovo, în a treia noapte de ger. Măcar o pătură să ne dea...

— De ce să vă dea, Gheorghe, ați muncit pentru ea? Mergem acumușa peste turci și le luăm și așternutu- rile de pe pat, promise sublocotenentul, apoi se aplecă și intră în cort. Tănase, unde ești mă floce-o, tu si liota ta?

Dar sergentul era înnebunit de frică, tocmai trecuse pe-acolo maiorul Ulescu și-l făcuse ca pe-o albie de porci pentru că nu reușise să asigure oamenilor hainele la timp.

— Ca și când eu aș fi dormit până acu', se plânse el, vânăt de tot la față.

— După atâta rachi... rânji cel interpelat, dând la o parte mai multe legături cu haine. Hai, mă, că ne grăbim al dracului, să-i prindem pe otomani până ce nu fug toți, ca să avem cu ce ne-mpăuna. Ai mantalele?

— Am promis, doar.

Tănase îi trase în spatele unor rafturi căzute într-o parte și le puse în brațe hainele și centiroanele.

— Si, când mai dati de vreun butoiăș cu tărie, nu-1 uitați pe bătrânul Tănase.

— Când te-am uitat eu, mă, pehlivanule?

141

Paznic la Harm! *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

Ieșiră, îmbrăcați și încheiați până la ultimul nasture.

— Eh, așa parcă de-acu' poate să înceapă să bată și viscolul. Sunt bune țealele astea, au căptușeală nouă.

— Bune, dădu din cap lancu, dar nu foarte convins.

— Lasă, mă, băiatule, că atunci când te-o vedea așa îmbrăcat și tîrcu' o să dea mai cu mila cu baioneta. O 9
să se gândească că, dacă te pune jos, ce-o să facă el cu o haină găurită?

— Dacă... - se strâmbă sublocotenentul lancu Georgescu. Acu' mi s-a dus buhu' că le-am luat steagul de pe reduta Gri viței și cred c-or să se țină departe de mine.

— Așa crezi? Marin Dobrescu râse din toată inima. Atunci ești un credul, fîrtate, iartă că ți-o spun. Fă bine și ține aproape de mine, ca să nu o păți. Va fi o bătălie cum nici n-ai visat că ar putea fi.

Cum e ca ție să-ți vâjâie gloanțele și ghiulelele pe la urechi, iar frățâne-tău mai mare să stea în spatele zidurilor de piatră ale hanului și să bea rachiu de la Sfântul Munte, gândindu-se cum să facă pentru a rămâne cu toată averea ta? Pe vremuri, parcă într-o altă viață, trăise cu gândul că încercase florul acela teribil de groază adevărată și crezuse că nimic nu se putea asemana cu el. Dar aceea fusese doar o jucărie de copii. O copie a unei copii. Spaima ce măcina sufletul sublocotenentului lancu Georgescu era atât de puternică,

142

Paznic la Hanul *lui* Caragiale & *Mânjoală* încât i se părea că - ^ ^ -
bătăile nebunești ale inimii sale acoperă întregul front și că bubuiturile tunurilor turcești Krupp, de calibrul 87, de pe reduta Smârdanului și a celei de la Inova, nu reprezintă mai mult decât respirația unui muribund.

»

Dobrescu îl salvase de cel puțin trei ori, în cursul celor două șarje ale atacului, ultima oară punându-se în fața lui în clipa în care două flinte turcești trăseseră simultan în direcția sa. lancu se holbase la el, prea uluit ca să poată zice ceva. Cele două încărcături cu plumbi, care ar fi trebuit să-i facă pieptul

praf, păreau că nici nu-1 atinseseră. Sublocotenentul hohotise către el, nu- mindu-i pe turci eunuci de serai, ridicase sabia și por-nise în goană către direcția de unde veniseră împușcăturile.

Satul Novoselo fusese ocupat după ce ceața se lăsase atât de groasă, încât nu reușeai să-ți vezi nici degetele de la mâini. Apoi, de două ori la rând, atacul se frân- sese la nici o sută de pași de reduta Smârdan, iar turcii săriseră peste parapete, împingându-i înapoi. Însuși Mehmed Izzet Pașa se ivise pentru câteva clipe, prin ceață, cu sabia ridicată deasupra fesului brun, strigând la basbuzucii săi. Si de fiecare dată maiorul Ulescu * »

apăruse ca din pământ, călare pe calul său rotat, răcnind ordine și repomind înaintarea.

Când se opriseră pentru a treia oară sub reduta de lemn întărită cu pământ, îi ajunsese din urmă zvonul încurajator că Tatargik-ul căzuse în mâinile locote-

143

Paznic la Harm? lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

nent-colonelului Ioan Cotrut si a băieților din
Divizia » » >

4. Izbcniseră în urale și se aruncaseră asupra pereților de lemn, înalți de peste trei metri, cu toate speranțele renăscute. Către orele cinci ale după-amiezii, când ceața păruse să se mai risipească, ultima rezistență otomană fusese

lichidată, după o încrâncenată luptă la baionetă, în care Dobrescu se făcuse încă o dată remarcat prin felul în care alerga spre moarte, cu mantaua deschisă la toți nasturii și cu sabia și mâinile pline de sânge, de parcă ar fi fost un zeu al războiului. îi hă- cuia pe turcii căzuți în genunchi cu mâinile ridicate în semn de predare, de parcă ar fi fost niște porci de Ignat.

Până noaptea târziu, întăriseră reduta și mutaseră tunurile spre răsărit, ca să preîntâmpine un contraatac turcesc. Acesta nu mai venise. Fiecare dormise pe unde apucase și se trezise la prima mișcare a santinelelor, venite să se culcușească și ele, sărind să le ia locul pe metereze.

Iancu Georgescu nu știa care sunt pierderile, dar din cei aproape 60 de oameni aflați sub comanda amicului său nu văzuse chipurile a mai mult de 12 inși în interiorul fortăreței cucerite. Sublocotenentul însuși , ♦ părea să fi dispărut, imediat ce pornise pe drumul către Nazâr-Mahala convoiul cu cei aproape 200 de prizonieri.

Când zorii cenușii ai dimineții de ianuarie se ivi- , > seră dinspre Vidin, tunurile de coastă și de câmp ale Diviziei 5, amplasată în jurul Calafatului, începură să

Cărășel

bubuie, vărsându-și bombardele asupra cetății Vidi- nului. lancu, care tocmai preluase comanda, fiind singurul ofițer din interiorul redutei, fu anunțat că o patrulă de roșiori se apropia în galop dinspre sectorul românesc. Porunci să fie deschisă poarta și dublă numărul de santinele de pe zidul dinspre răsărit, așteptându-se la un asalt surpriză. Asaltul nu veni însă, iar din rândurile celor patru călăreți opriți la câțiva metri de poartă sări în zăpadă un căpitan, cu uniformă nou-nouță, tunică maro, la un rând de nasturi cu paspoale roșii, și pantaloni gri, cu vipușcă roșie. Toate însemnele erau albe, cu excepția pamponului de culoare vișinie. După primii pași, lancu îl recunoscă pe amicul său, care în numai câteva clipe ajunsese lângă el, pe terasa de lemn a redutei.

— îmi place că ai pus ordine în cocina asta turcească! râse căpitanul și îi deschise brațele, să-1 strângă la piept.

lancu rămase la doi pași distanță, simțind privirile soldaților fixate asupra lor.

— Să trăiți, domnule căpitan! salută el, rece, străduindu-se să înțeleagă situația.

— Du-te naibii, mă, Georgescule! Dobrescu își coborî brațele și, neașteptat de iute, îl izbi în umăr cu pumnul drept, înmănușat în piele. în primul rând, căpitanii nu se salută între ei cu „să trăiți”, decât dacă sunt din alte

companii și regimente. Ești căpitan, de asemenea, prostovan bătrân! Ce credeai, că am bătut tot drumul ăsta înainte și înapoi doar ca să mă fac eu căpitan? Colone-

145

Paznic la Harm/ *lui* Caragiale &
Mânjoală

Iul Cotruț știa deja ce război am bătut noi aici și solicitările sale pentru avansarea în grad a celor merituoși fuseseră deja semnate când am ajuns eu în cortul lui. În al doilea rând, nu-1 primești cu atâta răceală pe prietenul care a galopat o noapte întreagă să-ți aducă și ție o uniformă nouă și o balercă de rachiu din cel bun, cu care să o uzi. Atât tu, cât și soldații pe care i-ai ținut în viață până acum. Ei, acu' vii în brațele mele?

Se îmbrățișară, în uralele soldaților și în mijlocul bubuiturilor asurzitoare ale tunurilor. Dobrescu coborî scara și porunci să bage pe porți căruța cu provizii, care sosise încet în urma lui. Mâncară hămesiți tot ce le trimisese bucătăria regimentului, iar la sfârșit căpitanul împărți rachiul soldaților, cu ordin strict nici să nu guste din el până înaintea următorului atac.

— înainte de înserare, atacăm Inova, le spuse el, mâncând din picioare o bucată de pită cu brânză galbenă și tare ca iasca. E ultimul bastion al turcilor, după care pornim

spre Vidin. Intr-o săptămână, băieți, ne întoarcem la Calafat și sărbătorim înfrângerea turcului.

Asaltul Inovei a durat opt ore și turcii i-au așteptat în genunchi, cu mâinile încrucișate la ceafă. Știau că vor pierde bătălia și nu voiau să moară în zadar. Dar Vidinul... Vidinul a fost o altă poveste. După căderea ultimelor fortificații exterioare, de la Rainovcea și Capitanovcea, nicio trupă n-a mai fost mișcată de pe pozițiile ei și doar artileria română a bombardat fără *

5
pauză orașul fortificat, până ce, în data de 22 ianuarie,

146

Paznic la Hantd *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

Izzet Pașa a acceptat să capituleze, semnând tratatul de armistițiu cu comandamentul rusesc, permițând soldaților români să intre în Vidin fără să tragă un singur foc, iar a doua zi, în cetatea Belogradcik.

Două zile mai târziu, războiul se încheiase, iar căpitaniul lancu Georgescu și Marin Dobrescu primiseră ordin să ducă rămășițele companiei la Calafat, unde urmau să rămână pentru o perioadă de refacere.

— Nu ți-am spus eu că-i scoatem pe turci din iminei?

Dobrescu își pusese șapca pe masa de brad și se descheiase la veston. Fata ascuțită,

întunecată de barba deasă, nebărbierită de aproape o săptămână, părea încă și mai ascuțită în lumina mișcătoare a celor două lămpi cu petrol atârinate sub tavanul scund al tavernei, în Calafat nu existau decât două astfel de așezăminte, unul frecventat de ofițeri, celălalt de cătanele de rând. Pe masă, între cele două stacane de aramă, era așezat un castron de lemn cu măslina și un altul cu brânză. Mai mulți locotenenți și căpitani, de la Regimentul 3 Dorobanți și de la 8 Călărași discutau cu voce tare t J »

prin valul de fum și deșertau cămile una după alta. O parte dintre ei aveau diferite răni, scoase la iveală de feșele cenușii cu care erau bandajate. Piepturile străluceau de decorații și frunțile de transpirație.

— Mi-ai spus, dădu din cap lancul. Nu m-am așteptat să se dea bătăuți atât de repede. Mi-am închipuit...

— Ce? C-o să dureze până la vară? Dobrescu rânji. Războiul modern, băiatule, nu se mai poartă cu anii,

ci cu lunile. De-asta s-au inventat gloanțele, obuzele, căile ferate și vapoarele. încă puțin și baloanele cu aer cald o să ne arunce pietroaie în cap, dintre nori. Mai dai un rând?

— Ți-am promis că dau cât poți duce. lancul

își linse buzele. Mi-ai salvat viața de trei ori în mai puțin de o oră. Trebuie să-ți răsplătesc pentru trei vieți, nu?

Se sculă de pe scaun și se duse la tejghea, de unde reveni după un timp cu stacanele pline. În jurul lor, fumul devenise încă și mai gros. Un sergent major, aproape beat, începuse să cânte o doină de jale și câțiva din jurul lui îl acompaniau fluierând. Ușa tavernei se deschise brusc și un maior necunoscut, însoțit de un aghiotant, coborî treptele de lemn, împreună cu un val de frig și de ninsoare.

— Hai noroc!

— Noroc, lancule!

Băură vinul gros, negru și se șterseră la gură cu dosul palmei.

— Și acu'? Ne despărțim?

Dobrescu ridică din umeri și își trase mantaua în » »

jurul corpului.

— Tu trebuie să mergi la Corabia și să iei urma companiei tale. Nu uita că ei știu că ești mort. Iar eu, să-i duc pe cei cu care-am rămas la București, ca să fie lăsați la vatră. Dar ne revedem, nu-i grabă. Te-aștept în București, o să fiu la Capșa în fiecare după-amiază, după ora cinci. Musai să vedem ce facem cu frățâne-tău.

Cărășel

Mai ales că a primit scrisoarea și e convins că ai dat colțul. Stăm la o bere și croim planu'. Îl facem noi să înnebunească pe neică Stavrache, n-ai grijă.

— N-am grijă de asta. Mă gândeam numai...

— La ce te gândeai?

Iancu Georgescu prinse stacana de metal între palme și o răsuci de câteva ori.

— Mă gândeam că ultima oară, când m-ai salvat, te-ai așezat în fața mea și doi turci au tras direct în tine. Nici măcar n-ai tresărit. În tot războiul ăsta, nu te-ai ales cu o singură zgârietură.

— Mai sunt din cei ce au terminat luptele sănătoși.

— Da, dar în niciunul dintre ei nu s-a tras de la zece pași cu două flinte deodată.

— În focul luptei, oamenii au emoții. Și fac greșeli.

— De la zece pași? Și doi, deodată?

Căpitanul Marin Dobrescu săltă din umeri. Îl privi cu ironie, apoi bău o gură de vin.

— Și ce concluzie tragi, dacă tot nu vrei să vezi evidențele? *

— Că moartea nu se atinge de tine, prietene.

— Și dac-ar fi așa, mă rog?

Celălalt își trozni degetele, gândindu-se. Hotărât lucru, nu știa ce să-i răspundă. Cum adică, prietenul său, căpitanul Marin Dobrescu era așa... pur și simplu, un nemuritor? Un duh? Un diavol?

— Habar n-am, recunosc el cu sinceritate. Si zău dacă-mi pasă de asta. Hai să vedem, mai bine, la ce să

149

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

ne gândim pentru ca să-i facem pocinogul lui Stavrache. Mai iei un rând?

— Dacă dai... - răsă Dobrescu. Vinul e sângele Domnului, nu? Din totdeauna am vrut să-i sug sângele. Cu atât mai mult când îl dai tu.

O O

Căpitanul lancu Georgescu mergea cu pași mari prin mulțimea care se îngrămădea pe Splai. Lăsase în stânga hanul „Sfântul Ioan cel Mare”, în spatele zidurilor coșcovite zărindu-se clopotnița bisericii cu același hram. Gospodine cu coșuri de lemn, îmbrăcate în fuste lungi, negre și testemele cenușii, legate chiar deasupra ochilor, veneau de la târg, ocolind printre trăsurî înalte și briște cu două roți. Domni cu baston, gambetă și frac negru, se grăbeau prin noroiul ce acoperea pavajul de lemn către destinații necunoscute. Câini strânși în haite se miroseau și se lătrau unii pe alții, în vreme ce două căruțe mari, cu coviltir înaintau cu greu prin viermuială, trase

de boi cu coame mari, răsucite în sus. Mirosea a fum, a bălegar proaspăt și a sfârșit de iarnă.

Doi copii alergară pe lângă el, țipând, iar unul călcă într-o baltă stropind în toate părțile. lancu se feri, dar mai mulți stropi se prelinseră pe carâmbii proaspăt lustruiți ai cizmelor. Dădu să înjure, apoi luă seama la mulțimea din jur și renunță. Până la Capșa mai era mult de mers și, probabil, urma să ajungă acolo cu

150

Paznic la Han»Z lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

cizmele mai pline de noroi decât opincile unui țăran din fundul satului.

Opri o brișcă, făcându-i semn cu sabia, se urcă în ea și îi spuse muscalului unde să-l repeadă. Oftă și se gândi cu jale că era pentru a patra oară când își cheltuia puținii bani rămași pe trăsură, în loc să ia un prânz bun în vreo tavernă. De aproape o lună, bătea zi de zi drumul spre Capșa, dar nici urmă de amicul său. Nu-l văzuse și nu-l cunoștea nimeni. Nici la Registratura Comandamentului, unde se prezentase ca să-și ia actul de demobilizare și ultima soldă, nu știuseră să-i spună prea multe despre el. Da, trecuse cu mult timp în urmă pe acolo, cu foile de mobilizare ale soldaților rămași în viață, pe care-i comanda,

dar pe a lui nu o adusese, poate că Statul Major al principelui Carol hotărâse că mai era nevoie de serviciile sale.

Era hotărât să mai aștepte trei zile și apoi să plece. Nu știa unde, la acest lucru avea să se gândească atunci când va sosi momentul. Banii se împrăștiară de tot și nici avansul pentru altă chirie nu-și permitea să-1 mai plătească, dacă voia să aibă cu ce ajunge înapoi în sat. Oricum, în stabilimentul fraților Constantin și Grigore Capșa nu stătea niciodată mai mult de un ceas și nu-și permitea să comande nimic altceva decât o ceașcă cu cafea turcească. La acest gând, zâmbi puțin trist. Muriseră mii de români în războiul care tocmai se încheiase, ca să... ce? Ca să bea tot cafea turcească, să mănânce sugiuc și să sugă alviță, ca și până atunci?

151

Paznic la Harm? *lui Mânjoală* Caragiale & Cârășel

Oriîncotro privea, i se părea că pecinginea turcească rămăsese întinsă, murdărind obiectele, oamenii și aerul.

— Cofetăria, dom' căpitan, îi spuse birjarul, răsucind capul către el. Să aștept?

Ii făcu semn că nu, plăti și se grăbi către ușa încărcată cu feronerie frumoase, care tocmai se deschidea, lăsând să iasă două doamne, însoțite de un domn în vârstă, cu

favoriți uriași, albi. Se trase într-o parte și salută, cu o totală lipsă de entuziasm. Lumea venea să petreacă, se bucura de sfârșitul războiului, iar alții nici măcar la casele lor nu reușiseră să ajungă. Și când își repeta asta, nu se gândea deloc la cei morți și îngro- pați în pământuri străine.

Intră, ochi o masă liberă, aproape de fereastră, și se grăbi să se așeze până ce nu i-o lua altcineva înaintea.

— Cu ce vă servim, dom' căpitan?

Era același băietan care se învârtea pe lângă masa lui de o lună: slab, cu pomeții obrazilor ascuțiți, cu cearcăne mari în jurul ochilor și puțin adus de spate. Dar era îmbrăcat bine, cu haine curate și era spălat pe mâini. Ridică degetul arătător și sluga, care învățase exact ce servea dom' căpitan, plecă spre bucătărie, fără să mai aștepte și vorbele.

Iancu Georgescu își desfăcu sabia, o rezemă de scaun și își slăbi puțin centironul. Aruncă o privire cercetătoare asupra sălii, dar Dobrescu nu se zărea nicăieri, își mușcă buza de jos, abținându-se să nu înjure: încă o zi pierdută în zadar. Apoi își prinse fruntea în palme, străduindu-se să rămână calm.

încărcate de voaluri intrau, acompaniate de domni cu lornioane uriașe și bastoane din lemn de sânger sau de corn, cu mâner din fildeș, din argint și chiar din aur. Bătrâni cu perciuni uriași, tăiați după vechea modă austriacă, stăteau singuratici la mese, citind gazetele, cu șnapsul alături de paharul cu apă și de țigările groase de foi. Oameni politici, îmbrăcați după moda pariziană, cu joben înalt și frac, se salutau peste mese și se aplecau spre damele de companie, șușotind cu ochii pe ceasurile de buzunar. Ofițeri cu piepturile pline de decorații strălucitoare discutau aplecați peste masă, părând gata să se încaiere cu adversarii. Dar nu se încăierau niciodată. Iancu știa că atitudinea asta cocosească ră- » »

măsese doar ca un stigmat al trecutului. Faptele de vitejie și de nebunie rămăseseră deja în urmă, pe frontul de luptă.

Brusc, usa de la intrare se deschise, în clinchetit de clopoțel, și un grup nou pătrunse zgomotos în sală, aducând un val de aer rece de afară. Cel dintâi era Marin Dobrescu, în uniformă de mare gală, călcată și apretată, și cu niște cizme care sclipeau de-ți luau ochii. Salută în stânga și-n dreapta, strânse mâini și făcu bezele. Părea că toată lumea de la Capșa se strânsese numai ca să-1 vadă pe el. Intr-un târziu, se întoarse spre o doamnă de o frumusețe stranie, care-1 însoțea în-deaproape, și îi șopti ceva. Femeia protestă

slab, apoi dădu din evantai, ridică din umeri și plecă mai departe

153

Paznic la Hanid lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

cu grupul. Dobrescu îl bătu pe umăr pe un maior așezat chiar în dreapta intrării, se aplecă spre el, schimbând câteva cuvinte, apoi se învârti printre mese, împărțind saluturi și cuvinte de curtoazie, până ce ajunse la masa lui. Se trânti în scaun, își aruncă mănușile pe masă și își împreună palmele, troznindu-și degetele.

— Salam aleikum, spuse, privindu-l pe sub sprâncene.

lancu înghiți în sec, neștiind ce vrea să însemne asta.

— Credeam că am scăpat de turci, răspunse, după câteva clipe.

— Niciodată nu scapi de turci, râse celălalt. Nu a venit cafeaua?

— De unde știai că am comandat cafea?

— Haida-de, prietene! Și eu sunt căpitan, solda noastră e aceeași și, în plus, am trecut pe la Capșa înaintea ta. Cunosc prețurile, dacă nu te superi. Fă semn băiatului să-mi aducă și mie una.

»

Parcă puteai să te pui cu Marin Dobrescu! Lui lancu îi venea să râdă, dar se abținu, ca și

cu înjurăturile. Dacă stătea la masa asta, cheltuind prețul unei cine bune la o tavernă de la periferie, pentru o cafea, asta era numai din cauza amicului său, așa că nu vedea de ce ar trebui să fie tocmai fericit.

Ridică brațul și un alt chelner se apropie în grabă. Dobrescu ceru cafea vieneză, cu scortişoară, și un ab-sint.

— Tu nu vrei?

154

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Ar fi vrut. Dar își simțea portofelul din ce în ce mai ușor în buzunarul vestonului. Clătină din cap.

— Fac eu cinste, insistă Dobrescu.

Îi era rușine de chelner să accepte, dar pofta pe care o simțea în gură îl făcu să încline din cap.

— Și două lichioruri, preciză celălalt, întinzându-și picioarele pe sub masă.

Așteptă să plece țalul, apoi adăugă:

— Uite-așa mi-am imaginat eu întotdeauna că trebuie să fie viața unui ofițer. Și dacă n-ar fi avut loc afu- » , »

risitul ăsta de război, mi-aș fi făcut mendrele până acum.

Zâmbea și fața îngustă, acoperită de perii unei bărbi neatinsă de brici de două zile, îi părea, în același timp, cunoscută și ciudată, ca un fel de amintire dintr-un vis incomplet.

Scoase o tabacheră din email albastru, o desfăcu și o întinse spre el.

— Servește-te, te rog. Sunt italiene. Am cumpărat un sac întreg de la un cineva care adusese de la Roma un vagon și le vindea direct în gară.

Luă una și Dobrescu i-o aprinse cu un chibrit lung, pe care-1 frecă de tăblia mesei. Era parfumată și ușoară. Țigară de cucoane. Mai trase un fum și tuși.

— Te-am așteptat aici aproape o lună întreagă.

— Și-n iad, ca și pe pământ, lucrurile nu merg întotdeauna cum ar trebui. Bărbatul din fața lui își aprinse țigara și fumă o vreme în liniște. E nevoie să te duci personal acolo.

155

Paznic la Harm? *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

— Nu înțeleg.

— Am hotărât să facem viața cuiva un iad. Ca să-1 ajutăm să înnebunească puțin. Am fost până acolo, ca să-i arăt cum arată iadul.

— Ai fost până în Podeni?!

— Păi, spuse zâmbind rece celălalt, nu e tocmai la capătul lumii.

Atunci își făcu apariția țalul, cu o tavă de ceramică având pe ea ceștile cu înflorituri albastre și clondirele de cristal, cu absint. Lichidul verzui licărea asemenea unei ape adânci, făcându-i semn. Tăcură, până ce băia-

tul așeză ceștile, paharele și scrumiera, apoi se îndepărtă, mlădiu, printre mese.

— Ce-ai căutat în Podeni?

— Ca să pui pe scenă o piesă de teatru, trebuie să vezi scena, să cunoști actorii și să vezi cum se potrivesc rolurile. Hai, noroc, lancule!

Ciocniră paharele și băură din lichidul mentolat.

— Si ai văzut? »

— Văzut. Ba chiar am făcut și o mică repetiție, cu neică Stavrache.

— Nu mai spune!

— Ba iată că spun.

Povesti cum ajunsese în sat după-amiaza, cum trăsese direct la han și ceruse de mâncare și de băut. Il , ♦ iscodise cu vorba pe hangiu și aflate că noaptea nu mai are altă slugă în casă decât pe o bătrână cam surdă, care stătea în odaia de deasupra grajdului. Așa că atunci îi venise ideea.

156

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Am încălecat și m-am oprit în satul vecin. Vai- deeni. Am cumpărat de la un țăran bătrân toalele în care umblase fiu-său, până să-l ia la război, unde i-au și rămas oasele. M-am schimbat în ele, m-am mânjit cu cenușă pe mâini și pe față, am așteptat să se lase noaptea, apoi m-am întors în Podeni. Neica-al

tău nu închisese porțile, așa că am legat calul de gardul vecinului și m-am strecurat în curte. Arătam cam trentar, dar așa trebuia să arate unul care fugise de la ocnă. Am bătut la ușă. Când a deschis, am crezut că leșină. A vrut să trântască ușa, dar am vârât genunchiul și l-am fortat să mă lase să intru. Gândeai c-am murit, neică? l-am întrebat. Și lui i se zbăteau ochii în cap și începuse să scoată spume la gură.

— Bine, dar... cum să te confunde cu mine? Eu sunt mai înalt și mai trușez. E fratele meu, am crescut împreună, îmi știe fiecare linie a chipului...

Dobrescu făcu un cerc cu țigara prin aer.

— Uیți că era noapte. Lampa pe care o ținea pe una din mese avea flacăra mică. Eu eram îmbrăcat ca un ocnaș evadat, cum i-am și spus că eram, și aveam fața dată cu funingine. Și apoi mai am un dar: știu să-mi prefac vocea. Dacă e nevoie, vorbesc întocmai ca și căpitanul lancu Georgescu, de nici dânsul nu ar putea zice că nu e vocea lui.

Ultimele cuvinte le rostise chiar cu vocea lui și lancu se cutremură.

— Și ce-a făcut? întrebă, nesigur.

făcuse neamul de răs, apoi cum i-a cerut apă și s-a-nmuiat oleacă, cum s-a prefăcut că leșină și cum îl înhățase de gât, prefăcându-se că vrea să-l omoare.

— Când a scăpat din mâinile mele, precis și-a zis că s-a întâlnit cu dracu'. Căpitanul Marin Dobrescu rânji și scutură scrumul țigării alături de scrumieră. Nici măcar n-ai gustat cafeaua.

— Nu-mi arde de cafea. Habar n-aveam că i-ai făcut o scenă lui neică.

— Îți pare rău?

Gălăgia din jur se stinse o clipă: în pragul ușii apăruse un bătrân cu părul și mustața complet albe. În mână dreaptă avea un baston filigranat cu argint. Își roti privirile, cuprinzând întreaga sală, apoi se îndreptă fără grabă, urmărit de mai multe zeci de perechi de ochi, către o masă, într-un colț, unde un bărbat masiv, cu părul dat pe spate și mustățile răsucite în sus, citea dintr-un ziar, neatent la forfota din jurul său.

— Ia te uită! exclamă Dobrescu. Lascăr Catargiu îi face o vizită de curtoazie lui Haralamb Grandea.

lancu aruncă doar o privire scurtă către cei doi.

— Nu pari prea impresionat. Ai văzut doar cum a reacționat sala.

— Podeniul este, totuși, la capătul lumii. Nu îi cunosc pe cei doi.

Companionul său se aplecă peste masă,

desemnând personajele cu țigara.

158

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Domnul cu părul alb este fostul prim-ministru al Principatelor. E conservator până-n măduva oaselor, iar intriga care a pus sula-n coaste otomanilor el a pornit-o, înainte de a-și pierde fotoliul ministerial. S-ar putea spune, lancule, că domniei-sale îi datorezi faptul că neică Stavrache a putut să te salveze, trimițându-te pe front.

— Să mă salveze de la ce? întrebă, cu inima cât un purice.

— De, asta numai voi doi, Dumnezeu și dracul ar putea ca s-o știe. Dobrescu trase din țigară și suflă fumul către personajul la masa căruia se așezase deja Lascăr Catargiu. Iar domnul cu mustăți pomădate în furculiță e Grigore Haralamb Grandea, poet, publicist și patron al ziarului „Timpul”. Cel la care lucrează și Mihai Eminescu, bardul la modă azi prin cercurile literare ale Bucureștiului și lașilor. Și pe care, cu puțină răbdare, s-ar putea să-l vedem venind să-i dea raportul lui Grandea despre ediția de seară a ziarului.

lancu nu era deloc interesat de foștii prim-miniștri ai țării și nici de actualii proprietari de gazete. încă îi sfârâia inima după ce cuvintele camaradului său păruseră că îi trec

pe lângă urechi și se pierd în forfota sălii. Ca să-și facă de lucru și să nu fie obligat să spună ceva, sorbi o gură de cafea. Era tare, aromată și avea un gust special, dar lui i se păru ca fierea. Se strâmbă și puse ceașca la loc. De multă vreme bănuia că interesul lui Dobrescu pentru persoana sa nu era chiar unul în-

159

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

tâmplător. Și înainte de întâlnirea de la Capsa existaseră vorbe, aparent neînsemnate, împunsături, chiar și gesturi inexplicabile, cum era acela al salvării lui de la moarte, în ultima clipă, dar toate i se păruseră mai mult jucării fără însemnătate. Acum, însă, îi arătase limpede că știuse tot timpul de discuția dintre el și Stavrache și de ce se oferise voluntar pentru un război care nu-l interesase niciodată. Oare ce voia de la el de îi făcea toate aceste servicii, cu aerul că se amuză grozav și că, de fapt, nu juca decât roluri în marele teatru al vieții?

Ca și cum i-ar fi ghicit gândurile, Marin Dobrescu râse și arătă cu țigara pe jumătate petrecută către masa celor doi.

— în urmă cu vreo lună, Grandea a fost de acord să-i publice în ziar amicului Eminescu un poem, cu numele de „Glossă”. Mi-au plăcut așa de mult câteva versuri, încât le-am reținut

de la prima citire. Vrei să le auzi?

Ridică din umeri. Pentru el, versurile erau pierdere de vreme. Un bărbat avea lucruri mult mai bune de făcut decât să piardă vremea cu ele. Erau numai hrană pentru lacrimile cucoanelor și-atât.

Căpitanul Dobrescu puse țigara în scrumieră, își dresе vocea și începu:

„Privitor ca la teatru Tu în lume să
te-nchipui: Joace unul și pe patru,
Totuși tu ghici-vei chipu-i,

160

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale &

Și de plânge, de se ceartă, Tu în
colț petreci în tine Și-nțelegi din a
lor artă Ce e rău și ce e bine."

Nici măcar nu reușise să fie atent la ceea ce transmiteau versurile. Încremenise, cu un fior de gheață pe șira spinării. Vocea, ușor spartă, care recita cu patos în fata sa, era aceea a lui Stavrache.

— Te rog, șopti el nenorocit, te rog...

— Ce mă rogi?

— Nu te mai juca cu mine.

I să părea că toată lumea din local se uita la el și îi venea să intre sub masă.

— Iancule, spuse vocea lui Stavrache, nu se joacă nimeni cu tine. Arta asta de care mă folosesc eu acum se numește actorie. Și tu poți învăța asta. A imita vocile altor persoane

nu este peste puterile unui om.

— Cum spui tu, Marine. Ridică paharul cu absint și-l dădu peste cap, nesimțind altceva decât o arsură în cerul gurii. De ce faci asta?

Celălalt se aplecă din nou spre el. Ochii îi erau mai cenușii ca niciodată și pupila părea tivită cu un cercu-
let de aur. Suflă fumul către tavan și zâmbi. Avea dinții .

drepti, albi ca laptele și neatinși de carii.

— Poate vrei să fii mai exact.

— De ce mă ajuți? Nu ai cerut nimic până acum, dar îmi dau seama că o să ceri. Nimeni nu pierde vremea așa, cu problemele altuia, fără să aibă un interes, cât de mic.

161

Paznic la Hantd *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

— Interesul meu, lancule, este să înțeleg cât mai bine oamenii. Nu vezi? Stau în coltul meu, străduindu-mă să înțeleg din arta lor ce e rău și ce e bine. Dar, ca să înțelegi, am ajuns la concluzia că nu e de ajuns numai să vezi. Trebuie să te și porți ca ei. Abia atunci ajungi să pricepi adevăratele cauze ale gesturilor și vorbelor lor. Și atunci te sui pe scenă și joci. Dar nu așa, cu ochii legați, nu! Celui de Sus, marele regizor, îi face o nemai-pomenită plăcere să stea cu mâinile sub bărbie și să se uite cum toți joacă rolurile pe care el le-a administrat, chiar mai dinainte de

a scoate pământul din haos. Dar unii vor să își joace propriul rol, cel la care El nu s-a gândit niciodată. Nu suntem multi dintr-ăștia, lan-cule, dar suntem, totuși, câțiva. Nu vrem să ne lăsăm trași de sfori, asemenea restului omenirii. Nu! În ce te privește...

— Ești Diavolul? întrebă el încet, cu inima zvârco- lindu-i-se într-un cerc de fier.

Marin Dobrescu se lăsă pe speteaza scaunului, pri- vindu-1 amuzat.

— Sunt un agnostic, prietene. Tot ce pot să-ți spun este că gândirea umană este incapabilă să ofere suficiente argumente raționale pentru a justifica existența sau neexistența lui Dumnezeu. Deci, dacă despre El gândirea noastră nu ne oferă nimic, atunci Diavolul despre care amintești nu poate fi decât o ipoteză de lucru. Și da, am un interes în ceea ce te privește. Cândva, când vei fi bătrân și abia îți vei mai fi amin-

162

Paznic la Hann? *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

tind despre toate astea, am să mă întorc la tine și am să-ti cer ceva.

- Ce?

Șoapta nu i se mai auzi în larma din jur. Iancu nici măcar nu fu sigur că i se desprinsese de pe buze.

— N-ai de ce să fii suspicios. Dobrescu

schită un început de râs, apoi renunță. Am să-ți spun exact cuvintele pe care te las să le auzi acum: lancule, am venit să-mi dai lucrul de care nu mai ai nevoie în clipa asta. Vezi? Îți salvez viața și te ajut să-ți recapeteți averea, iar tu îmi vei da, în schimb, ceva ce îți va fi absolut nefolositor la vremea aceea. Nu pare corect?

— Da, pare.

— Ei, haide-haide, nu o lua așa în tragic! Nu ți se cere altceva decât să fii privitor ca la teatru. Să aplauzi când se lasă cortina. Să plângi sau să râzi, atunci când clipa o cere. Eu sunt actorul și am să joc pentru tine așa cum nu a mai făcut-o nimeni până acum. Deci, haide să-1 lucrăm pe neică Stavrache în așa fel încât să se ducă singur la azil și să se închidă în chilia cea mai adâncă, să nu mai vadă soarele niciodată.

Clopoțelul de la ușă sună din nou și un val de aer rece, proaspăt, învârteji fumul albăstriu din sală. Prin ceața de lacrimi care-i împăienjenea ochii, lancu Georgescu înțelegea că, în adâncul sufletului, se hotărâse demult să accepte orișice i-ar fi cerut celălalt, numai să termine odată cu spaima viscerală că va putrezi în fundul unei ocne, fără să mai audă vreodată voce de om.

Bărbatul cu costum ponosit și papion demodat își trecu degetele prin părul lung, ridicat spre spate, și își scutură ghetetele vechi de noroi, înainte de a păși pe parchetul lucios. Băiatul deșirat care-l servise și pe el când intrase, se repezi la noul venit și îi luă haina lungă și pălăria cu borul îngust.

— Coane Mihai, boierul Haralamb te așteaptă la masa lui de aproape o oră. A întrebat de mata de trei ori.

— Lasă să-ntrebe, ridică din umeri bărbatul posomorât. Ce altceva mai bun are de făcut?

•O O <■

Bura de ploaie se așternea pe fața lumii de parcă ar fi mângâiat-o. Stropii erau atât de fini, încât păreau o pulbere cenușie care se lăsa fără zgomot asupra lucrurilor, umezindu-le. Rana de la picior îl durea încă de când sosiseră, în zori, și se instalaseră în bordeiul pe jumătate ascuns sub pământ. Iancu își mai amintea de fostul său proprietar, moș Costea, care se ocupa cu făcutul stiubeielor și creșterea albinelor. De-aia, bordeiul se afla chiar în marginea crângului Boarului, în spatele colinei care îl ascundea de sat. Bătrânul murise mai înainte ca el să ajungă preot și fusese înmormântat undeva, în inima pădurii tinere pe care o îndrăgise atât de mult, încât nici după moarte nu voise să se despartă de ea.

Își întinse piciorul și frecă pielea dureroasă

pe deasupra postavului gros al pantalonului.
Din păcate,

Paznic la Harm/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

iarna nu se dădea încă bătută și știa că avea să pătimească ori de câte ori avea să dea peste umezeală sau frig. Era singur și nu-i dădea inima ghes să facă nimic. Marin Dobrescu se chivernisise. își sulemenise fata cu • » » dresuri femeiești, până ce o făcuse mai albă, apoi plecase în așezare să vadă ce si cum. Chiar si fără dresuri, hainele civile făcuseră din el cu totul alt om si lui însusi ♦ , i-ar fi venit greu să-l recunoască, dacă l-ar fi întâlnit pe stradă, prins de gânduri și neatent. Era un actor desăvârșit, trebuia să recunoască, dar numai atât?

Se ridică de pe butucul ce-i servise drept scaun și făcu câțiva pași prin încăperea scundă, atent să nu se lovească de acoperișul înclinat. Amorțise, dar nici afară nu-i venea să iasă. Poate era și frica de a nu fi văzut de cineva. Poate era și altceva. Nu știa și nu voia să se gândească la asta. Făcea trei pași înainte, se răsucea, apoi făcea trei înapoi, ferind sacul de haine așezat pe patul aproape prăbușit.

Venise și rândul său să urce pe scenă. Venise rândul său să-l înfrunte pe Stavrache și să desăvârșească piesa de teatru, din care Marin Dobrescu interpretase singur primele

două acte. Da, două. Cât făcuseră drumul cu trenul, până la gara mică și murdară a târgului, acesta îi povestise și despre cea de-a doua întâlnire cu fratele său. Venise în Podeni tot așa, pe ploaie, dar nu singur. Avusese grijă să plătească vreo șase flăcăi, în târg, care beau la o crâșmă de plictiseală. Le dăduse straie de dorobanți și îi urcase într-un car cu boi, tocmit chiar în gura târgului.

165

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Că rășel

— îl mai ții minte pe sergentul Tănase, omul meu? Acu' lucrează la Intendența Statului Major și nu s-a sfiit să împrumute de-acolo, pentru subsemnatu', câteva uniforme, care oricum mergeau la topit. M-a costat scump, o balercă de rachiu, dar a meritat. Flăcăii ăia arătau chiar ca niște cătane bătrâne.

Când ajunseseră în curtea hanului, le spusese să aștepte acolo până o să iasă el afară și apoi, gata, puteau să plece. Atât era nevoie să facă: să stea un sfert de oră în ploaie. Și chiar asta și făcuseră, în timp ce el bătuse cu mânerul săbiei în ușa mare, de stejar. Stavrache ieșise de îndată, era doar amiază și aștepta omul clienți. Când îl văzuse, rămăsese cu gura căscată.

— Căpitanul! apucase să zică și se trăsese

dincolo de prag, ca să trântască ușa.

— Crezi că m-am lăsat așa ușor? Am pus talpa și apoi am împins ușa cu neica-al tău cu tot. Era să cadă pe spate. Dacă a văzut că n-are scăpare, a fugit în crâșmă și a pus drugul. Am înfipt umăru-n ea și ușa poc! de perete. A fugit în tindă, dar n-avea scăpare. A intrat într-o odaie. Eu, după el. Râdeam și strigam: Credeai c-am murit, neică? De spaimă, a sărit și m-a luat de gât, să mă omoare. Noroc că eram pregătit pentru o astfel de împrejurare, îi cerusem lui Tănase un guler de metal la tunică. A strâns el ce-a strâns și văzând că nu mă răzbește, a izbit prin geam, în curte, i-a ocolit pe băieții mei, a sărit gardul și s-a făcut nevăzut pe uliță.

166

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

După o vreme, lancu se opri și se așeză din nou pe butuc. Se gândi ce soartă avusese până atunci și cum reușise de fiecare dată să scape în ultima clipă. Știa, însă, că tot norocul are și-o margine și că nu o putea ține așa la nesfârșit. Ultima reprezentație, își promise. Cum spusese poetul acela, Eminescu? „Privitor ca la teatru...”. După ce va juca ultimul rol, cel de frate întors din morți ca să-l bântuie pe cel ce-l spoliase, se va strădui să ajungă un simplu privitor. Să nu mai facă

nimic altceva decât să-si administreze averea si să stea

cuminte în spatele gardurilor. Să iasă cât mai puțin și, dacă se putea, numai la biserică. Deși, recunoștea, i-ar fi fost greu să asculte slujba predicată de altul. Pe de altă parte, poate că așa avea să se prindă de el înțele-surile acelea sfinte pe care le încălcase atunci când le împărtășise altora.

În cele din urmă, usa bordeiului se deschise si un bărbat mlădiu, încotoșmănat într-o haină lungă până la călcâie, cu guler de blană, intră înăuntru. Pe lângă el, o gheară de viscol se strecură, orbindu-l.

— Brr! se scutură de zăpadă celălalt. Se întoarce iarna. Noroc că am găsit o sanie care să ne ducă.

lancu își scutură promoroaca de pe gene. Nu înțelegea prea bine.

— O sanie?

— O sanie, da, repetă Marin Dobrescu, cu voioșie. A trebuit să merg până în satul celălalt s-o gălesc. Po- deniul e o așezare de săracani. 1

167

Paznic la Hanw/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Ne ducem la neică pe sanie? întrebă prostit.

— Credeai că o să ne ducem cu ghiociei? Imbracă-te și pune-ți mantia asta cu glugă. E

bună și zăpada asta la ceva, nu o să te recunoască din prima. Mergem chiar acu', e acasă și e singur. Femeia și-a trimis-o la mumă-sa, cu fată cu tot. Hai, grăbește-te, norocul e de partea celor ce știu să și-l pregătească.

Se îmbracă și se încălță ca prin vis. De unde știuse Dobrescu unde să caute sania?

Când ieșiră din bordei, fulgii îi înconjurară cu dansul lor frenetic, făcându-1 să se simtă ca pe altă lume. Erau pe altă lume, reuși să se controleze, într-un sfârșit: ajunseseră pe ploaie, în urmă cu câteva ore, și plecau pe ninsoare.

Sosiră repede, satul era aproape și drumul era liber. Nimeni nu scotea nasul pe uliță pe o asemenea vreme căinoasă. Care om cuminte să înfrunte o așa tărie de vreme? Viscolul învârtejea ninsoarea mărunțică în jurul lor, orbindu-i. De două ori, calul nu mai vrusese să înainteze și Dobrescu trebuise să coboare și să smu- ♦

I
ceașcă de dârlogi pentru a-1 face să pornească.

— O vreme de iad! bombăni lancu, iar celălalt se răsuci, privindu-1 ciudat.

În cele din urmă, ajunseră în fața hanului. Aveau noroc, o căruță tocmai ieșise, pesemne, și ambele porți stăteau larg deschise înaintea lor, parcă poftindu-i. Dobrescu se aplecă spre el, strunind calul.

— Ești sigur că poți să faci asta?

Paznic la Han«/ *lui Mânjoală* Carăgiale &

lancu dădu din cap, bombănind a încuviințare. Ar fi vrut să se afle la o mie de kilometri depărtare și să nu știe nimic din ceea ce avea să urmeze, dar soarta îl adusese aici și trebuia să fie pregătit s-o înfrunte.

Coborâră. Dobrescu legă calul de un par. Viscolul era atât de puternic, că abia se țineau pe picioare.

— Dă-i drumul! strigă la el camaradul său.

Urcă treptele de lemn ale marchizei și bătu cu inelul de fier în ușă. Loviturile se auziră înfundat, asemenea clămpănitului unei berze: toc-toc-toc. Hangiul nu ridicase obloanele de lemn și clădirea arăta ca o fortăreață înainte de asediu. Singur la tarabă, ce să facă omul? Mai bea un rachiu, mai morfolește un covrig uscat și se gândește mai la una, mai la alta. Pe așa vreme e de prisos să mai aștepți mușterii. Iar mușteriii care se opriseră acum în fața ușii nu erau tocmai mușterii, își spuse lancu, zâmbind amar. Erau mai degrabă niște datornici veniți pe nepusă masă să-și încaseze datoria.

— Care-i acolo? se auzi o voce înăbușită, dincolo de tăblia ușii.

— Oameni buni! răspunse Dobrescu din spatele lui.

Apoi îi șopti chiar în ureche:

— Mai bine nu vorbi, nu trebuie să-ti recunoască glasul din prima. Cum deschide,

mergi și culcă-te pe pat, cum ne-a fost vorba. Lasă-1 pe mîna mea, dintru început.

Ușa se deschise și cârciumarul apărură în prag, îmbrăcat într-un cojoc mișos. Avea o căciulă de miel brumă-riu pe cap și un inel cu chei mari în mîna.

169

Paznic la Han«/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

— Bună vremea! spuse Dobrescu din spate, scutu- rându-se de zăpadă.

— Bună să vă fie inima, cinstiți călători! răspunse Stavrache, încercând să le vadă chipurile. Dar viforul se învârtejea atît de tare, încât trebui să-și pună palma pavăză la ochi și să renunțe. Ce vînt vă aduce prin Podeni?

— Treburi care nu suportă amânare, jupâne. Ne rugăm dumitale, negustorule, de adăpost pînă mîne. Nu mai e chip să mergem înainte. Calul, prăpădit; noi, degerați. Să punem calul la grajd și nouă să ne dai un colțișor pînă la ziuă.

— Bucuros, că de-aia am deschis han. Intrați să vă încălziti, lăsați calul în seama rîndasului. Vine minte- naș, e cu treabă prin staul.

Stavrache se trase într-o parte, făcându-le loc să intre. Cei doi se scuturară de zăpadă și trecură în odaia crâșmei. lăncu se duse drept

la patul acoperit de ve- lințe noi de lângă perete și se puse în el, cu fața la perete. Marin Dobrescu se așeză lângă plită, încălzindu-si mâinile.

— Ceva mezelic n-ai hangiule? Să ne revenim puțin după atâta drum.

Stavrache se uită puțin la cel întors cu spatele.

— Ei, cum nu? Avem, coane: măslina, costite de ră- mător afumate, pastramă și telemea... Și un rachiu bun de prună, pus în toamnă în butoi de stejar. Auriu ca soarele și gros ca undelemnul. Ori poate că veți fi poftind vin de la început...

170

Paznic la Hann? *lui Mânjoală* Caragiale & Cărașel

— Să-ncepem cum se-ncepe, răsese cel de lângă sobă. Așa că vino cu rachiul ala și cu două cești de lut. j ♦ *

Cârciumarul ieși din sală și se întoarse după un timp cu o tavă de lemn pe care odihnea un clondir de sticlă verde și două cești mari, de lut ars. Le puse pe masă, în fata mușterului, și făcu semn către cel culcat pe pat, cu fața la perete.

— Să-l sculăm și pe dumnealui?

— Lasă-1 să se odihnească: e foarte trudit! zise cel din picioare, și așezându-se singur la masă, începu să guste cu mare poftă.

În timp ce mușterul mânca, luând câte

două-trei măslina odată între degete, cârciumarul începu să-l descoasă: că de unde veneau și încotro mergeau pe o vreme ca asta, de nu ai da niciun câine afară din casă. Dobrescu mai lua câte o fărâmbă de brânză, ba o felie de pastramă, își turna singur în ceașcă și răspundea numai când și când, prefăcându-se că nu știe nimic. Tovarășul lui de drum, omul cel obosit, care dormea cu fața la perete, îl luase cu el la drum, să-i ție de tovarășie. Da' nu avea habar încotro se îndreptau.

— Ciudată vorba dumitale! zise hangiu, ridicând sprâncenile; să umble omul așa pe drumuri fără să știe unde merge...

— Ei, de! răspunse simplu musafirul; vezi?

Crâșmarul, om curios, îl mânca limba. Ori poate că simțea el ceva și îl ispitea soarta să afle ce nu trebuia aflat. îl întrebă cu ce treabă se ocupau, dară Marin Do-

171

Paznic la Hanul *lui Mânjoală* Caragiale & Cărășel

brescu decât continua să mănânce și să bea.
fără să se > '
grăbească să răspundă. Intr-un sfârșit, îi ceru și vin și, după ce gustă din ulcică, își șterse mustățile stufoase și constată:

— Bravo! Bun vin ai, domnule Stavrache.

— De unde știi că mă cheamă Stavrache?

— Mi-a spus prietenul.

Se dovedi că prietenul care sforăia mai fusese pe acolo și îi plăcuse cum fusese tratat.

— Pesemne că m-o fi cunoscând dumnealui! zise hangiul și dete să se apropie de pat, să vază pe omul care dormea cu fața la perete.

Când, deodată, adormitul se răsuci brusc către el și sări în picioare:

— Cum să nu te cunosc, neică Stavrance, dacă suntem frați buni?

Hangiul deschise gura mare să spună ceva, dar în încăpere nu se auzi niciun alt sunet în afară de trozne- tul focului în sobă. Rămase cu gura căscată și un fir de salivă începu să i se prelingă pe la colțul buzelor. Ochii clipiră de câteva ori foarte iute și apoi rămaseră holbați, privind țintă spre fața ce rânjea înaintea lui. Măinile voiră să se ridice, dar căzură țepene de-a lungul trupului.

— Șezi, neică, zise lancu, asezându-se el însusi la masă, alături de camaradul său, care continua să mănânce măslina și să scuiepe sâmburii pe podeaua de lemn. Șezi să ne pogodim, ca doi frați din aceeași mamă

ce suntem. Poate că te-oi mira că mă vezi. Dar să știi că scrisoarea aia de la urmă a fost o glumă. Uite, să-ți spuie și prietenul ăsta al

meu, că ne-am gândit doar să te necăjim așa, puțin.

Prietenul se uită la ei, dând din cap. Ridică ceașca cu rachiu și o goli dintr-o sorbitură.

— Bun rachiu, crâsmarule. De la Sfântul Munte, nu?

Stavrache se holbă la el ca și când n-ar fi înțeles în- trebarea. Iancu Georgescu își turnă și el în ceașcă, dar nu bău. Începu să-i povestească ce pățise el în război, cum fusese rănit, cum primise medalii și grade. Apoi cum îl luase patima jocului de stos, dar mai ales de baccara, unde pierduse tot ce avea și apoi se apucase să facă prostii, băgând mâna în banii regimentului.

— ...Dacă până poimăine n-am cincisprezece mii, trebuie să mă-mpușc... Neică! adăogă omul cu multă căldură; neică! să nu care cumva să mă lași...

Și pe când spunea asta, îi aruncă o privire cercetătoare lui Dobrescu. Acesta continua să bea liniștit, dând din cap.

— ...nu spui nimic?

Lui Stavrache începură să-i clănțane dinții, de parcă ar fi fost bolnav de friguri. Se ridică brusc în picioare, se duse drept la icoana Maicii Domnului, de pe zidul de la Răsărit, făcu mai multe cruci și mătănii, apoi se așează în patul de unde se sculase fratele său și se răsuci cu fața la perete. Un minut mai târziu, gema și horcăia de parcă trăgea să-și dea sufletul.

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Cei doi bărbați se uitară lung la el, apoi unul la celălalt. Marin Dobrescu zâmbi strâmb, ridică ceașca și închină în fața prietenului său, după care bău cu înghițituri mici.

— Du-te la el, îi spuse după ce se șterse la gură.

Iancu se apropie de pat, se aplecă peste trupul scuturat de frisoane și îl zgâlțâi ușor de umăr. La acea atingere, pentru o clipă, nu se mai auzi nimic. Apoi urmă un răcnet, ca și cum cineva l-ar fi înjunghiat și Stavrache sări în picioare, cu buzele pline de o spumă roșcată. Încă urlând, se repezi la masă, o ridică și apoi o trânti de dușumele, rupându-i picioarele și făcând să zboare tacâmurile și mizilicul în toate părțile. Dobrescu scutură o măslină din poală, după care lumânarea se stinse și în odaie rămase numai lumina slabă

◆
și pâlpâitoare a candeliei de la icoană.

Stavrache se răsuci către fratele său cu încetineala unui uriaș din povești. Apoi răcni ca un nebun și se repezi la el, trântindu-l la pământ și urcându-se pe el, cu mâinile încheștate de gâtul său.

— Sari, Marine, că mă omoară nebunul!

Dobrescu se ridică de pe scaun, se apropie de ei și îl bătu pe umăr pe crâșmar. Ca atins

de un fulger, acesta se răsuci, abandonându-l pe lancu, și îl cuprinse cu brațe de fier pe tovarășul acestuia, ridicându-l de la pământ. Începu o luptă crâncenă. Hangiul era puternic ca un taur și avea o neobișnuită iuțeală în mișcări.

Lupta s-ar fi putut sfârși neașteptat pentru cei doi to-

174

Paznic la Hani/I *lui* Caragiale &
Mânjoală varăși, dacă lui
lancu nu i-ar fi dat prin minte o stratagemă. Cât timp Stavrache era ocupat să-l muște de gât pe Dobrescu, își scoase cureaua de la brâu și îi legă picioarele. Apoi îl apucă pe la spate, lovindu-l cu putere în cerbice. Hangiul dădu să se răsucească, dar nu putu, fiind împiedicat de curea. Căzu într-o parte, mugind și răcnind, cu spume la gură.

Până să reușească să se ridice, îl răstigniră și îi legară mâinile deasupra capului, cu brâul celuilalt. Stavrache scuipa ca o pisică turbată și hohotea, rotin-du-și ochii în cap. În timp ce lancu îl păzea, Dobrescu căută lumânarea rătăcită pe jos și o aprinse de la icoană. I-o apropie de față. Hangiul se smuci, apoi, răzbit, se lăsă moale și începu să cânte popește.

— L-am adus unde voiam noi, râse încet Marin Dobrescu, printre lălăiturile și scâlâmbăielile celuilalt. Se cheamă că-mi ești dator.

— Știam că vom ajunge și la treaba asta,

spuse lăncu și se lăsă istovit pe marginea patului. Spune, cât vrei să-ți dau? J

— N-am nevoie de banii tăi. Bărbatul cu fața ascuțită și întunecată se scotoci prin buzunare, scoase tabachera și își anină o țigară în colțul buzelor. Nu pentru averi m-am hotărât să te ajut.

— Atunci, poate din milostenie, răsă amar celălalt, ferindu-se de scuipatul lui Stavache.

— N-ai să vezi! Mila, nenicule, este cel mai rău sentiment cu care au fost înzestrați oamenii. Din cauza

175

Paznic la Hanul lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

ei, natura nu-și poate exercita drepturile și lumea celor tari a ajuns împânzită de piperniciți și de schilozi. Nici din milă n-am făcut toate astea, nu!

Se opri, își trase piciorul de sub pieptul hangiului, care se răstumase pe burtă, apoi fumă gânditor câteva clipe. Afară, viforul urla și zgâlțâia ușa de la intrare de parcă s-ar fi izbit în ea pumnul unui uriaș.

— Nu acum vei afla ce nevoie am de la tine, ci atunci când te vei fi săturat de viață și vei implora moartea să vină să te ia.

— Nimeni nu se roagă de moarte să vină să-l ia, spuse încet de tot celălalt, frecându-și ochii cu dosul palmelor. Fiecare ar vrea să

trăiască veșnic.

— Da, rânji Dobrescu, desenând un cerc cu țigarea prin aer. Dar nu cu trupul pe care-l are. Când vei avea 90 de ani și toate oasele te vor dura, când nu vei mai vedea și nu vei mai auzi cum trebuie, când mâncarea cea mai bună ți se va părea cenușă îndoită cu apă, atunci o vei implora și tu. Atunci, lancule, am să vin și am să-ți cer lucrul de care nu vei mai avea nevoie în clipa aceea, după cum ți-am mai spus.

— Sufletul meu, se înfioră căpitanul lancu Georgescu, strângând blana patului până i se albiră degetele.

De unde stătea, pe burtă, Stavrance ridică fruntea și îl scuipă în față. lancu se șterse încet cu mâneca.

— Ce contează cum se numește?

— La ce-ti trebuie? > »

176

Paznic la Han»? lui Mânjoală Caragiale & Cărășel

Dobrescu se ridică de pe scaun și merse doi pași printre resturile de lemn și de mâncare împrăștiate pe podea. Lumina firavă a lumânării pune umbre mișcătoare pe pereți.

— Am să fac pentru tine ceea ce n-am făcut pentru nimeni până acum, lancule. Și ca tine au fost nenu- mărați, de-a lungul vieții mele nemăsurat de lungi. Am să-ți spun o poveste.

Scurtă. Mai scurtă decât orice altă poveste pe care ai auzit-o până acum. Dar și cu totul altfel decât ele. Pe care, apoi, o vei uita.

— De ce să faci lucrul ăsta?

— Ia asta ca pe un supliment pe care să-l accepți de la mine, alături de faptul că ți-am salvat mai întâi viața, iar acum averea.

Stavrache gemu prelung și izbi cu picioarele în podea. Talgerul de lemn scoase un zgomot sec și zbură într-o parte.

— Lasă-1, nu mai poate face nimic. Povestea spune așa, lancule: pe pământul acesta există două feluri de ființe gânditoare - cei care mor și cei care au o viață nesfârșită. Dar nu infinită. Primii sunt mulți de tot. Ceilalți, numai o mână. Primilor le e teamă de ultimii, pentru că nu-i înțeleg. Pentru că sunt altfel. Le-au spus în toate felurile: zei, duhuri necurate, diavoli, Dumnezei. Ultimii s-au văzut nevoiți să trăiască printre cei mulți, pentru că aveau nevoie de cei care le produceau mâncarea, hainele și, atunci când era nevoie, le dădeau chiar și ectoplasma aceea ciudată, numită de

Paznic la Han»/ *lui Mânjoală* Caragiale & tine suflet. Pentru că trupurile pot fi trecătoare sau nu, dar sufletele, lancule, sufletele au o limită dincolo de care nu pot trece. De aceea, când trupul tău nu va mai putea să-ți țină sufletul între baierile lui și vei cerși chemarea morții, voi

veni la căpătâiul tău să capăt ce mi se cuvine. Si cu asta, basta! E cazul să ne luăm rămas bun. Trăiește cu grijă viața care ți-a fost dată din nou. Nu va mai fi nimeni, de aici înainte, care să-ți păzească spatele.

Stinse țigara de podea și azvârli chiștocul spre ușă. Se ridică încet în picioare și prinse să-și încheie nasturii paltonului gros, cu guler de vulpe.

— Și cu el? întrebă brusc deznădăjduit lancu. Cu neică Stavrache ce mă fac?

Celălalt porni cu pași rari spre ușă.

— Du-1 la vreo mănăstire, râse batjocurilor Marin Dobrescu. Acolo îi primesc pe cei cu mințile rătăcite.

— Și tu? Tu unde pleci? Cum să mai dau de tine la o nevoie?

Camaradul său se întoarse din prag și-l privi lung. În penumbra groasă din încăpere, ochii îi luceau straniu, ca două flăcărui albastre jucând pe comoara blestemată.

— Știu și eu, lancule? Poate că am să mă duc, totuși, la Roma, să studiez avocatura. Pare o meserie de viitor. Și, până la urmă, chiar și Diavolul are nevoie de un avocat, nu crezi? Cu atât mai mult cu cât Frăsineanu ăla n-a fost bun de nimic. În ce privește cea de-a doua ta

Paznic la Han»? *lui* Caragiale & *Mânjoală* întrebare, stai liniștit. Când o să ai nevoie, o să știu de

îndată. Îți las doară un paznic mai grozav decât ai crede.

Deschise ușa și o pală de ninsoare bufni înăuntru, stingând lumânarea și candela. Până să găsească lăncu lumânarea și s-o aprindă de la cărbunii pâlpâitori din sobă, amicul lui dispăruse în spatele ușii grele, de stejar. Se ridică în picioare, puse lumânarea într-una din cești, pe scaun, apoi se repezi la ușă, împiedicându-se de farfuriile de pe jos. Ieși pe hol și alergă spre cealaltă ușă, care da în cerdac. Și aceasta era deschisă, iar viscolul aduna fuioare de zăpadă peste lucrurile dinăuntru.

Puțini oameni știu ce e groaza adevărată. Lăncu Georgescu era unul dintre ei. Și groaza care-l cotopea era un viscol cumplit, iscat la început de primăvară, își linse buzele crăpate de frig și scoase capul în cerdac.

În curte nu mai era nimeni. Nici măcar urmele săniei nu se mai vedeau, îndată astupate de viforniță. Doar porțile deschise stăteau semn că pe acolo intrase și ieșise ceva. Se întoarse pe hol și împinse cu putere în ușă, ca să învingă vântul. Când clampa clănțâni în gura ei de metal, auzi o mișcare în spate și inima îi îngheță în coșul pieptului. Dacă nebunul se eliberase, acolo avea să-i fie sfârșitul.

J

Dar nu era decât un cotoi bătrân și negru, care veni să i se frece de picioare. Oftă adânc

și se întoarse în crâșmă să vadă ce era de făcut cu frățâne-său, până când veneau zorii.

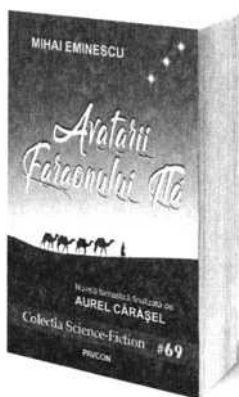
179

Paznic la Han»/ lui Mânjoală Caragiale & Cărașel

Mârtanul dădu să se strecoare pe lângă el. Bărbatul ridică piciorul, să-1 azvârle înapoi, dar îi văzu ochii sclipitori, reci ca două pumnale de gheață, și își aminti de Frăsineanu și de biroul său de la târg. Înghiți un nod și se trase într-o parte, lăsându-1 să intre.

Avatarii Faraonului Tlâ

de Mihai Eminescu & Aurel Cărășel

*„Nici că se putea o continuare
mai bună pentru o operă
eminesciană excelentă!”*

Constantin D. Pavel

Celebra și superba nuvelă fantastică, lăsată nefinalizată de Mihai Eminescu, a inspirat într-un mod profund pe prozatorul Aurel Cărășel, care, cu talentul său remarcabil

(dovedit, de altfel, în proiectul literar „Clasici Renăscuți”) ne dă

uieste un final neașteptat și teribil de frumos la Avatarii Faraonului Tlâ”.

Si dacă doar nuvela eminesciană, în sine, oferă o valoare literară inestimabilă, continuarea acesteia, sugestiv denumită de profesorul Aurel Cărășel „Inima de opal a faraonului Tlâ”, vine cu un plus care îmbogățește cititorul cu sensuri și semnificații greu de descoperit altfel.

Titlu: *Avatarii Faraonului Tlâ*

Autori: *Mihai Eminescu / Aurel Cărășel*

Nr. pag.: 160

Colecția Science-Fiction: #69

Comandați-o la: www.pavcon.ro

CUPRINS

<i>Prefață</i> - Pactul cu Irealitatea.....	5
La hanul lui Mânjoală.....	11
Paznic la han.....	24
în vreme de război.....	58
Avocatul Diavolului.....	84